

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ

**ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA VERİLEN
MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞLETME
BEKLENTİLERİNE UYGUNLUĞUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ: GEBZE ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halil İbrahim GÖKSU

Enstitü Anabilim Dalı: İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nevran KARACA

TEMMUZ - 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ

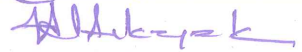
ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA VERİLEN
MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞLETME
BEKLENTİLERİNE UYGUNLUĞUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ: GEBZE ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halil İbrahim GÖKSU

Enstitü Anabilim Dalı: İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

“Bu tez 16/07/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Doç. Dr. Nevran KARACA	BAŞARILI	
Dr. Öğr. Üyesi Şule YILDIZ	BAŞARILI	
Dr. Öğr. Üyesi Fırat ALTINKAYNAK	Beserilidir.	

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı : HALİL İBRAHİM GÖKSU

Öğrenci Numarası : 1560Y04116

Enstitü Anabilim Dalı : İŞLETME

Enstitü Bilim Dalı : MUHASEBE VE FİNANSMAN

Program : YÜKSEK LİSANS DOKTORA

Tezin Başlığı : ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞLETME BEKLENTİLERİNE UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ: GEBZE ÖRNEĞİ

Benzerlik Oranı : % 17

İŞLETME ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

Halil İbrahim Göksu
07.08.2019
İmza

Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere gsbtez@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

07.08.2019
İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Nevran KARACA

Tarih: 07.08.2019

İmza: *Nevran Karaca*

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

ÖNSÖZ

Mesleki açıdan donanımlı ve etik değerlere sahip nitelikli muhasebe meslek mensupları yetiştirmek için muhasebe eğitiminin temelleri ortaöğretim basamağında atılmaya başlanmaktadır. Ülkemizdeki muhasebe eğitimine ilişkin değerlendirmelerde bulunabilmemiz için öncelikle lise aşamasında muhasebe eğitimi veren okullardaki eğitim yapısını incelememiz gerekmektedir. Muhasebe becerilerinin kazanılabilmesi için teorik eğitimin devamında öğrenilen bilginin pratiğe dökülmesini sağlayan destekleyici nitelikteki staj eğitimi de önem arz etmektedir.

Bu çalışmada ortaöğretim seviyesinde muhasebe eğitimi veren meslek liselerinin yapısı incelenerek, işletmelerin bakış açısıyla meslek liselerinde verilen muhasebe eğitimi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Yüksek lisans öğrenimim ve tez çalışmam süresince yoğunluğuna rağmen her zaman bilgisini ve desteğini esirgemeyerek beni teşvik eden değerli hocam ve danışmanım Sayın Doç. Dr. Nevran KARACA'ya, yüksek lisans sürecinde değerli bilgilerini aktaran Prof. Dr. Ahmet Vecdi CAN ve diğer hocalarıma, fedakâr kişiliğiyle benim her zaman yanımda olan sevgili eşim Emine GÖKSU'ya, bana vakit konusunda anlayış gösteren çocuklarım Zeynep Bilge ve Göktürk'e ve bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim annem, babam ve kardeşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Halil İbrahim GÖKSU

16.07.2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
SUMMARY	x
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: MESLEKİ EĞİTİM ve MUHASEBE EĞİTİMİ	6
1.1. Mesleki Eğitim	6
1.1.1. Mesleki Eğitimin Amacı	8
1.1.2. Mesleki Eğitimin Önemi	9
1.1.3. Dünyada Mesleki Eğitim Uygulamaları	10
1.1.3.1. Almanya’da Mesleki Eğitim	11
1.1.3.2. Fransa’da Mesleki Eğitim	12
1.1.3.3. İngiltere’de Mesleki Eğitim	13
1.1.3.4. Japonya’da Mesleki Eğitim	13
1.1.3.5. A.B.D’de Mesleki Eğitim	14
1.1.4. Türkiye’de Mesleki Eğitim Sisteminin Yapısı	14
1.1.4.1. Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki Eğitim	18
1.1.4.2. Ön Lisans Programlarında Mesleki Eğitim	22
1.1.4.3. Lisans Programlarında Mesleki Eğitim	22
1.1.5. Mesleki Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar	23
1.2. Muhasebe Eğitimi	26
1.2.1. Muhasebe Eğitiminin Tanımı	26
1.2.2. Muhasebe Eğitiminin Amacı	27
1.2.3. Muhasebe Eğitiminin Önemi	29
1.2.4. Muhasebe Eğitiminin Unsurları	30
1.2.4.1. Öğrenci	30
1.2.4.2. Öğretmen	31
1.2.4.3. Öğretim Araçları	31
1.2.5. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Genel Yapısı	32
1.2.5.1. Ortaöğretim Seviyesinde Muhasebe Eğitimi	32

1.2.5.2. Ön Lisans Seviyesinde Muhasebe Eğitimi	37
1.2.5.3. Lisans Seviyesinde Muhasebe Eğitimi	37
1.2.5.4. Lisansüstü Seviyesinde Muhasebe Eğitimi	38
BÖLÜM 2: ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA MUHASEBE EĞİTİMİ... 40	
2.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri.....	40
2.1.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Amacı.....	41
2.1.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Önemi.....	42
2.1.3 Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Genel Yapısı.....	43
2.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Uygulanan Muhasebe ve Finansman Alanı Öğretim Programı	44
2.2.1. Muhasebe ve Finansman Alanı Meslek Dalları	46
2.2.1.1. Bilgisayarlı Muhasebe	46
2.2.1.2. Dış Ticaret Ofis Hizmetleri	47
2.2.1.3.Finans ve Borsa Hizmetleri	48
2.3. Muhasebe ve Finansman Alanı Dersleri	49
2.3.1. Ortak Dersler.....	52
2.3.2. Alan ve Dal Dersleri	52
2.3.3. Alan Ortak Dersleri.....	53
2.3.3.1. Mesleki Gelişim.....	53
2.3.3.2. Temel Muhasebe.....	54
2.3.3.3. Standart Türk Klavyesi.....	55
2.3.3.4. Ofis Programları	56
2.3.3.5. Mesleki Matematik.....	56
2.3.4. Dal Dersleri	57
2.3.4.1. Genel Muhasebe	57
2.3.4.2. Bilgisayarlı Muhasebe İşlemleri.....	58
2.3.4.3. Şirketler Muhasebesi	59
2.3.4.4. Maliyet Muhasebesi.....	60
2.3.4.5. Mesleki Yabancı Dil.....	60
2.3.4.6. Dış Ticaret İşlemleri	61
2.3.4.7. Dış Ticaret Muhasebesi	62
2.3.4.8. Dış Ticaret Mevzuatı	62
2.3.4.9. Dış Ticarete Teslim ve Ödeme	63

2.3.4.10. Banka İşlemleri.....	64
2.3.4.11. Sermaye Piyasası Kayıtları.....	64
2.3.4.12. Sermaye Piyasası.....	65
2.3.4.13. Finansal Yatırım.....	66
2.3.4.14. İşletmelerde Meslek Eğitim.....	66
2.3.5. Seçmeli Dersler.....	67
2.4. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde İşletmelerde Mesleki Eğitim Uygulaması.....	67
2.4.1. İşletmelerde Mesleki Eğitimin Önemi.....	67
2.4.2. İşletmelerde Mesleki Eğitimde İşyerlerinin Tespiti.....	69
2.4.3. İşletmelerde Mesleki Eğitimin Değerlendirilmesi.....	71

BÖLÜM 3: ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞLETME BEKLENTİLERİNE UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ALAN ARAŞTIRMASI: GEBZE ÖRNEĞİ.....

72

3.1. Araştırmanın Amacı.....	72
3.2. Araştırmanın Önemi.....	72
3.3. Literatür Taraması.....	73
3.4. Araştırmanın Evreni ve Veri Toplama Süreci.....	74
3.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	75
3.6. Araştırmanın Yöntemi.....	76
3.7. Araştırma Problemi ve Alt Problemler.....	76
3.8. Araştırmanın Bulguları ve Sonuçların Değerlendirilmesi.....	77
3.8.1. Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular.....	77
3.8.2. Ankete Katılan İşletmelere Ait İstatistiksel Bilgiler.....	78
3.8.3. Katılımcıların Ölçek Soru Gruplarına İlişkin Görüşleri.....	79
3.8.3.1. Öğrencilerin Mesleki Yeterliliğiyle İlgili Sonuçlar.....	80
3.8.3.2. Muhasebe Öğretim Müfredatı İle İlgili Sonuçlar.....	82
3.8.3.3. İşletmelerde Mesleki Eğitim (Staj) Önerileriyle İlgili Sonuçlar ..	85
3.8.3.4. Muhasebe Eğitiminde Verimliliği Artırmaya Yönelik Önerilerle İlgili Sonuçlar.....	87
3.8.4. Katılımcıların Açık Uçlu Sorulara İlişkin Görüş ve Önerileri.....	89
3.8.4.1. Muhasebe Öğretim Müfredatının Yeterliliği İle İlgili Görüş Ve Öneriler.....	89
3.8.4.2. Staj Aşamalarıyla İlgili Görüş Ve Öneriler.....	89

3.8.4.3. Muhasebe Eğitiminin Verimliliğini Artırılmasına Yönelik Görüş Ve Öneriler	90
3.8.5. Ölçeklerin Normal Dağılım Testi	90
3.8.6. Anket Sorularına Verilen Cevapların Farklılık Analizi	91
3.8.6.1. Şirketlerin Hukuki Yapısına Göre Yapılan T Testi Sonuçları.....	91
3.8.6.2. İşletmenin Çalışan Sayısına Göre Yapılan T Testi Sonuçları	93
3.8.6.3. Mesleki Unvan Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Analizi.....	94
3.8.6.4. Faaliyet Alanı Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Analizi.....	95
SONUÇ.....	96
KAYNAKÇA	103
EKLER.....	112
ÖZGEÇMİŞ.....	116

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CEDEFOP	: European Centre for The Development of Vocational Training
ÇÖP	: Çerçeve Öğretim Programı
İSG	: İş Sağlığı ve Güvenliği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
METARGEM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi
MAÖL	: Mesleki Açık Öğretim Lisesi
MTAL	: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MTEGM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
NVQ	: National Vocational Qualification
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YMM	: Yeminli Mali Müşavir
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: 2017-2018 Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrenci, Öğretmen ve Kurum Verileri	15
Tablo 2: Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mezunlarının Toplam Ortaöğretim Mezunları İçindeki Oranı.....	20
Tablo 3: Yıllara Göre Genel, Mesleki Teknik ve Din Öğretimi Okul ve Öğrenci Sayılarının Toplam İçindeki Oranları	21
Tablo 4: Muhasebe Eğitiminin Eğitim Düzeyine Göre Amaçları.....	29
Tablo 5: Mesleki Açık öğretim Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı	35
Tablo 6: Yaygın Eğitim Muhasebe Finansman Alanı Kurs Programları	36
Tablo 7: Şirketler Muhasebesi Dersi Modülleri ve Süreleri.....	49
Tablo 8: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı	50
Tablo 9: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı Anadolu Teknik Programı Haftalık Ders Çizelgesi	51
Tablo 10: Muhasebe ve Finansman Alanı Başarılması Zorunlu Dersler Tablosu	53
Tablo 11: Mesleki Gelişim Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları.....	54
Tablo 12: Temel Muhasebe Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları.....	55
Tablo 13: Standart Türk Klavyesi Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	56
Tablo 14: Ofis Programları Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	56
Tablo 15: Mesleki Matematik Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	57
Tablo 16: Genel Muhasebe Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	58
Tablo 17: Bilgisayarlı Muhasebe İşlemleri Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	59
Tablo 18: Şirketler Muhasebesi Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	60
Tablo 19: Maliyet Muhasebesi Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları.....	60
Tablo 20: Mesleki Yabancı Dil Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları.....	61
Tablo 21: Dış Ticaret İşlemleri Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	61
Tablo 22: Dış Ticaret Muhasebesi Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	62
Tablo 23: Dış Ticaret Mevzuatı Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	63
Tablo 24: Dış Ticarete Teslim ve Ödeme Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	63

Tablo 25: Banka İşlemleri Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları.....	64
Tablo 26: Sermaye Piyasası Kayıtları Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları ...	65
Tablo 27: Sermaye Piyasası Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	65
Tablo 28: Finansal Yatırım Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları	66
Tablo 29: İşletmelerde Mesleki Eğitim/Staj Sözleşmesi	70
Tablo 30: Cronbach's Alpha Güvenilirlik Dereceleri	77
Tablo 31: Ölçeğe Ait Güvenilirlik (Cronbach's Alpha) Değerleri	78
Tablo 32: Araştırmaya Katılan Firmaların Genel Özellikleri	78
Tablo 33: Muhasebe Yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe Öğrencilerinin Mesleki Yeterliliği İle İlgili Görüşleri.....	80
Tablo 34: Muhasebe Yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe Öğretimi Müfredatı İle İlgili Görüşleri.....	83
Tablo 35: Muhasebe Yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı İşletmelerde Meslek Eğitimi (Staj) İle İlgili Önerileri	85
Tablo 36: Muhasebe Yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe Eğitiminin Verimliliğini Artırma Önerileri	87
Tablo 37: Ölçeklerin Normal Dağılım Testi	91
Tablo 38: Araştırmada Şirketin Hukuki Durumuna Göre Farklı Görüş Bildirilen Sorular	92
Tablo 39: Araştırmada İşletme Çalışan Sayısına Göre Farklı Görüş Bildirilen Sorular	93
Tablo 40: Mesleki Unvana Değişkenine Göre Farklı Görüş Bildirilen Sorular.....	94
Tablo 41: Faaliyet Alanı Değişkenine Göre Farklı Görüş Bildirilen Sorular	95

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Mesleki ve Teknik Eğitim Yerleşim Süreci	16
Şekil 2: Türkiye’de Eğitim Sistemi	17
Şekil 3: Mesleki ve Teknik Eğitim Süreci.....	18

Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Ortaöğretim Kurumlarında Verilen Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi: Gebze Örneği	
Tezin Yazarı: Halil İbrahim GÖKSU Danışman: Doç. Dr. Nevran KARACA	
Kabul Tarihi: 16/07/2019	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 116 (tez)
Anabilim Dalı: İşletme	Bilim Dalı: Muhasebe ve Finansman
<p>Nitelikli işgücü ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde önemli ölçütlerden biridir. İşgücünün niteliği ise hiç şüphesiz ülkelerin mesleki eğitime verdikleri öneme bağlıdır. Dünyada meydana gelen değişmelere bağlı olarak her meslek dalında olduğu gibi muhasebe meslek alanında da gerekli güncellemelerin yapılarak mesleki açıdan donanımlı, iş hayatına adaptasyonda sorun yaşamayacak meslek elemanlarının yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Buna göre, muhasebe eğitiminin kalitesi, gerçek iş hayatında meydana gelen gelişmelerin izlenmesi ve öğrencilere kazandırılmasına bağlıdır.</p> <p>Türkiye’de muhasebe eğitiminin verildiği temel eğitim kurumu önceki adıyla Ticaret Meslek Lisesi, yeni adıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleridir. Bu eğitim kurumlarında muhasebe eğitimi Muhasebe ve Finansman alanının Bilgisayarlı Muhasebe dalında yoğun olarak verilmektedir. Temel amacı piyasaya muhasebe mesleğinde nitelikli ara eleman yetiştirmek olan bu eğitim kurumlarından mezun olan öğrencilerin, iş dünyasının beklediği niteliklere sahip bir şekilde mezun olması önemlidir.</p> <p>Bu bağlamda çalışmada, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde yürütülmekte olan muhasebe öğretim programı sonucunda hedeflenen yeterliliklerin, muhasebecilik mesleği için gereken temel bilgi ve becerileri sağlamaya etkisi ortaya konulup, mesleki okullarda verilen muhasebe eğitiminin, işletmelerin beklentilerine ne derece uygun olduğunun tespiti amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında Kocaeli Gebze Organize Sanayi Bölgesinde bulunan ve meslek lisesi muhasebe alanında stajyer istihdam eden işletmelerin muhasebe ve mali işler yöneticilerine 39 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.</p> <p>Çalışma sonucunda Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitimi sonucunda öğrencilere kazandırılan yeterliliklerin işletmelerin beklentilerini karşılayacak düzeyde olmadığı, muhasebe öğretim müfredatının uygulamaya yönelik olarak güncellenmesi, muhasebe eğitim sürecinde muhasebe meslek mensuplarına yer verilmesi gerektiği tespit edilmiştir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Öğretim Programı.	

Sakarya University Graduate School of Business Abstract of Master's Thesis

Title of theThesis: Evaluation of the Suitability of Accounting Education Given in Secondary Education Institutions to Business Expectations: The Case of Gebze	
Author: Halil İbrahim GÖKSU	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Nevran KARACA
Date: 16/07/2019	Nu. ofpages: x (pretext) + 116 (main body)
Department: Business	Subfield: Accounting and Finance
<p>Qualified labor force is one of the important criteria in determining the development levels of countries. The quality of the labor force undoubtedly depends on the importance that countries attach to vocational training. Due to the changes in the world, it is important to train professionally equipped professionals who will not have problems in adaptation to business life by making necessary updates in accounting profession as in every profession. Accordingly, the quality of accounting education depends on the monitoring and development of real business developments.</p> <p>The basic education institution in which accounting education is given in Turkey is the Trade Vocational High School, formerly Vocational and Technical Anatolian High Schools. Accounting education in these educational institutions is given intensively in the field of Computerized Accounting in the field of Accounting and Finance. It is important that the graduates of these educational institutions whose main purpose is to train qualified intermediate personnel in the accounting profession to the market, graduate with the qualifications expected by the business world.</p> <p>In this context, the aim of this study is to determine the effect of the targeted qualifications on providing the basic knowledge and skills required for the profession of accounting as a result of the accounting education program carried out in Vocational and Technical Anatolian High Schools, and to determine the extent of accounting education given in vocational schools to the expectations of the enterprises. Within the scope of the study, a questionnaire consisting of 39 questions was applied to the accounting and financial managers of the enterprises in Kocaeli Gebze Organized Industrial Zone and employing trainees in vocational high school accounting field.</p> <p>As a result of the study, it was determined that the qualifications gained to students as a result of the accounting education given in Vocational and Technical Anatolian High Schools are not at the level to meet the expectations of the enterprises, it is determined that the accounting teaching curriculum should be updated in practice and that accounting professional members should be included in the accounting education process.</p>	
Keywords: Vocational and Technical Anatolian High School, Accounting Education, Accounting Teaching Program	

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte işletmeler arası rekabetin farklı boyutlara ulaşması ve hayatın her alanında bilginin değer ve öneminin her geçen gün artması, işletmelerin izlediği politika ve stratejilerle birlikte yönetim yapılarını da değiştirmiştir. Yeni yönetim anlayışı sonucunda işletme faaliyetlerinin etkin ve verimli yürütülebilmesi için işletmelerin ihtiyaç duyduğu bilgi alanları da artmıştır. Bu bağlamda günümüzde işletmeler geleneksel muhasebe sistemlerinin sağladığı bilgilerin dışında başka bilgilere de ihtiyaç duymakta ve muhasebe sisteminin ihtiyaç duyulan bu bilgileri yönetime zamanında sağlaması gerekmektedir. Bu noktada muhasebe meslek alanında yetişmiş, nitelikli meslek elemanının önemi ortaya çıkmaktadır.

Nitelikli işgücü aynı zamanda ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde önemli ölçütlerden biridir. İşgücünün niteliği ise hiç şüphesiz ülkelerin mesleki eğitime verdikleri öneme bağlıdır. Dünya’da meydana gelen değişmelere bağlı olarak her meslek dalında olduğu gibi muhasebe meslek alanında da gerekli güncellemelerin yapılarak mesleki açıdan donanımlı, iş hayatına adaptasyonda sorun yaşamayacak meslek elemanlarının yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu da verilen muhasebe eğitiminin kalitesine bağlıdır. Muhasebe eğitiminin kalitesi ise iş hayatında meydana gelen gelişmelerin izlenerek muhasebe eğitiminde güncel ve sektör beklentilerine uygun müfredatın oluşturularak ilgili bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılmasına bağlıdır.

Türkiye’de muhasebe eğitiminin verildiği temel eğitim kurumu önceki adıyla Ticaret Meslek Lisesi, yeni adıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleridir. Muhasebe eğitimi bu eğitim kurumlarında Muhasebe ve Finansman alanının Bilgisayarlı Muhasebe dalında yoğun olarak verilmektedir. Temel amacı piyasaya nitelikli muhasebe ara elemanı yetiştirmek olan bu eğitim kurumlarından mezun olan öğrencilerin, iş dünyasının beklediği niteliklere sahip bir şekilde mezun olması gerek verilen muhasebe eğitiminin etkin ve verimliliği gerekse mezunların gelecekte istihdam edilmeleri açısından oldukça önemlidir.

Bununla birlikte Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitimi ve bu eğitimi alan öğrencilerle ilgili bazı problemler mevcuttur. Bunların başlıcaları şunlardır (Karlıkl, 2016:57):

- Öğrencilerde muhasebe alanında kendini yetiştirmede ve muhasebenin temel kazanımlarını elde etmelerindeki isteksizlik,
- Öğrencilerde muhasebe temel mantığının oluşmadan mezun olması,
- Uygulanan müfredat sonucunda istenilen muhasebe ile ilgili becerilerin öğrenciye kazandırılmaması,
- Öğrencilerinin muhasebe ve finansman alanının amaç ve fonksiyonlarının farkında olmaması,
- İşletmelerde meslek eğitimi (staj) uygulamalarından hedeflenen verimin alınmaması,
- Ortaöğretim seviyesinde dört yıl boyunca alınan muhasebe eğitimi sonucunda hedeflenen yeterlilikler ile ulaşılan yeterlilikler arasında farkın olmasıdır.

Ayrıca, muhasebe elemanı istihdam edecek kişi veya kurumların ihtiyaçlarına uygun nitelikte ve sayıda işgücü yetiştirilmemesi, muhasebe mesleğine yönelik temel yetkinliklerin kazandırılmaması, mezunların yeterince takip edilememesi, girişimcilik ve yenilikçiliğin kazandırılmaması, öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilememesi de yaşanmakta olan sorunlar arasındadır (MEB Kalite Geliştirme Stratejisi ve Eylem Planı, 2013:66). Okulda verilen eğitimin yetersiz ve iş dünyasında tam olarak kullanılmadığı, teorik eğitim ile uygulamalı eğitim arasındaki uyumun sağlanması için okul-iş dünyası işbirliğinin kurulması gerektiği ve ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin iş dünyasına cevap verecek şekilde yeniden ele alınması gerekmektedir (Gökgöz, 2007:90).

Yine İşletmelerde Meslek Eğitimi alan son sınıf öğrencilerinin, okulda öğrendikleri konularla işletmelerde meslek eğitiminde karşılaştıkları uygulamalar tam olarak uyum sağlamamaktadır. Bunun nedenleri arasında, mesleki eğitim (staj) yapılan işletmenin muhasebe alanı dışında bir işle uğraşması, öğrencilerin daha çok ön muhasebe bölümünde çalıştırılması ve öğrencilerin mükellef, resmi daire, banka vb. taraflar arasında belge iletimini sağlamak amacıyla çalıştırılmalarıdır (Fındık ve diğerleri 2016:39).

Çalışmanın Önemi

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri nitelikli ara eleman yetiştirmede ilk basamaktaki eğitim kurumlarıdır. Öğrenciler okulda alınan teorik eğitim sonunda son sınıfta haftada üç gün işletmelerde meslek eğitimi kapsamında staj yapmaktadır. Öğrenciler staj uygulamasıyla hem iş hayatına ilk adımlarını atmakta hem de okulda alınan teorik eğitimi uygulamada bizzat işletmede görme ve uygulama imkânı elde etmektedirler. İşletme yöneticilerinin staj uygulamaları esnasında stajyerleri iş ortamında gözlemlemek suretiyle sektörün beklentileri ile öğrencideki mevcut yeterlilikleri ile ne derece uyumlu olduğuna dair bilgiye sahip oldukları bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda işletme yöneticileri tarafından staj esnasında stajyerler vasıtasıyla meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin, gerek müfredat olarak gerekse öğrencilerin mesleki yeterlilikleri açısından değerlendirmeleri ve beklentilerine göre oluşan görüş ve önerileri meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin sektör beklentilerine göre güncellenmesi ve kalitesinin artırılmasında önem arz etmektedir.

Ortaöğretim seviyesinde verilen muhasebe eğitimine ilişkin literatür incelendiğinde; yapılan çalışmaların öğretmen, öğrenci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ortaöğretim kurumlarında verilmekte olan muhasebe eğitiminin kalitesi konusundaki değerlendirmelerini tespit etmeye yönelik olduğu görülmektedir. Yaptığımız araştırma ise Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde verilen muhasebe eğitiminin işletme beklentileri açısından değerlendirilmesi boyutundadır. Literatür incelendiğinde bu boyutta yapılan çalışmalarda evren ve örneklemelerin büyük çoğunluğunun SMMM'lerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca Organize Sanayi Bölgelerinde faaliyet gösteren firmaların muhasebe ve mali işler yöneticilerinin görüşlerine başvurulmak suretiyle yapılmış çalışma bulunmamaktadır. Bu açıdan yapılacak çalışmanın mevcut akademik çalışmalar içinde yer alan boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin, işletme beklentilerine ne derece uygun olduğunu ve öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerinin gelişiminde yeterli olup olmadığını tespit etmektir. Bu genel amaçtan hareketle araştırmada aşağıda belirtilen diğer amaçlara da ulaşılmaya çalışılmıştır.

İşletmelerdeki muhasebe ve mali işler yöneticilerinin;

- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin mesleki yeterliliklerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi,
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde muhasebe eğitiminde uygulanan öğretim müfredatına ilişkin görüş ve önerilerinin tespiti,
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, son sınıfta yapılan “İşletmelerde Mesleki Eğitim” (staj) uygulaması hakkında görüş ve önerilerinin belirlenmesi,
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, muhasebe eğitimin verimliliğinin artırılması önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın birinci ve ikinci bölümünde konuya ilişkin literatür taranmıştır. Bu kapsamda ortaöğretim seviyesinde muhasebe eğitimi ile ilgili bilimsel makaleler, bildiriler, kitaplar, tezler, MEB veri tabanı ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise muhasebe eğitimi literatüründen hareketle bir anket formu hazırlanmıştır. İki bölümden oluşan anket formu beşli likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. Birinci bölümde işletmeler ve muhasebe yöneticisine yönelik tanımlayıcı 4 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise muhasebe ve mali işler yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilmekte olan muhasebe eğitimine yönelik görüş ve önerilerinin alınmasıyla ilgili 4 alt gruptan oluşan 39 soru bulunmaktadır. Anket sorularının hazırlanmasında Aksakaloğlu (2013) ve Karlıklılı'nın (2016) çalışmasında kullandığı anket formundan ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Muhasebe ve Finansman alanı çerçeve öğretim programındaki ders kazanımlarından yararlanılmıştır. Bu çalışmalarda yer alan ölçekler değerlendirilerek yeni ölçekler oluşturulmuştur. Araştırma sonucu ulaşılan veriler SPSS 22 paket programında frekans yüzdeleri, ortalamalar ve farklılık analizi gibi istatistikî yöntemler kullanılmak suretiyle analiz edilmiştir.

Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çalışmanın kapsamını, Kocaeli Gebze Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren ve 12.sınıf Muhasebe ve Finansman alanı öğrencilerinin işletmelerde meslek eğitimi (staj) yaptığı firmalar arasından tesadüfi olarak seçilen firmalar oluşturmaktadır.

Araştırmanın yalnızca Kocaeli ili Gebze Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren firmaların muhasebe ve mali işler yöneticilerine uygulanması araştırmanın en önemli sınırlılığını oluşturmaktadır. Kocaeli ilinde faaliyet gösteren firmaların muhasebe yöneticilerine ulaşılabilmesi ve ulaşılanların da gönüllü olarak araştırmaya katılması bir diğer sınırdır. Araştırmaya katılanların, anket sorularına samimi yanıtlar verdiğinin varsayılması da araştırmanın diğer sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır.

Çalışmanın İçeriği

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; mesleki eğitim ve muhasebe eğitimiyle ilgili temel kavramlara yer verilmiş, mesleki eğitim ve muhasebe eğitiminin amacı, önemi ve Türkiye’de mesleki eğitim ve muhasebe eğitiminin genel yapısı incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, muhasebe eğitiminin ilk kademesi olan ortaöğretim kurumlarında muhasebe eğitimi ele alınmıştır. Bu bağlamda Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde muhasebe eğitiminin verildiği Muhasebe ve Finansman alanı öğretim programı incelenerek son sınıfta yapılan işletmelerde meslek eğitimi (staj) uygulamaları hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölüm ise alan araştırmasına ayrılmıştır. Meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin mevcut durumunu ortaya koymak, verilen eğitimin işletme beklentilerine uygunluğunu ve yeterliliğini tespit etmek, tespit edilen sorunlara çözüm önerileri sunmak amacıyla Kocaeli Gebze Organize Sanayi Bölgesinde yapılan anket çalışması sonucu elde edilen verilerin SPSS programından yararlanılarak analiz edilmiş ve sonuçlar yorumlanarak önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM 1: MESLEKİ EĞİTİM ve MUHASEBE EĞİTİMİ

Bu bölümde, öncelikle mesleki eğitim hakkında bilgi verilmiş, sonrasında Türkiye’de muhasebe eğitimi detaylı şekilde anlatılmıştır.

1.1. Mesleki Eğitim

Bulduğumuz çağda ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde en önemli göstergelerden birisi eğitim düzeyi ve bilgiye ulaşma yolunda gösterdikleri ilerleme olarak belirtilebilir. Ülkelerin farklılık oluşturarak birbirlerine ekonomik anlamda üstünlük kurmalarında nitelikli insan gücü çok önemlidir (Şengel, 2011: 168).

Yetişmiş insan gücü olmadan ülkelerin refahlarını artırmaları oldukça zordur. Zira kaynak bakımından zengin olan ülkelerin yetişmiş insan gücü olmadığı için bu kaynakları kullanamadıkları ve gelişemedikleri, diğer taraftan kaynak bakımından zengin olmayan bazı ülkelerin ise nitelikli insan gücü sayesinde gelişmiş ülkeler arasında yer aldıkları görülmektedir.

Bilim ve teknolojinin ve buna bağlı olarak sanayileşmenin ilerlediği ülkelerde, bu ilerlemeyle birlikte gelişmekte olan teknolojiyi ve sistemleri kullanabilecek nitelikli işgücüne ihtiyaç duyulmaktadır (Yazıcı, Türkmen ve Aydemir, 2015: 1632). Nitelikli işgücü yetiştirebilmek için de eğitimle mümkündür. Eğitimle sektörlerin talep ettiği nitelikli ara eleman yetiştirilmeye çalışılır (Şengel, 2011: 168).

Ertürk, (1994: 12) eğitimi, “bireyin davranışlarında kendi yaşamı aracılığıyla bilinçli ve istendik değişimi oluşturma sürecidir” şeklinde tanımlamıştır. Eğitimin amacı; kişilerin etkileşimde bulunduğu çevre ile uyum sağlayarak onları etkin ve verimli bireyler haline gelmeleridir. Küreselleşmeyle birlikte bireylerin sorumluluk alabilen, yaratıcı düşünce ile değişikliklere uyum sağlayabilen, problemlere çözüm üretebilen, kolay iletişim kurarak ilişkide bulunduğu grupla işbirliğine yatkın ve karmaşık sistemleri anlayabilen bireyler olması beklenmektedir (Binici ve Arı, 2004: 384).

Toplumdaki herkes için ortak bilgi, beceri ve davranış kazandırmayı sağlayan eğitime genel eğitim, belli bir mesleki alanda başarılı olabilmek için gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmaya yönelik eğitime de mesleki eğitim denilmektedir (Doğan, 1989: 168). Mesleki eğitim günümüzde ülkelerin diğer rakip ülkelere üstünlük

sağlamalarında ve üretim sürecinin etkin ve verimli olarak gerçekleştirilmesinden temel unsurdur. Yalnız bu sürecin organizasyonu yapılırken eğitim faaliyetlerinin sektörlerin taleplerini dikkate alınarak planlanması gerekmektedir (Şengel, 2011: 169).

Günümüz toplumlarında bireylerin hayatlarını idame ettirmelerinde ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaları için mesleğe ihtiyaçları vardır. Meslek aynı zamanda bireyin toplumdaki yerinin belirlenmesinde önemli rol oynar. Türk Dil Kurumu sözlüğünde meslek; “Belirli bir eğitim sonucunda elde edilen sistemli bilgi ve becerilere dayalı olarak insanlara fayda sağlayan mal ve hizmetleri üretmek ve karşılığında kazanç elde etmek için yapılan, kaideleri belirlenmiş iş” şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2018).

Mesleki eğitim; “Bireylere, işgücü piyasasında geçerli olan bir işte çalışabilmek için, gerekli mesleki bilgi ve becerileri kazandıran, bireyi birçok yönden geliştirilen bir eğitim sürecidir” (Seyyar, 2007: 654).

Meslekî eğitim, ülke ekonomisini güçlendiren, işgücünü geliştirerek işsizliği azaltan ve üretim krizlerini engelleyen eğitim süreci olarak da ifade edilmektedir (Norton, 1985:9).

Özsoy’a göre mesleki eğitim, “kişiyi iş yaşamında belli bir meslek alanında bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandırarak kişinin niteliklerini farklı açılardan geliştiren eğitimidir” (Özsoy, 2015: 174).

Ünsür’e göre (1998: 23); “Kişiyi iş yaşamında belirli bir meslekte üretici olarak bir statü kazanabilmesi amacıyla gerekli temel yeterlilikleri kazandıran ve mesleki bir kültür oluşturan eğitim” şeklinde tanımlamıştır

Alkan, Doğan ve Sezgin’in yaptığı en genel tanım ise şu şekildedir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001: 15);

“Bir toplumda çevresiyle etkileşimde bulunan birey için gerekli deneyim olanaklarının sağlanmasında belirli bir meslek alanına ilişkin bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandıran, birey yeteneklerini fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişilik yönlerinden geliştiren bir eğitim sürecidir.”

1.1.1. Mesleki Eğitimin Amacı

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda mesleki ve teknik eğitimin amacı, öğrencilerin bir meslek alanına ve aynı zamanda yükseköğretime ve bir yandan da iş hayatına hazırlanması olarak belirlenmiştir. Mesleki ve teknik eğitimle amaçlanan; bireylere ilgi ve kabiliyetlerine göre uygun öğrenme fırsatlarının sunulduğu, iş ve meslek ahlakını merkeze alan yenilikçi, istihdama hazırlayan, özel sektörlerin ihtiyaçlarına göre geliştirilen ve paydaşlarla iş birliği içinde devamlı yenilenen bir mesleki eğitim sistemi oluşturulmasıdır (MEB, 2018:21).

Eğitim faaliyetleri önceden belirlenmiş amaçlardan yola çıkarak planlanmış öğrenme ve öğretme süreçleriyle yürütülür. Bu amaçlar bir yandan uygulamalara yön verir diğer taraftan eğitimden elde edilecek çıktılarla ilgili öngörülebilir bulunulmasını sağlar. Bu açıdan incelendiğinde genel olarak mesleki eğitimin temel amaçları (MEB, 2014:6) şu şekilde ifade edilebilir:

- Kendine ve çevresine karşı sorumlu bir yurttaş olarak yetiştirme,
- Eğitim alan bireylerin ilgi ve becerilerine göre genel kültür sahibi olmalarını sağlama,
- Üst öğrenime yönelik yeterlilikleri kazandırma ve
- İş piyasasının ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırarak iş hayatına hazırlama.

Sezgin (1994:1); Mesleki eğitimin esas amacını, bireye iş yaşamında çalışabileceği iş edinme ve bu işle ilgili alanında geliştirebilmek için gerekli bilgi ve becerileri sağlamak olarak ifade etmiştir.

Doğan'a göre mesleki eğitimin esas amacı; sanayinin ihtiyacı olan iş gücünü yetiştirmektir. Sanayide kullanılan teknoloji, araç, gereç ve teçhizatlar yenilendikçe yetiştirilmek istenen işgücünün vasıfları da güncellenerek yenilenmelidir. Bu açıdan bakıldığında mesleki ve teknik eğitim, bilimsel ve teknolojik çalışmalarla yakından ilgilidir (Doğan, Ulusoy ve Hacıoğlu, 1997:6).

2013 yılında T.B.M.M'de kabul edilen 2014-2018 yılları için yapılan Onuncu Kalkınma Planına göre; toplumun bütün kesimlerinin ihtiyaçlarına göre öğrenme fırsatı bulunduğu,

ekonomik ve sosyal açıdan kalkınmaya destek veren mesleki ve ahlaki değerleri sahip, yenilikçi, katılımcı ve şeffaf bir mesleki eğitim sisteminin oluşturulması temel amaç olarak belirlenmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014).

1.1.2. Mesleki Eğitimin Önemi

Bireyin hayatında işin ve eğitimin önemli bir yeri vardır. Geçmişten günümüzde her ülkede eğitim politikaları arasında mesleki eğitime yönelik politikalar olması ve mesleki eğitimlere yer verilmesi bu ihtiyacın bir işaretidir (Özsoy, 2015:173). Uluslararası piyasalarda ülkelerin ekonomideki yeri ürettikleri mal veya hizmetin kalitesi ile yakın ilişki içindedir. Mal ve hizmetlerin kalitesi ise hammaddenin tedarik edilmesinden başlayarak üretimin gerçekleştirilmesi ve son olarak pazarlanmasına kadar olan süreçte görev alan personelin niteliklerine bağlıdır. Personelin niteliği ise aldığı mesleki eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Bu anlamda rekabetin sürekli arttığı günümüzde işletmelerinde mesleki eğitimin önemi daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Karauçak Oğuz, 1992:1).

Mesleki eğitim, eğitimin ekonomik çerçevesiyle alakalıdır. Mesleki eğitimin birincil fonksiyonu, işgücü piyasasıyla entegre olabilen işgücünü yetiştirmektir. İş hayatıyla uyumlu olarak verilen mesleki eğitim ülkenin kalkınmasında, istihdamın artırılmasında önemli etkiye sahiptir (Sezgin, 1987:211). Şahinkesen (1993:65), gelişmekte olan bir ülkede mesleki ve teknik eğitim olmadan iş gücü ihtiyacının karşılanmasının mümkün olmadığını ifade ederek mesleki eğitimin önemini vurgulamıştır.

Dünyada hizmet ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişim sonucunda gerek ulusal gerekse uluslararası piyasalarda kıyasıya bir rekabet yaşanmaktadır. Böyle bir durumda işletmelerin hayatlarını devam ettirebilmelerinde üretimin hızını ve kalitesini artırarak üretim yapmaları kaçınılmazdır. Hem mevcut teknolojileri etkin kullanabilmek hem de yeni teknolojiler üretebilmek için işgücünün niteliğinin geliştirilmesi gerekir. Bu da mesleki eğitimle mümkün olur. Günümüzde niteliksiz işgüçle ve düşük maliyetle üretim yapmaya çalışan işletmeler ayakta durmakta zorlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında da mesleki eğitimin önemi daha da ortaya çıkmaktadır (Ünsür, 1998:15).

Alanında yetişmiş işgücü, teknolojik gelişmeler sonucu oluşacak bireysel ve toplumsal problemleri en aza inirdirecek ve ülke ekonomisi dolaylı yoldan fayda sağlayabilecektir.

Ancak nitelikli olmayan işgücü ülke için işsizlik problemini ortaya çıkaracaktır. Gelişmekte olan ülkelere bakıldığında işsizlik sorununun temelinde niteliksiz işgücünün yattığı görülmektedir. Nitelikli bir şekilde yetişmiş işgücü ülkelerin hem işsizliği azaltmalarında hem de ekonomik kalkınmasına etki eder. Bu da ülkelerin eğitim sistemlerinde mesleki eğitimin kapsamı ve verilen önemle bağlantılıdır (Aykaç, 2002:57).

Mesleki eğitim bireysel, toplumsal ve ekonomik açıdan faydalar sağlar. Bu faydaları bir arada bulunduran mesleki eğitim, ülkelerin hem ekonomik hem de toplumsal yönden kalkınmasına önemli katkıda bulunur. Mesleki eğitim kişinin öncelikle bir meslek edinmesini sağlar. Edindiği meslek sonucu toplumda bir kimlik kazanır. Diğer taraftan mesleğini icra etmesi sonucu maddi bir kazanç sağlayarak ekonomik güvence elde eder.

Birey aldığı eğitim sonucunda; çevresindeki olaylara karşı duyarlı hale gelir ve sorumluluk duygusu oluşur. Ayrıca sosyal ve entellektüel özellikler kazanır. Bu özelliklerin sonucu olarak toplumda itibar görür ve başarı ve aidiyet duygusu oluşur. Diğer taraftan bireyin meslek eğitimi sonucunda edindiği meslek sayesinde topluma fayda sağlayan ve üreten bir birey haline gelir. İyi bir meslek eğitimi; bireyin toplumda ilerleyerek özgüven kazanmasında ve kazanç elde ederek ekonomik güvence sağlamasında hem bireysel hem de sosyal açıdan faydalar sağlamaktadır (Mays, 1957:5).

1.1.3. Dünyada Mesleki Eğitim Uygulamaları

Dünyada söz sahibi olan ülkelerin ekonomik açıdan güçlü ülkeler olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ekonomik olarak güçlü olan ülkelerin bu özelliğinin altında yatan önemli etken ise vasıflı iş gücünün yetiştirilmesinde eğitime, özellikle de mesleki ve teknik eğitime verilen önem ve yapılan yatırımlardır (Uçar ve Özerbaş, 2013:242).

Dünya'daki mesleki ve teknik eğitim yapıları incelendiğinde Avrupa Birliği, ABD, Japonya ve Avustralya gibi gelişmiş ülkelerin farklı politikalar izlediği görülmektedir. Avrupa Birliğinin ekonomik açıdan Almanya, Fransa ve İngiltere ön plana çıkmaktadır. Bu ülkelerin mesleki ve teknik eğitim yapıları birbirinden farklılıklar arz etmektedir. Asya kıtasında ise Türkiye, İsrail, Kore ve Ürdün'ün mesleki ve teknik eğitimdeki

öğrenci sayıları 1970'lerden itibaren büyük ölçüde artırmıştır (Keating, Medrich, Volkoff ve Perry, 2002:7).

Bu kısımda 5 gelişmiş ekonomideki mesleki eğitimin yapısı özetlenmiştir. Farklı yapılara sahip olan ülkeler olmasının daha verimli olması düşüncesiyle araştırmada sırasıyla; Almanya, Fransa, İngiltere, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri'nin mesleki eğitim uygulamaları ele alınmıştır. Görüldüğü üzere seçilen ülkeler, farklı coğrafyalarda ve farklı kültürlerle sahip olan ülkelerdir.

1.1.3.1. Almanya'da Mesleki Eğitim

Almanya, 83 milyon nüfusuyla Avrupa Birliği'nin en kalabalık ülkesidir. 2015 yılında 3.371 trilyon dolarlık GSYH değerine ulaşan Almanya dünyanın 4. Büyük ekonomisi konumundadır (Ekşioğlu, 2017:269).

Almanya'da ikili (dual) mesleki eğitim sistemi uygulanmaktadır. İkili eğitimin başlıca özelliği, küçük ve orta büyüklükteki şirketlerle kamunun mesleki eğitim kurumları arasında oluşturulan ve yasayla düzenlenmiş işbirliğidir. Almanya'da mesleki eğitimin temeli 1969'da çıkarılan Mesleki eğitim kanununa dayanmaktadır. Kanun, gençlere ulusal alanda tanınmış mesleklerde eğitim vermeyi planlamakta, ayrıca bu mesleklerde meslek eğitimi vermek amacıyla; hükümet, federal eyaletler ve işletmeler arasında işbirliği içinde oluşturulan örgütlenmiş bir organizasyonu kapsamaktadır. Bu sisteme ikili sistem denilmesinin sebebi; öğrencinin hem işletmede hem meslek okulunda eğitim görmesidir. Öğrenci haftanın bir ya da iki günü meslek okulunda teorik eğitim görür. Diğer günlerde ise bir işletmede pratik eğitim alır. Alman ikili eğitim sistemi; meslek eğitim ve öğretimi, kariyer, istihdam edilebilme, mesleki yeterlilik ve kimliği kapsayan, beceri gelişimine profesyonel olarak sunmaya çalışmaktadır. İkili sistemle birlikte Alman genç işsizlik düzeyi azalmakta ve gençler üst düzey mesleki becerilere sahip olmaktadır (Yalçın, 2011:511).

İkili eğitim sisteminde yer alan işletmeler, meslek eğitimi personel temininde önemli bir yapı taşı olarak görmektedir. Bu sistem şirketlerin hem işe alım maliyetlerini azaltmakta hem de yanlış personeli işe alma riskinden de korunmalarını sağlamaktadır. Yapararak öğrenme Alman eğitim sisteminde önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı Almanya

ekonomisinin kalifiye ve vasıflı işgücüne talebi her geçen gün devam etmektedir (Wissenschaftsrat, 2018).

Almanya’da mesleki eğitim programlarına katılanların sayısı son yıllarda artış göstermekle birlikte sektörden gelen talepleri karşılayacak düzeyde değildir. Bu durumun nedenleri olarak; toplumdaki az çocuk sahip olma isteği, yaşlanmadan dolayı boşalan işçi pozisyonlarının doldurulamaması ve bazı mesleki programların öğrenciler tarafından talep edilen programların olmaması gösterilebilir (Ekşioğlu, 2017:269).

1.1.3.2. Fransa’da Mesleki Eğitim

Fransa eğitim sisteminde 6-18 yaşlarında zorunlu eğitim verilmektedir. 5 yıl ilköğretimden sonra 4 yıllık ortaokul eğitimi mevcuttur. Zorunlu eğitimden sonra öğrenciler eğitime devam etmek ya da çıraklık sözleşmesi ile birlikte mesleki eğitimden yararlanabilirler veya direkt olarak çalışma hayatına atılma seçeneklerinden birini tercih edebilirler.

Fransa eğitim sisteminde mesleki teknik eğitim ile genel eğitim aynı yapı içindedir. Dört yıllık ortaokul öğreniminin ilk iki yılının bitmesiyle birlikte genel eğitim veya mesleki ve teknik eğitim seçeneklerinden biri tercih edilir. Genel eğitimi seçenler lise diploması alıp yükseköğretime devam edebilir. Mesleki ve teknik eğitimi seçenler ise iki yıl mesleki eğitim görüp temel mesleki eğitim belgesi (CEP) ya da mesleki çıraklık belgesi (CPA) alırlar. Sonrasında 2 yıl daha mesleki eğitime devam edenler temel mesleki eğitim brövesi (BEP) ya da iki üç yıllık mesleki eğitim sonunda mesleki yetenek belgesi (CAP) alma hakkını kazanırlar. İkinci aşamayı geçip BEP ve CAP belgelerini alan öğrenciler iki yıllık bir ek eğitim sonunda mesleki bakalorya alma hakkına sahip olurlar (Aykaç, 2002:59).

Mesleki eğitimin finansmanı devlet bütçesinden karşılanmaktadır ve devlet işletmelerden vergi alarak eğitimi finanse etmektedir (Wollschlager ve Guggenheim, 2004:3).

1.1.3.3. İngiltere’de Mesleki Eğitim

İngiltere’de 5 ile 16 yaşları arasında eğitim zorunludur. Zorunlu eğitimden sonra isteyen öğrenciler ortaöğretim sertifikası sınavına girip o ve A seviyesinde 2 yıl süren ve çeşitli derslerden sınavları geçerek üniversitelere A seviyesinde aldıkları puanlarla başvuru yaparlar. Üniversiteye giriş için farklı bir sınava girmeye gerek yoktur. Eğer öğrenci ortaöğretim sınavına girmeden, mesleki eğitim almak istiyorsa, mülakata sonucuna göre "Modern Apprenticeship (Modern çıraklık)’a giriş yapabilmektedir.

NVQ (National Vocational qualification-Ulusal mesleki yeterlilik) denilen CEDEFOP standartlarında kademelendirilen bu sistemin içinde öğrenciler çok farklı disiplinlerde eğitim veren Teknik Kolejde eğitim görürken piyasada çalışmaktadır. İsteyen öğrenci 3 yıl mesleki eğitim aldıktan sonra sonra 3.seviyede ilgili alanda üniversitenin 2. sınıfına sınava girmeden geçebilmektedir. Başka bir alanda üniversitede eğitim görmek isteyen öğrenciler ise üniversite birinci sınıftan başlamaları gerekir. Öğrenci mesleki eğitim alırken 4.seviyeden üniversiteye geçiş yapmak istediğinde, aynı şekilde sınava girmeden ilgili alanda üniversite son sınıfa geçebilmektedir (Eğitimsen, 2004:13).

1.1.3.4. Japonya’da Mesleki Eğitim

Japonya eğitim sisteminde 6 ile 15 yaş aralığında arasında 6 yıl ilköğretim 3 yıl ortaokul şeklinde mecburi eğitim verilmektedir. Zorunlu eğitimi bitiren öğrenciler genel lise, meslek lisesi, teknoloji koleji ve özel eğitim programı uygulayan kolejleri seçerek 3 yıl ortaöğretimde eğitim alırlar. Teknoloji kolejleri mesleki eğitim veren okullar olup, bu okulları bitiren öğrencilere teknisyen unvanı verilir. Ayrıca Japonya’da mesleki ve pratik eğitim veren çok programlı liseler de bulunmaktadır. Bu kurumlarda 1 yıllık mesleki teknik eğitimler alınabilmektedir (Balcı ve Telci, 2007:364-365).

Okul ve işletmede birlikte yürütülen meslek eğitimi, oldukça gelişmiş ve sağlam temellere dayalı olarak Japonya’da sağlanmıştır. Aynı zamanda işi temel alan eğitim yapısı Japonya’da önemli mesleki eğitim uygulamasıdır. Birçok ülkede özel eğitim kurumlarının verdiği meslek eğitimi devlet eliyle verilenlerle kıyaslandığında zayıf kalmaktadır. Ancak Japonya bu noktada istisnadır. Gerçekten de Japonya’da gerek özel gerekse devlet kurumları tarafından verilen meslek eğitimi oldukça başarılıdır (Tilak, 2002:12).

1.1.3.5. A.B.D’de Mesleki Eğitim

ABD’de meslek okulları orta öğretim sonrası okullardır. Meslek okulları okulları ile birlikte genel eğitim veren kolejler de bulunmaktadır. Üniversitelerde herhangi bir alanda ihtisas eğitimi öncesinde kolej aşaması mevcuttur. Kolejden mezun olanlar graduates (diplomalı) sayılırlar ve daha sonra graduate school’da eğitimlerini sürdürürler. Amerikan üniversiteleri genel olarak kolej ve graduate school’dan oluşmaktadır. ABD’de kolej ve üniversitelerin birçoğu özel kurumlar olup, çeşitli kuruluşlardan gelen kaynaklarla eğitimleri devam ettirmektedirler (Ekşioğlu, 2017:270).

ABD’de eğitim sisteminde 6 ile 18 yaşları arasında zorunlu eğitim almaktadır. 18 yaşına kadar öğrenciler mesleki eğitim almazlar. Amerika’da mesleki eğitim lise sonrasında paralı olarak 2 yıl verilmektedir. Meslek eğitiminde asgari seviyede yeterlilik sahibi olabilmek için iki yıl süreli önlisans düzeyinde programlara devam mecburiyeti mevcuttur. Öğrenciler iki yıl süreli ön lisans düzeyinde mesleki eğitim alabilir. Öğrenciler kurumlar arası yatay geçiş hakkına sahip olup için ön lisanstan dört yıllık bir yükseköğretim programına geçebilirler (Baş, 2013: 73).

ABD’de yedi temel alanda mesleki eğitim programı uygulanmaktadır. Bunlar; Ticaret, pazarlama, sağlık, ev ekonomisi, iş ve ofis, teknik eğitim ve endüstri eğitimidir (Uzun, 2018:21).

1.1.4. Türkiye’de Mesleki Eğitim Sisteminin Yapısı

Türk eğitim sisteminin temelini 1973 yılında çıkarılan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu oluşturmaktadır. Bugüne kadar kanunla ilgili bazı değişiklikler yapılmış olsa da, sistemin temel yapısında değişiklik olmamıştır (Özsoy, 2007:96).

Mesleki eğitim faaliyetleri ise 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa dayanmaktadır. Örgün, yaygın ve çıraklık eğitimi ve mesleki ve teknik eğitim kurumları ile işletmelerde yapılan mesleki eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi bu kanun uyarınca yapılmaktadır (Karlıklı, 2016:11).

Türkiye’de mesleki eğitim; örgün mesleki ve teknik ortaöğretimi, yaygın eğitim ve önlisans programlarını (meslek yüksekokulları) kapsamaktadır. Örgün mesleki ve teknik eğitim faaliyetleri, Meslekî ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Anadolu

Liseleri ve Meslekî Eğitim Merkezleri olmak üzere üç okul türünde gerçekleştirilmektedir. Yaygın eğitim kapsamında mesleki ve teknik eğitim ise Mesleki Açık Öğretim Liselerinde (MAÖL) verilmektedir. Eğitim süreçleri okul türlerine göre çeşitlilik göstermektedir (MEB, 2018:22). Türkiye’de 2017-2018 eğitim öğretim yılsonu itibariyle mesleki ve teknik eğitimde öğrenci, öğretmen ve kurum sayıları Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1
2017-2018 Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrenci, Öğretmen ve Kurum Verileri

Okul Türleri	Okul/ Kurum	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı			Derslik
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim (Resmî)	4.077	922.927	763.148	1.686.075	70.364	66.274	136.638	67.178
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim (Özel)	383	66.223	42.890	109.113	3.197	5.676	8.873	7.833
Mesleki Açıköğretim Lisesi	1	128.079	64.015	192.094	-	-	-	-
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Toplamı	4.461	1.117.229	870.053	1.987.282	73.561	71.950	145.511	75.011

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr>

Örgün eğitim, belirli yaş grubunda ve aynı düzeydeki kişilere, belirli hedeflere göre hazırlanmış programlarda okulda yapılan düzenli eğitimidir. Okul öncesi, ilköğretim ortaöğretim ve yükseköğretim örgün öğretim kapsamındadır. Ortaöğretim; ortaokulun devamında çeşitli programlar uygulanarak, en az dört süreyle genel ve mesleki ve teknik öğretim kurumlarını kapsar. İlköğretimi tamamlayan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek zorundadır.

Türkiye’de eğitim sistemi; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak beş bölümden oluşmaktadır. Okulöncesi ve yükseköğretim zorunlu olmayıp on iki yıllık zorunlu eğitim; dört yıl süreli ilkokul (1, 2, 3. ve 4. sınıf), dört yıl süreli ortaokul (5, 6, 7. ve 8.sınıf) ve dört yıl süreli lise (9, 10, 11. ve 12. sınıf) olarak üç aşama olarak uygulanmaktadır. İlkokulu tamamlayan öğrenci otomatik olarak 5.sınıfa devam eder. 8.sınıf sonun itibariyle ilköğretim aşaması sona erer. Ortaöğretime geçiş ise 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren yürürlüğe giren sisteme göre; isteyen öğrenciler LGS’ye (Liselere geçiş sınavı) girebilirler. Sınavla öğrenci alan Fen Lisesi, Sosyal

Bilimler Liseleri, Güzel Sanatlar Liseleri, Spor Liseleri ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'ne gitmek isteyen öğrenciler bu sınava girmek zorundadırlar. Sınavla öğrenci almayan liselere ise merkezi yerleştirme öğrencinin ikamet ettiği adrese ve ilköğretim diploma notuna göre yapılır. Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitime yerleşme süreci Şekil 1'de görülmektedir.

Şekil 1: Mesleki ve Teknik Eğitim Yerleşim Süreci

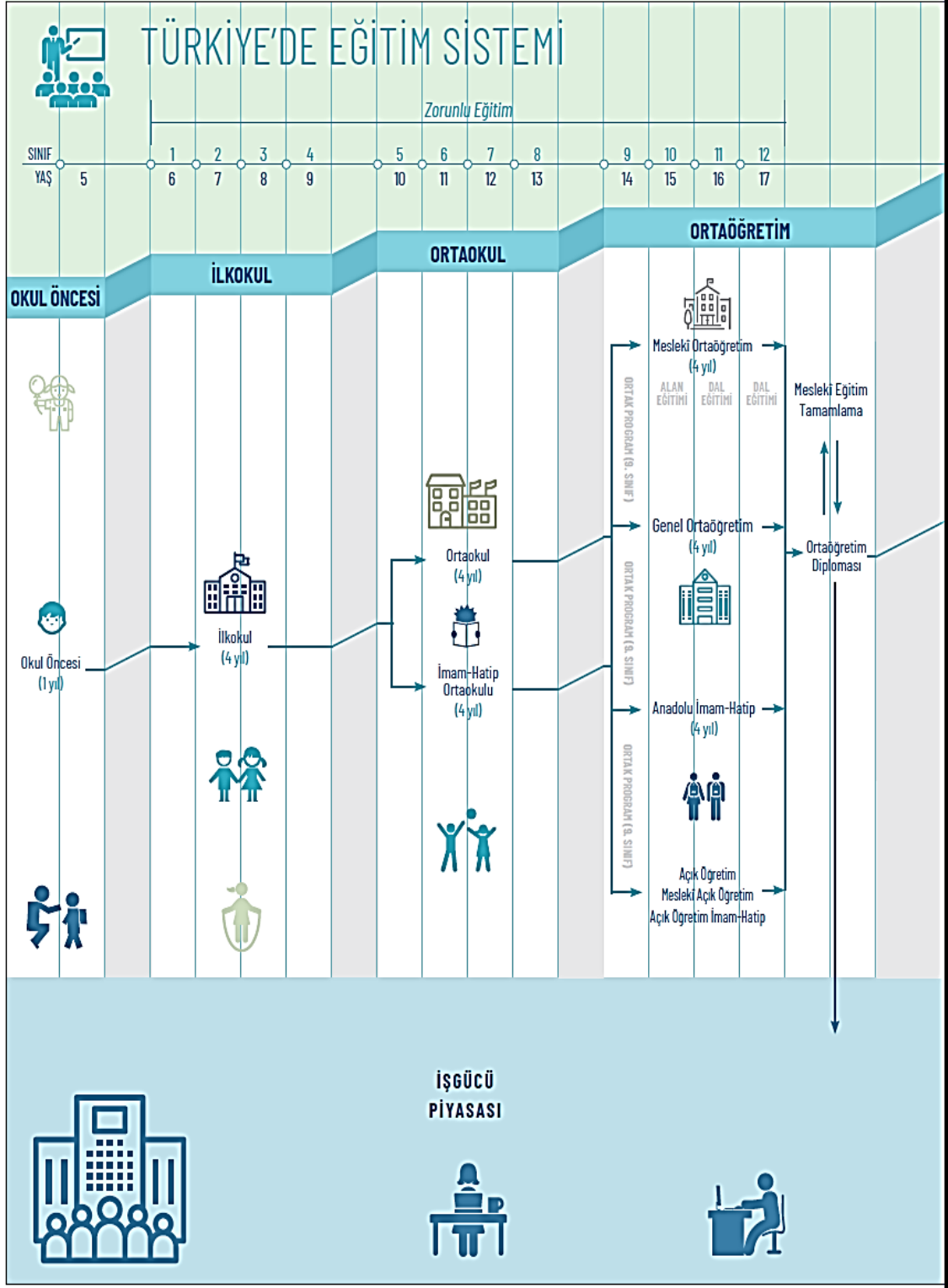
Kaynak: (MEB 2018: 25)

Liseden mezun olan öğrenciler iki basamaktan oluşan TYT (Temel Yeterlilik Testi) ve AYT (Alan Yeterlilik Testi) sınavlarına girerek yükseköğretime devam edebilirler. Meslek Lisesi mezunları yükseköğretimde kendi alanlarında bir ön lisans programı seçtiklerinde OBP (Ortaöğretim Başarı Puanları) 0,06 katsayısı ile çarpılarak ek puan alırlar.

Yaygın eğitim ise, örgün eğitim sisteminde hiç bulunmamış ya da ayrılmış bireylere, milli eğitimin amaç ve ilkelerine uygun olarak, bireylerin isteğine ve toplumun ihtiyacına göre onları çeşitli yönlerden etkin hale getirmek amacıyla belli genel veya mesleki eğitim programlarında sunulan, eğitim, öğretim, uygulama ve rehberlik faaliyetlerinin bütünüdür (TESK, 2018).

Yaygın eğitimde amaç, yurttaşlara temel bilgi ve becerileri kazandırarak, son ayrıldıkları eğitim aşamasında kazandıkları bilgi ve becerilerini geliştirerek, onlara hayatlarını kazanmasını sağlayacak yeni olanaklar hazırlayabilmektir. Yaygın eğitim; meslek liselerinde açılan kurslar, halk eğitimi, çıraklık eğitimi, uzaktan eğitim ve işletmelerde gerçekleştirilen uygulamalı kurslar veya hizmet içi eğitim şeklinde

gerçekleştirilmektedir (Karlıkl, 2016:12). Türkiye’de okul öncesinden ortaöğretim sonuna kadar olan eğitim sistemi şekil 2’de görüldüğü gibidir.

Şekil 2: Türkiye’de Eğitim Sistemi

Kaynak:(MEB, 2018:2)

1.1.4.1. Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki Eğitim

Ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitim kapsamında verilen örgün eğitim, Meslekî ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Anadolu Liseleri ve Meslekî Eğitim Merkezleri olmak üzere üç farklı okul türünde verilmektedir. Yaygın eğitim kapsamında meslekî ve teknik eğitim ise Meslekî Açık Öğretim Liselerinde verilmektedir. Eğitim süreçleri okul türlerine göre çeşitlilik göstermektedir. eğitimin süresi 4 yıldır. 9.sınıfta bütün meslek liselerinde dersler ortaktır. 9.sınıfı bitiren öğrenciler ortaokul başarı puanının %40'ı ile 9.sınıf başarı puanının %60'ı toplanarak elde edilen puana göre alan seçimi yaparlar. Öğrenci okuduğu okul dışında başka okuldaki bir alanı da tercih edebilir. 10.sınıfta seçtiği alanda eğitim alır. 11.sınıfa geçtiğinde ise eğitim aldığı alanın altında yer alan dallarından birini seçerek 11. ve 12.sınıfta bu dal üzerinden eğitim alırlar. 12.sınıfta öğrenci haftanın 3 günü 24 saat İşletmelerde Mesleki Eğitim adı altında okulda alanı ile ilgili teorik olarak aldığı eğitimi piyasada faaliyette bulunan işletmelerde pratikte stajyer olarak uygulama imkanı bulmaktadır. Haftanın kalan 2 gününde ise okulda kültür ve meslek dersleri almaya devam eder. Ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitim süreci şekil 3'de görüldüğü gibidir.

Şekil 3: Mesleki ve Teknik Eğitim Süreci

Kaynak: (MEB 2018: 25)

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, mesleki ve teknik olmak üzere iki farklı eğitim programı uygulanmaktadır. Anadolu Meslek Programında, bir mesleğe yönelik meslek dersleri yoğun olmak üzere genel kültür dersleri yer almaktadır. Anadolu Teknik Programında ise mesleğe yönelik meslek dersleri yanında üniversiteye yönelik genel kültür dersleri 4 yıl boyunca yoğun olarak verilmektedir. Her iki programda da 10.

sınıfta seçilen alanda eğitim, 11. ve 12. sınıfta meslek alanına bağlı olarak dal eğitimi verilir. Anadolu meslek programına sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme ile kayıt yapılırken anadolu teknik programına merkezi sınav ile yerleştirme yapılır. Çok Programlı Anadolu Liseleri; genel ve mesleki ve teknik öğretim programlarının tek bir çatı altında toplandığı ortaöğretim kurumlarıdır. İşleyiş olarak Anadolu Meslek Programı uygulanmaktadır.

Meslekî Eğitim Merkezleri, kalfalık ve ustalık eğitimi ile meslekî ve teknik kurs programlarının uygulandığı eğitim kurumlarıdır. Meslekî eğitim programlarına sınavsız geçiş ve adrese göre yerleştirme ile kayıt yapılır. Meslekî eğitim programlarında 9. sınıftan itibaren alan ve dal seçimi yapılır. Eğitime başlanabilmesi için eğitim görülecek alan ve dala uygun işyeri ve usta öğretici olması ön şarttır. Bir veya iki gün teorik eğitim, dört veya beş gün işyerinde meslekî eğitim verilir. Meslekî Eğitim Merkezi programlarına devam eden öğrenciler, 10. sınıftan başlayarak her ders yılı sonunda yılsonu beceri sınavına alınır. 11. sınıfın sonunda girilen beceri sınavı kalfalık, 12. sınıfın sonunda girilen beceri sınavı ustalık sınavı olarak uygulanır. İşyeri sahibi, aday çıracı ve çıracı çalıştırmaya başlamadan önce bunların velisi veya vasisi veya reşit ise kendisi ile yazılı işletmelerde meslekî eğitim sözleşmesi yapmak zorundadır.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde 54 alanda ve bu alanlar altındaki 199 dalda öğretim programı uygulanmaktadır. Mesleki Eğitim Merkezlerinde 27 alanda ve bu alanlar altındaki 142 dalda öğretim programı uygulanmaktadır (MEB, 2018:23).

Mesleki ve Teknik eğitimde yaygın eğitim ise Meslekî Açık Öğretim Lisesi programı aracılığıyla verilmektedir. Ortaöğretim sistemine hiç kaydolmamış ya da kayıtlı olup da sonradan çeşitli sebeplerle ayrılmış olanlar uzaktan öğretim ile eğitimlerine devam edebilmektedir. Mesleki Açık Öğretim Programı'nın ders içerik ve işleniş bakımından örgün mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında bir farklılık sözkonusu değildir. Ortak kültür dersleri uzaktan eğitim yoluyla, meslek dersleri ise örgün meslekî eğitim kurumlarında yüz yüze verilmektedir (Sözer, 2017:30). 4 yıllık eğitim sonunda öğrenciler sorumlu oldukları dersleri geçerek yeterli krediyi tamamlayarak mezun olmaktadır.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara eğitimlerini tamamladıkları alanda "İşyeri Açma Belgesi" verilir. Böylece öğrenciler kanunen

sertifika veya belge aranmayan işlerde kendi işyerlerini açabilmekte ve iş hayatına atılma konusunda önemli bir fırsat elde etmektedirler. Tablo 2’de 2003 ile 2017 yılları arasında ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo 2
Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mezunlarının
Toplam Ortaöğretim Mezunları İçindeki Oranı

Öğretim Yılı	Ortaöğretim Toplam (Erkek-Kadın)	Genel Lise Toplam (Erkek-Kadın)	Mesleki ve Teknik Lise Toplam (Erkek-Kadın)	Mesleki Ortaöğretim Mezunlarının Ortaöğretim İçindeki Oranı		
				Toplam %	Erkek %	Kadın %
2003-2004	683 350	451 082	232 268	33,99	37,30	29,92
2004-2005	590 834	379 511	211 323	35,77	38,73	32,22
2005-2006	645 328	410 109	235 219	36,45	40,23	31,91
2006-2007	729 535	465 809	263 726	36,15	40,30	31,06
2007-2008	321 741	213 506	108 235	33,64	36,54	29,86
2008-2009	548 894	366 444	182 450	33,24	36,09	30,58
2009-2010	662 894	399 478	263 416	39,74	43,34	35,90
2010-2011	706 512	392 064	314 448	44,51	47,82	41,05
2011-2012	712 702	380 548	332 154	46,60	49,38	43,85
2012-2013	727 792	388 522	339 270	46,62	49,95	43,31
2013-2014	856 809	429 943	426 866	49,82	51,77	47,88
2014-2015	950 168	478 283	471 885	49,66	50,99	48,37
2015-2016	987 634	472 169	515 465	52,19	53,40	51,02
2016-2017	1 000 988	495 727	505 261	50,48	51,63	49,35

Kaynak: www.sgb.meb.gov.tr

Tablo incelendiğinde 2003-2004 eğitim öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının tüm ortaöğretim mezunları içindeki oranı %33,99 iken, 2016-2017 yılı sonu itibarıyla bu oran %50,48’e ulaşmıştır. Geçmişe dönük 14 yıla bakıldığında bu oranın giderek artması mesleki ve teknik eğitime katılımın arttığını göstermektedir. Ancak son 10 yılda mesleki ve teknik eğitime olan talep sürekli artış eğilimi göstermekte iken 2016-2017 döneminde ilk defa hem oran hem de sayısal olarak düşüş göstermiştir.

2017 yılından itibaren meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarında ön lisans programlarına sınavsız geçiş uygulaması sona erdirilerek yerine ortaöğretim başarı puanına ek puan verilmeye başlanmıştır. Tablo 3'te son 4 eğitim öğretim yılında tüm ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören toplam öğrenci içinde genel ortaöğretim, mesleki ve teknik ortaöğretim ve din öğretimi öğrenimi gören öğrenci ve okul sayıları ve oranları verilmiştir.

Tablo 3
Yıllara Göre Genel, Mesleki Teknik ve Din Öğretimi Okul ve Öğrenci Sayılarının Toplam İçindeki Oranları

Oranlar %					
Öğretim Yılı	Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Okul	Öğrenci
2014-2015	Ortaöğretim Toplamı	9 061	5 691 071	100,00	100,00
	Genel Ortaöğretim	3 955	2 902 954	43,65	51,01
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	4 089	2 119 736	45,13	37,25
	Din Öğretimi	1 017	668 381	11,22	11,74
2015-2016	Ortaöğretim Toplamı	10 550	5 807 643	100,00	100,00
	Genel Ortaöğretim	5 311	3 047 503	50,34	52,47
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	4 090	2 082 935	38,77	35,87
	Din Öğretimi	1 149	677 205	10,89	11,66
2016-2017	Ortaöğretim Toplamı	11 076	5 849 970	100,00	100,00
	Genel Ortaöğretim	5 225	3 136 440	47,17	53,61
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	4 399	2 068 212	39,72	35,35
	Din Öğretimi	1 452	645 318	13,11	11,03
2017-2018	Ortaöğretim Toplamı	11 783	5 689 427	100,00	100,00
	Genel Ortaöğretim	5 717	3 074 642	48,52	54,04
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	4 461	1 987 282	37,86	34,93
	Din Öğretimi	1 605	627 503	13,62	11,03

Kaynak: www.sgb.meb.gov.tr

Tablo incelendiğinde 2015-2016 döneminde mesleki ve teknik ortaöğretimde okuyan öğrenci sayısı 2.119.736 öğrenciyle toplam öğrenci sayısının %37,25'ini oluştururken

2017-2018 dönemine gelindiğinde 1.987.282 öğrenciyle %34,93'e gerilemiştir. Bu sayı ve oranın giderek azalması mesleki ve teknik eğitime olan talebin azaldığını göstermektedir. Genel ortaöğretimde ise yıllar itibariyle öğrenci sayısı giderek artmaktadır. Din eğitiminde okuyan öğrenci sayısı küçük oranda azalma gösterse de okul sayısının giderek arttığı görülmektedir.

Mesleki teknik eğitimin ortaöğretim içindeki payının yükseltilmesi ve niteliğinin artırılması amacıyla 2002 yılında, meslek lisesi mezunlarına kendi alanlarında 2 yıllık ön lisans bölümlerine sınavsız geçiş uygulaması getirilmiştir. Ancak 2017 yılından itibaren YÖK tarafından bu uygulama kaldırılmış yerine sınavla geçişle birlikte yine alanlarında ön lisans programlarını tercih eden meslek lisesi mezunlarına ortaöğretim başarı puan hesaplanırken 0,06 oranında ek puan uygulaması getirilmiştir ve halen bu uygulama devam etmektedir.

1.1.4.2. Ön Lisans Programlarında Mesleki Eğitim

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu uyarınca ön lisans eğitimi üniversitelerde Meslek Yüksek Okullarında verilmektedir. Meslek yüksekokulu, belirli mesleklerde kalifiye eleman yetiştirmeyi hedefleyen, iki yıllık öğrenim faaliyeti sonucunda ön lisans derecesi veren bir yükseköğretim kurumudur. Meslek yüksekokullarında buldukları bölgedeki sektörlerin personel ihtiyaçları da dikkate alınarak çeşitli alanlarda 2 yıllık ön lisans eğitimi verilmektedir.

YÖK istatistikî verilerine göre 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibariyle 129 devlet, 72 vakıf üniversitesi ve 5 vakıf meslek yüksekokulunda toplam 981 meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Meslek yüksekokullarında 440 profesör, 454 doçent, 3.619'u doktor öğretim üyesi bulunmakta, öğretim ve araştırma görevlisi personel ile birlikte toplamda 22.051 öğretim elemanı bulunmaktadır. Meslek yüksekokullarında 2018-2019 eğitim öğretim yılında 1.424.366 bay, 1.344.391 bayan olmak üzere toplamda 2.768.757 kişi eğitim almaktadır (<https://istatistik.yok.gov.tr/>).

1.1.4.3. Lisans Programlarında Mesleki Eğitim

Türkiye'de mesleki eğitim genel olarak ortaöğretim kurumlarında ve ön lisans programlarında yoğunlaşmıştır. Lisans düzeyinde ise fakültelerde ve son yıllarda sayısı

artan Uygulamalı Bilimler Yüksekokullarında verilmekte olan eğitim akademik özellik taşımaktadır.

1995 yılında öncelikle özel üniversitelerde kurulmaya başlanan uygulamalı bilimler yüksekokulları 4 yıllık lisans eğitimi verilen yükseköğretim kurumlarıdır. Özellikle 2005 yılından itibaren devlet üniversitelerinde de sayıları artmaya başlamıştır. Uygulamalı Bilimler Yüksekokullarının fakültelerden farkı özellikle teorik bilgilerin yanında uygulamaya dönük bilgilerin de yer alması ve son sınıfta yoğun olarak piyasada staj eğitimi verilmesi ve mezunların iş hayatında daha rahat iş bulmalarının sağlanmasıdır (Güney, 2015:85).

Ön lisans programlarından bitiren öğrenciler Dikey Geçiş Sınavı (DGS) sonucuna göre mezun olduğu alanın devamı niteliğinde 4 yıllık lisans eğitimine geçiş yapabilmektedirler.

1.1.5. Mesleki Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

Hızla gelişen teknoloji ile birlikte her alanda ortaya çıkan yeni teknoloji kullanımları bilgi ve becerilerde sürekli yenilenme ve güncellenmeyi gerekli kılmaktadır. Mesleki eğitimin de bu yenilenme ve güncellenmeye uyum sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle mesleki eğitimde dinamik ve yeniliğe açık bir yapının oluşturulması gerekir. Bunun için de çeşitli yapısal reformlara ihtiyaç vardır ve mesleki eğitim söz konusu olduğunda bu reformların başında mesleki eğitimde hem eğitimcilerin hem de kullanılan araç ve gereçlerin güncellenmesi gelmektedir. Bu da yüksek maliyetli harcamaların yapılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle meslek eğitiminde sektörlerin ihtiyaçlarının belirlenerek gerekli planlamaların da buna göre yapılması önem arz etmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014:23).

Toplum nezdinde mesleki ve teknik eğitimin genel eğitime göre cazibesi daha düşüktür. Toplumda oluşan bu algının nedenlerinden biri mesleki teknik eğitimle genel eğitimdeki okullaşma oranıdır. Diğer bir neden ise üniversite giriş sınavı sonuçlarında mesleki ortaöğretim kurumları mezunlarının genel lise mezunlarına göre oldukça geride olmalarıdır. İlköğretimden sonra liselere giriş sınavında mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının son sıralarda tercih edildiği görülmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014:23).

Mesleki ve teknik eğitimde öğretim müfredatı düşünüldüğünde ilk akla gelen sorunlardan biri de derslerde kullanılan modüllerdir. 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanan Mesleki Eğitimi Güçlendirme Projesi (MEGEP) kapsamında meslek derslerinde kitap uygulaması sona ermiş, yerine MEGEP internet sitesi (www.megep.meb.gov.tr) üzerinden her alanla ilgili derslerin bir bakıma ünitelerini ifade eden modüller bakanlık tarafından yayınlanmaktadır. Halen devam eden projede hedeflenen düzeye henüz ulaşılamamıştır. Bunun nedeni modüllerin yazımında yaşanan sıkıntılar ve bunun sonucunda modüllerde halen yıllardır güncellenmeyen bilgilerin mevcut olmasıdır. Bazı alanlarda modüllerde yer alan teorik bilgilerin öğrenci seviyesinden daha üst seviyede olması da sebeplerden biridir.

Mesleki ve teknik eğitim alan öğrencilerin alanlarıyla ilgili gelişmeleri takip edebilmeleri için gerekli olan yabancı dil düzeyine sahip olmamaları da mesleki ve teknik eğitimdeki sorunlardan biridir. Bu nedenle mesleki eğitim kurumlarında müfredatta özellikle mesleki yabancı dil eğitiminin ağırlığının artırılması gerekmektedir. Bu noktada Avrupa Birliği değişim projelerinden faydalanılması ve meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin de yabancı dil eğitimi almaları noktasında teşvik edilmesi gerekmektedir (Adıgüzel, 2014:8).

Mesleki ve teknik eğitimde en önemli sorunlardan biri de nitelik sorunudur. Mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin eğitim düzeylerine uygun olan yeterliliklere sahip olmadıkları hem staj eğitimi alınan işletmeler tarafından hem mesleki eğitim kurumlarındaki meslek öğretmenleri tarafından belirtilmektedir. Ayrıca meslek alanlarındaki sektör temsilcileri mesleki ve teknik eğitim mezunlarının niteliklerinin iş piyasasının ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olmadığını ifade etmektedirler (Uzun 2018).

Bu noktada mesleki ve teknik eğitimde okul-sanayi işbirliğinin önemi ortaya çıkmaktadır. İş piyasasında ihtiyaç duyulan beceri ve yeterliliklerin mesleki ve teknik eğitim kurumlarında hem müfredat dahilinde hem de uygulamaya dönük atölye ve laboratuvarlarda kazandırılarak öğrencilerin mezun olduklarında piyasanın ihtiyacı olan ara(nan) eleman olmaları sağlanabilecektir. Bu da Milli Eğitim Bakanlığı ile sektör temsilcileri arasında yapılacak işbirliği ve protokollerle mümkün olabilecektir. Günümüzde bu şekilde protokoller yapılamaya başlanmış olmakla birlikte sayının yeterli olmadığı söylenebilir.

24 Şubat 2012’de Antalya’da yapılan Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı’nda (2012:214) mesleki ve teknik eğitimle ilgili aşağıdaki sorunlar tespit edilmiştir:

- Ortaöğretimde okullaşma oranının düşük olması,
- Mesleki ortaöğretim kurumlarının cazibesinin giderek azalması,
- Meslek sahibi olma hedefinin üniversite düzeyine yükselmesi,
- Üniversiteye başvuranlarla yerleştirilenler arasındaki makasın giderek büyümesi,
- Kızların ilgi ve yeteneklerinin yeteri kadar değerlendirilememesi,
- İşsizlik oranındaki artış,
- Sanayide vasıflı işgücünün giderek azalması

Karlıkl’ya göre (2016:17) ise mesleki eğitimle ilgili sorunlar şunlardır:

- Mesleki eğitimin toplum tarafından yeterli ilgiyi görmemesi,
- Mesleki liselerinin amacına göre tercih edilmemesi,
- Meslek liselerindeki eğitim öğretim faaliyetlerinde ve araç gereçlerdeki eksiklikler,
- Meslek liselerini seçen öğrencilerdeki temel bilgi eksikliği,
- Meslek liselerinden mezun öğrencilerin iş imkanlarının azlığı,
- Meslek lisesi piyasa işbirliğinin yetersizliği,
- Meslek eğitiminde görevli öğretmenlerin uygulamadığı iş hayatını ve gelişmeleri yeteri kadar takip etmemesi.

1.2. Muhasebe Eğitimi

1.2.1. Muhasebe Eğitiminin Tanımı

Eğitim en genel anlamda; kişinin davranışlarında kendi yaşamı aracılığıyla ve bilinçli ve istenilen değişiklikleri oluşturma süreci olarak tanımlanmaktadır. Eğitim bireyin kişilik gelişimine yardım ederek, ilgi ve yeteneklerine göre meslek edinebilmesi için ona bilgi ve beceri edindirerek çevreye, topluma ve değişimlere hassas ve uyumlu hale getiren bir süreçtir (Orhaner ve Hussein, 2003:3).

Eğitim süreci; amaç, öğrenme-öğretme faaliyetleri ve değerlendirme olmak üzere üç temel ögeden meydana gelir. Bu bağlamda eğitim amaçla harekete geçer, öğrenme ve öğretme faaliyetleri ile devam eder ve nihayetinde değerlendirme ile son bulur (Fidan ve Erden, 1998:11).

Muhasebe, işletme faaliyetlerinin denetimini gerçekleştirebilmek için, geleceğe ilişkin işletme faaliyetlerini planlama, işletme içi ve dışı kişi ve kurumlara işletmeyle ilgili doğru ve yerinde karar alabilmeleri için, parayla ifade edilen işlem ve olaylara ilişkin bilgilerin bir araya getirilip bilgi kullanıcılarına sunulması şeklinde tanımlanabilir (Ataman, 2003:1). Muhasebe, işletmedeki ticari işlem ve olayları kendi sistemine göre bilgi kullanıcılarına sunduğu için “işletmenin dili” olarak da nitelendirilir. Muhasebe eğitiminin hedefi, bu dil ile ilgili kavramları öğrenerek, finansal bilgilerin bu dille açıklanması ve elde edilen bilgilerin kullanılma becerisinin geliştirilmesidir (Sevilengül, 1998:11).

Muhasebe ve eğitim tanımlarından hareketle muhasebe ile ilgili eğitim alacak kişinin kendi yaşamı aracılığıyla bir değişim geçirerek bu değişimin muhasebe tanımında geçen teknik becerileri yerine getirmesi beklenmektedir (Muğan ve Akman, 2004:19).

Muhasebe eğitimi; işletmelerin alacakları kararlarda yarar sağlayacak bilgilerin tespit edilerek kaydedilebilecek hale getirilmesi, kaydının yapılması, doğruluğunun kontrol edilip anlaşılabilir rapor hale getirilerek özetlenmesi ve bu bilgilerin incelenerek elde edilen sonuçlardan alınacak kararlarda faydalanılması noktasında öğrencilerin bilgilendirilmesi ve elde ettiği bilgileri kullanabilmeleri için yeteneklerinin bilgi teknolojileri de kullanılarak geliştirilmesi biçiminde tanımlanabilir (Gökçen, 2007:43).

Muhasebe eğitimi; bireye, meslek için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazanılmasını hedefleyen mesleki bir eğitimidir (Orhan ve Tazegül, 2012). Muhasebe alanında yetişecek kişilere kazandırılan ahlaki, kültürel, entelektüel ve teknik bilgilerin tümüne muhasebe eğitimi denilmektedir (Güney, 2003:22).

Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin yaşamları boyunca iş gördükleri mesleğe ve topluma faydalı olacak şekilde becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir (Yıldız ve Durak, 2011:38). Sahip olunan bilgilerle hem Türkiye'nin yasal mevzuatı hem de uluslararası uygulamalarla ilişkilendirebilecek meslek elemanları yetiştirilmesi hedeflenmektedir (Kutluk ve diğerleri, 2011:79).

Muhasebe süreci sonunda elde edilen bilgilere ihtiyaç duyan kişi ve gruplar vardır. Bunlar yöneticiler, ortaklar, çalışanlar, satıcılar, müşteriler, sendikalar, kredi kuruluşları, devlet, yatırımcılar v.b sayılabilir. Muhasebeye ihtiyaç duyan bu geniş kitleye bilgi üreten kişilerin çağdaş, deneyimli ve meslek ahlakına sahip bir şekilde eğitilmesi gerekmektedir (Soylu, 2014:11).

İletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte ülkeler arası mesafeler kısalarak ülkeler arası bilgi alışverişi gün geçtikçe artmıştır. Bu gelişmeler işletmeleri ve muhasebe mesleğini de etkilemiştir. Ekonomik gelişmeler sonucunda muhasebe mesleğine düşen görevlerin artması nitelikli muhasebe elemanlarına duyulan ihtiyacı da artmasına neden olmuştur. Nitelikli işgücü yetiştirmek her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de önemli hale gelmiştir. Nitelikli işgücünün yetişmesinde öğrenci, öğretmen ve öğrenmenin gerçekleştiği ortamın da etkisi önemlidir (Çevik ve Ertaş, 2001: 30).

1.2.2. Muhasebe Eğitiminin Amacı

Muhasebe, işletmelerin parayla ifade edilen işlemlerini kaydederek sınıflandırır, özetleyerek analiz eder ve sonuçları yorumlayarak bilgi kullanıcılarına sunar. Başka bir ifadeyle muhasebe süreci sonunda elde edilen bilgiler karar alacak kişilerin kullanımına sunulur. Dolayısıyla elde edilen verilerin doğru, güvenilir, anlaşılır ve zamanında olması önemlidir. Bu denli önemli bilgilerin üretilmesinde muhasebe meslek elemanlarının yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu noktada muhasebe eğitimin amacı; öğrencinin işletmelerin alacağı kararlarda yararlanacağı bilgilerin tespit edilerek toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar

halinde özetlenerek incelenmesi sonucu karar vermede kullanımı bilgi ve becerisinin geliştirilmesi şeklinde tanımlanabilir (Aysan, 1979:250).

Muhasebe sadece kayıt sistemi veya vergi mevzuatına göre bilgiler hazırlayan bir sistem olarak görülmemelidir. Muhasebe işletmenin içinde bulunduğu çevreden doğrudan etkilenen ve kendini sürekli güncelleyen bir bilgi sistemidir. Bu bağlamda muhasebe eğitiminde meslek elemanlarına sadece muhasebe bilgisi değil, iktisat, maliye, hukuk, işletmecilik gibi bilgilerin de verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitimin amacı muhasebe bilgisinin kazandırılmasının yanı sıra, bu bilgileri yorumlama, analiz etme ve karar almada kullanmasına yardımcı olacak diğer disiplinlerden faydalanmaktır (Zaif ve Ayanoğlu 2007, 117).

Muhasebe eğitiminin temel amacı, finansal bilgileri kullanacak bilgi kullanıcılarına muhasebe bilgilerinin doğru ve güvenilir sunulabilmesi noktasında eğitim vererek uygulamaları da buna göre yönlendirmektir (Gökçen, 1998: 43-50).

Zaif (2004:54) muhasebe eğitiminin amacını, öğrenciye muhasebenin temel kavram ve ilkelerini edindirilmesi; öğrenciler tarafından bilginin meydana getirilerek ölçülmesi ve analizi yapılarak karar vermede kullanılması olarak ifade etmiştir.

Hatunoğlu ise (2006:191) muhasebe eğitiminin amacının; öğrencilere kendi kendilerine öğrenmeyi öğretmek olduğunu, bu noktada öğrencilerin etkin bir biçimde öğrenmelerini sağlayacak becerilerin kazandırılmasını ve bu etkin öğrenme stratejilerini öğrencilere yaşamları boyunca öğrenmelerinde kullanabilmelerini öğretmek gerektiğini belirtmiştir.

Muhasebe eğitimi alan bir meslek mensubunun mesleki bilgi ve beceri yanında bazı kişisel nitelikleri de taşıması beklenir. Marşap (1996:16)'a göre; meslek mensubunun zihinsel yetenek ve olgunluğa sahip olmasının yanında kavramsal anlama, iletişim yeteneğine haiz ve tarafsız olması gerekir. Mesleki açıdan ise bilgi ve fikir birikimi anlamında teknik yeterliliğe ve deneyime sahip olması gerekir.

Muhasebe eğitiminin amaçları verilen eğitim seviyesine göre farklılık göstermektedir. Muhasebe eğitimin amaçları; Tablo 4'de genel amaçlar ve özel amaçlar şeklinde ayrıma tabi tutulmak suretiyle gösterilmiştir.

Tablo 4
Muhasebe Eğitiminin Eğitim Düzeyine Göre Amaçları

AŞAMA	GENEL AMAÇLAR	ÖZEL AMAÇLAR
Ortaöğretim Seviyesi	Piyasanın ihtiyaçları ve bilimsel ve teknolojik ilerlemeler doğrultusunda, gerekli mesleki becerileri kazanmış nitelikli meslek elemanı yetiştirmektir.	Öğrencilere muhasebe temel, bilgi ve becerilerini edindirmek, daim gerektirdiği işleri yerine getirebilmelerini sağlayacak mesleki yeterlikleri edindirmek.
Lisans Seviyesi	Öğrencilerin konular hakkında genel bilgilere sahip olmalarına yardımcı olmaktadır.	Öğrencilere, iş yaşamında muhasebe ile ilgili verileri kolay ve doğru biçimde değerlendirebilmelerini sağlayan bilimsel ve mesleki formasyon kazandırmak
Yüksek Lisans Seviyesi	Öğrencilere lisans seviyesinde edindiği konuların ayrıntılı şekilde verilerek uzmanlaşmalarını sağlamaktadır.	Öğrencileri muhasebe alanında bilimsel araştırma yapmaya yönlendirmek ve bu noktada üretken olmalarını sağlayacak becerileri kazandırmak
Doktora Seviyesi	Öğrencilerin hem teorik hem de uygulamaya yönelik ileri derecede bilgi edinmesi ve çalışmalar yapmalarını sağlamaktadır.	Literatüre, muhasebe bilimine katkı sağlayacak, çağdaş ve bilimsel yenilikleri yansıtan özellikte çalışmalar kazandırmaktır.

Kaynak: Çaldağ ve diğerleri, 2004'den aktaran Soylu, 2014: 13

1.2.3. Muhasebe Eğitiminin Önemi

Küreselleşmenin etkisiyle dünya koşullarındaki değişimler sonucu muhasebe uygulamaları da değişime uğramaktadır. Küreselleşmeyle birlikte işletmeler arası rekabetin farklı bir boyut alması her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da değişikliklere neden olmuştur. Teknolojinin sürekli takip edilmesi ve değişimlere ayak uydurulabilmesi gerekliliği muhasebe alanında da ortaya çıkmıştır. Muhasebe alanında ortaya çıkan boşlukların tespiti ve bu boşlukların doldurulması muhasebe meslek kavramı ve muhasebe eğitimi kavramının önem kazanmasına neden olmuştur (Güner ve Çarıkçı, 2018:627).

İşletmelerin iç ve dış kaynaklara karşı olan sorumlulukları muhasebe alanında etkisini artırmış yeterli bilgi ve deneyime sahip meslek mensubu ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. İşletmenin ekonomik etkinliklerinin ve finansal raporlamalarının değişen piyasalara uyumlu hale getirilmesi ihtiyacı, bunu oluşturacak yapının kurulmasını sağlayacak meslek mensuplarının iyi bir meslek eğitimi almış olmasını zorunlu kılmaktadır. Etkili bir iş gücüne sahip olabilmenin kıstaslarından en önemlisi işgücünün iyi bir eğitim almış olmasıdır (Güner ve Çarıkçı, 2018:628).

Muhasebe eğitimi, meslek mensuplarına işletmenin alacağı kararlar ile ilgili bilgilerin toplanıp kullanılmasına kadar olan süreçte becerilerini geliştirme yeteneğini kazandığı

süreçtir. Muhasebe eğitimi alan kişilerin işletme ile ilgili oluşması muhtemel problemleri önceden fark etmesi ve ortaya çıkmadan önce çözüme yolları üretmesi gerekmektedir (Dursun, 2006:6).

Muhasebe bilgi sisteminden elde edilen finansal bilgilerin karar alıcılar tarafından kullanılmasında, öğrenciler tarafından muhasebe süreci iyi bir şekilde kavranmalı, öğrencilere muhasebe ile ilgili ilke ve kavramların güvenilir finansal bilgi elde edilmesindeki önemi aktarılmalıdır. İyi bir mesleki eğitim için mesleki bilgi ve becerilerle birlikte meslek ahlakının da öğrencilere benimsetilmesi gereklidir (Kutluk ve diğerleri, 2011:79).

Gelecekte ihtiyacın daha da artması beklenen denetim, e-ticaret muhasebesi, sistem danışmanlığı, vergi danışmanlığı, finansal analiz, finansal planlama, finansal rapor ve stratejik danışmanlıklar gibi temel alanlarda birikimli olabilmek için kaliteli bir muhasebe eğitimi gereklidir (Albert ve Sack, 2000: 16).

1.2.4. Muhasebe Eğitiminin Unsurları

Mesleki anlamda muhasebe eğitimi, öğrenciye meslekle bilgi, beceri ve davranışları kazandırılmasını amaçlar. Meslekle ilgili kanun, yönetmelik vb. gibi kuralların sürekli yenilenmesi, mesleğin uygulamalı kısmı olan bilgisayarlı muhasebe programlarının da devamlı güncellenmesi eğitim sürecinin de bu değişimlere paralel şekilde yenilenme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Rekabetin her geçen gün artması ve teknolojik gelişmeler muhasebe alanında da önemli bir konudur (Yardımcıoğlu ve Büyükşalvarcı, 2007: 174). Bu noktada verilen muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılması gerekmektedir. Eğitim sürecini etkileyen birçok unsur muhasebe eğitimini de etkilemektedir. Bu unsurların başında ise öğrenci, öğretmen ve ders verme ortamı ve araçları gelmektedir.

1.2.4.1. Öğrenci

Eğitim sürecinde öğrenci eğitimin odak noktasını ifade eder. Eğitimin gereği olarak eğitimde genel olarak öğrenci üzerinde yoğunlaşılır. Muhasebe eğitiminde öğrencinin edindiği bilgileri analiz ederek kullanma yeteneğine sahip olması beklenmektedir. Zira muhasebe, edinilen bilgilerin kullanılması sonucu anlam kazanır. Eğitim sürecinde

öğrenci sadece eğiticinin verdiği bilgilerle yetinmemelidir. Öğrenciler edindikleri temel bilgiler üzerine kendilerini devamlı güncellemelidirler (Dursun, 2006:14).

1.2.4.2. Öğretmen

Muhasebe eğitiminde hedeflenen kaliteye erişmede öğretmene önemli görevler düşmektedir. Öğrenciler öğretmenden aldıkları bilgilerle ve onun deneyimlerinden yararlanarak kendilerini yetiştirmektedirler. Öğretmenler öğrenciler hem eğitim sürecinde hem de eğitim sonrası yaşamlarında etkilemektedir. Bu noktada öğretmenlerin kendilerini sürekli güncellemeleri ve kendilerinden beklenenlerle ve verdiği eğitimle ilgili sürekli vicdan muhasebesi içinde olmalıdırlar. Aynı zamanda öğretmenler eğitim sürecinde teori ile uygulamayı birleştirmelidirler. Çünkü muhasebe eğitiminde teorik bilgiler uygulamaya dönüştürülerek anlam kazanmaktadır (Dursun, 2006:15).

1.2.4.3. Öğretim Araçları

Günümüzde eğitimler genel olarak sınıf ortamında, öğretmen tarafından konferans şeklinde verilmektedir. Eğitimde araç-gereç olarak genellikle beyaz tahta, etkileşimli tahta, tahta kalemi ve diğer araçlar kullanılmaktadır. Gelişen teknoloji sayesinde bilgiye düşük maliyetle ve hızlı bir şekilde erişilmesi eğitimde teknolojik imkânlardan yararlanmayı gerektirmektedir (Yücel, 2004:3).

Günümüzde ortaöğretim muhasebe eğitiminde sınıflara Fatih Projesi kapsamında etkileşimli tahtalar takılmıştır. Akıllı tahtalar eğitim sürecinde hem zaman tasarrufu sağlamış hem de öğrenmeyi daha aktif hale getirmiştir. Muhasebe eğitiminde bilgisayar laboratuvarları ve uygulama atölyelerinin de önemi büyüktür. Muhasebede sürekli güncellenen mevzuatlar ve iş hayatında muhasebe işlemlerinin bilgisayar aracılığıyla gerçekleştirilmesi meslek mensubu adaylarının teknolojiyi kullanabilmeleri ve donanımlı olmalarını gerekli kılar. Bu bağlamda okullarda ofis programları ve bilgisayarlı muhasebe laboratuvarlarının mevcut olması ve sürekli güncel tutulması önem arz etmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında çağımızın teknolojik imkânlardan faydalanılamaması halinde mesleki dersler ile genel kültür dersleri arasında bir fark olmayacaktır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitimde, teknolojinin olanaklarından azami ölçüde yararlanılmalıdır (Dursun, 2006:15).

1.2.5. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Genel Yapısı

Türkiye’de muhasebe eğitiminin temeli ortaöğretime dayanmaktadır. Ortaöğretim düzeyinde muhasebe eğitimi şu eğitim kurumlarında verilmektedir:

- Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri (MTAL)
- Çok Programlı Anadolu Liseleri,
- Halk Eğitimi Merkezleri
- Mesleki Açık Öğretim Liseleri

Örgün eğitim kapsamında muhasebe eğitimi liselerde verilirken, yaygın eğitim kapsamında ise Halk Eğitimi Merkezleri ve Mesleki Açık öğretim Liselerinde verilmektedir.

Yükseköğretim kuruluşlarında örgün olarak ön lisans programlarında Meslek Yüksek Okullarında ve uzaktan eğitim kapsamında çeşitli üniversitelerin Açık Öğretim programlarında verilmektedir. Lisans düzeyinde ise Fakülte ve Uygulamalı Bilimler Yüksekokullarında yine örgün ve uzaktan eğitim yoluyla Açık Öğretim programlarında verilmektedir. Lisansüstü düzeyde ise üniversitelerin enstitülerinde yüksek lisans ve doktora programlarında verilmektedir.

Yaygın eğitim kapsamında Türkiye’de özel öğretim kursları bünyesinde Ön Muhasebe ve Bilgisayarlı Muhasebe kursları her yaşta ve öğrenim seviyesinde kurslar düzenlenmektedir. Ayrıca TÜRMOB (Türkiye Muhasebeciler Odası Birliği) bünyesinde yer alan Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER) Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir adaylarına yönelik muhasebe ile ilgili kurslar açmakta ve temel ve ileri düzey eğitimler vermektedir.

1.2.5.1. Ortaöğretim Seviyesinde Muhasebe Eğitimi

a) Örgün Eğitimde Muhasebe Eğitimi

Türkiye ekonomisinin uluslararası piyasalarda rekabet edebilir bir yapıya kavuşabilmesi nitelik ve nicelik açısından gelişmiş okullara bağlıdır (Soylu, 2014:13). Türkiye’nin ara eleman ihtiyacına cevap verecek olan nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilmesinde meslek liselerinin önemi büyüktür (Aydın, 2007:42).

Ortaöğretimde verilen muhasebe eğitiminde amaç, iş piyasası tarafından talep edilen ara eleman ihtiyacını karşılamaktır. Öncelikli amaç işpiyasası olduğu için mesleki eğitim uygulamaya yöneliktir. Ortaöğretimde verilen muhasebe eğitimi ile yükseköğretimde verilen muhasebe eğitimi farklılık arz etmektedir. Bunun nedeni yükseköğretimde verilen muhasebe eğitiminin teoriye yönelik olmasıdır (Yardım, 2009: 18).

652 sayılı KHK ile Ticaret Meslek Lisesi, Kız Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Çok Programlı Anadolu Lisesi adı altında birleştirilmiş ve Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Önceden Ticaret Meslek Lisesi ve Çok Programlı Liselerde verilen muhasebe ve finansman alanında verilen muhasebe eğitimi bu değişiklikle Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde ve Çok Programlı Anadolu Liselerinde verilmektedir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde ve Çok programlı Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin süresi 4 yıl olup iki lise türü arasında öğretim programı olarak herhangi bir fark bulunmamaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde sadece bir mesleğe yönelik alanlar bulunmakta iken Çok Programlı Anadolu Liselerinde mesleki alanlar dışında Anadolu Lisesi eğitimi ve İmam Hatip Lisesi programları da bulunabilmektedir. Çok Programlı Anadolu Liseleri özellikle küçük yerleşim yerlerinde birden fazla meslek lisesi açılması yerine bölgenin özellik ve ihtiyaçlarına göre farklı meslek lisesi bölümlerinin ve normal Anadolu Lisesi programlarının bir arada bulunduğu okul türüdür.

Öğrenciler eğitim sürecinde 9.sınıfta Mesleki Gelişim dersi hariç genel kültür dersleri almaktadır. Öğrenci 10'uncu sınıfa geldiğinde 14 saatlik meslek dersi görmektedir. 11'inci sınıfta ise 15 saatlik meslek dersi almakta ve 8saatlikte seçmeli ders seçilebilmektedir. 12'nci sınıfta ise 24 saatlik staj uygulaması bulunmakta ve işletmelere 3 gün boyunca "İşletmelerde Mesleki Eğitim" adı altında üç yıl boyunca aldıkları teorik eğitimi işletmelerde staj yaparak uygulama imkânı bulmaktadırlar.

Ortöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitimi sonucunda, muhasebe ve finansman, pazarlama, bankacılık, sigortacılık gibi alanlarda istihdam edilecek, girişimci kişiliğe sahip, iletişim teknolojilerin kullanabilen, sektörün ihtiyaçlarına uygun nitelikli işgücü

yetiştirilmek hedeflenmektedir. Bu okullardan mezun olan öğrenciler iş piyasasında alanlarında çalışabilecekleri gibi yüksek öğretim kurumlarında ister alanlarında isterlerse alan dışı yüksek öğretim programlarında da eğitim hayatlarına devam edebilmektedirler (Karlıkl, 2016:24).

b) Yaygın Eğitimde Muhasebe Eğitimi

Ortaöğretim düzeyinde yaygın eğitim olarak muhasebe eğitimi, örgün eğitim yoluyla mezun olamamış ya da hiç örgün eğitimde lise eğitimi almamış kişilere Mesleki Açık öğretim Liseleri'nde kültür dersleri uzaktan eğitim yoluyla, meslek dersleri ise hafta sonlarında veya mesai saatleri dışında verilir. Mesleki Açık Öğretim Lisesi, program olarak 1995 yılında uzaktan eğitime yüz yüze eğitimi de dahil ederek Açık Öğretim Lisesi bünyesinde 2006 yılına kadar hizmet vermiştir. 2006 yılından itibaren Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesine “Mesleki Açık Öğretim Lisesi” (MAÖL) katılmıştır (M.E.B, Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporu, 2018:24).

MAÖL, program içerikleri açısından örgün eğitimdeki mesleki ve teknik anadolu liselerinin program içerikleriyle eşdeğer olup, yapı ve işleyiş bakımından örgün eğitimden farklılık göstermektedir. Eğitim uzaktan öğretim ile gerçekleştirilmekte, mezuniyet ders geçme ve kredi sistemine dayanmaktadır (Soylu, 2014:22). Yaygın eğitim kapsamında eğitim verilmesine karşın öğrencilerin becerilerini geliştirmek amacıyla meslekî dersler çoğunlukla örgün meslekî eğitim kurumlarında yüz yüze verilmektedir (Sözer, 2017:495). 2006 yılından itibaren Mesleki Açık Öğretim Liselerinde eğitim süresi dört yıl olacak şekilde yapılandırılmıştır.

Bu lise türünde ortak ve seçmeli derslerin öğretimi, örgün eğitim kurumları için Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmektedir. Uzaktan eğitim derslerinin öğretiminde radyo, televizyon ve internet gibi araçlardan faydalanılmakla birlikte basılı materyaller de kullanılmakta; meslek derslerinin öğretimi ise yüz yüze gerçekleştirilmektedir (Çakır, 2017:49).

Öğrencilerin alanlarında en az 8 dönem öğrenim görerek alanlarında 114, toplamda 230 kredilik dersten başarılı olmaları, alan derslerinden bir kez sınava girmeleri ve almaları gereken eden ortak alan ya da seçmeli dersleri tamamlamaları gerekmektedir (M.E.B, Mesleki Açık öğretim Lisesi, 2019). Mesleki Açık öğretim Lisesinde uygulanan

Muhasebe ve Finansman alanı öğretim programına göre haftalık ders çizelgesi Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5

Mesleki Açık öğretim Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	SINIF-DÖNEM								
		9		10		11		12		
		1	2	3	4	5	6	7	8	
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	5	5	5	5	5	5	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2	
	TARİH	2	2	2	2	2	2			
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2	
	COĞRAFYA	2	2	2	2					
	MATEMATİK	6	6	5	5					
	FİZİK	2	2	2	2					
	KİMYA	2	2	2	2					
	BİYOLOJİ	2	2	2	2					
	FELSEFE			2	2	2	2			
	YABANCI DİL	5	5	2	2	2	2	2	2	
SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	1	1								
	ORTAK DERSLER TOPLAMI	29	29	26	26	13	13	11	11	
YÜZ YÜZE EĞİTİM ALAN ORTAK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM			2	2					
	TEMEL MUHASEBE (*)			7	7					
	STANDART TÜRK KLAVYESİ			3	3					
	OFİS PROGRAMLARI			2	2					
	MESLEKİ MATEMATİK			2	2					
	ALAN ORTAK DERSLERİ TOPLAMI			16	16					
YÜZ YÜZE EĞİTİM DALARI VE DAL DERSLERİ	BİLGİSAYARLI MUHASEBE	GENEL MUHASEBE (*)				7	7			
		BİLGİSAYARLI MUHASEBE İŞLEMLERİ				6	6			
		MESLEKİ YABANCI DİL				3	3			
		ŞİRKETLER MUHASEBESİ				2	2			
		MALİYET MUHASEBESİ						2	2	
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)						24	24	
		DAL DERSLERİ TOPLAMI					18	18	26	26
	DIŞ TİCARET OFİS HİZMETLERİ	DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (*)					5	5		
		DIŞ TİCARET MUHASEBESİ					8	8		
		MESLEKİ YABANCI DİL					3	3		
		DIŞ TİCARET MEVZUATI					2	2		
		DIŞ TİCARETTE TESLİM VE ÖDEME							2	2
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
		DAL DERSLERİ TOPLAMI					18	18	26	26
	FİNANS VE BORSA HİZMETLERİ	BANKA İŞLEMLERİ (*)					4	4		
		SERMAYE PİYASASI KAYITLARI					8	8		
		MESLEKİ YABANCI DİL					3	3		
		SERMAYE PİYASASI					3	3		
		FİNANSAL YATIRIM							2	2
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
		DAL DERSLERİ TOPLAMI					18	18	26	26
	SINIF-DÖNEM YÜZ YÜZE ALAN/DAL DERSLERİ TOPLAMI				16	16	18	18	26	26
	ALINABİLECEK UZAKTAN SEÇMELİ DERS KREDİSİ		10	10	2	2	13	13	7	7
	TOPLAM DERS KREDİSİ		39	39	44	44	44	44	44	44
ALTIN ALINABİLECEK ALAN/DAL DERS KREDİSİ		-	-	-	-	8	8	8	8	
OKUTULMASI ZORUNLU ALAN/DAL DERSLERİNİN TOPLAM KREDİSİ									120	
BAŞARILMASI ZORUNLU ALAN/DAL DERSLERİNİN TOPLAM KREDİSİ									114	
ORTAK+SEÇMELİ DERSLERİN TOPLAM KREDİSİ									116	
MEZUNİYET İÇİN GEREKLİ EN AZ KREDİ TOPLAMI									230	

Kaynak: M.E.B Mesleki Açıköğretim Lisesi Müdürlüğü www.maol.meb.gov.tr

Öğrenciler çalışma takviminde belirtilen tarihlerde, her dönemin başında internet yoluyla kayıtlarını yenilemek zorundadırlar. Öğrenciler ard arda iki dönemde kayıt yenilemediği takdirde kayıtları otomatik olarak silinir. Kayıtları silinmiş durumdaki öğrenciler, daha önce tamamladıkları derslere ilişkin başardıkları kredileri saklı kalırken yeniden kayıt yenilemeleri durumunda öğrenimlerine kayıt silinmeden önceki yerlerinden devam edebilirler (Çakır, 2017:49).

Yaygın eğitim kapsamında Halk Eğitim Merkezlerinde ve çeşitli özel öğretim kurslarında Muhasebe ve Finansman alanında 30 öğretim programında kurslar açılmaktadır. Bu kursların süre ve haftalık ders saatleri kursun içeriğine göre MEB Hayat Boyu Öğrene Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir. Bu programların tamamı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6
Yaygın Eğitim Muhasebe Finansman Alanı Kurs Programları

1	Bilgisayar Destekli Muhasebe	16	Muhasebe Yardımcısı
2	Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı	17	Muhasebede Modüler Tabanlı Program Kullanma Geliştirme ve Uyum Eğitimi
3	Dış Ticaret Ofis Hizmetleri Elemanı	18	Muhasebede SQL Tabanlı Program Kullanma - ETA SQLS Geliştirme ve Uyum Eğitimi
4	Dış Ticaret Uzmanlık Eğitimi	19	Muhasebede Ticari İşlemlerin Kaydı Ve Düzenlenmesi
5	Elektronik Tablolama Programı İle Finansal İşlemler Geliştirme ve Uyum Eğitimi	20	Muhasebede Veri Tabanlı Program Kullanma Geliştirme ve Uyum Eğitimi
6	Finans ve Borsa Hizmetleri Elemanı	21	Muhasebede Web Tabanlı Program Kullanma Geliştirme ve Uyum Eğitimi
7	Finansal Tablolar Geliştirme ve Uyum Eğitimi	22	Ön Muhasebe
8	Finansal Yatırım	23	Özlük ve Bordrolama İşlemleri Geliştirme ve Uyum Eğitimi
9	Genel Muhasebe	24	Personel Bordro ve Özlük İşleri Eğitimi
10	İnsan Kaynakları Elemanı Geliştirme ve Uyum Eğitimi	25	Resmi İşlemlerde Ticari Belgelerin Düzenlenmesi Geliştirme Ve Uyum Eğitimi
11	Kasa Sorumlusu	26	Sermaye Piyasası İşlemleri Geliştirme ve Uyum Eğitimi
12	Kooperatif Büro Elemanı	27	Şirketler Muhasebe Teknikleri
13	Kooperatifçilik Geliştirme Eğitimi	28	Ürün ve Hizmet Maliyeti Hesaplama Geliştirme ve Uyum Eğitimi
14	Maliyet Hesaplama Teknikleri	29	Muhasebede Ticari İşlemlerin Kaydı ve Düzenlenmesi Geliştirme ve Uyum Eğitimi
15	Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Geliştirme ve Uyum Eğitimi	30	Yazılım Tabanlı Muhasebe Geliştirme ve Uyum Eğitimi

Kaynak: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü www.hbo.meb.gov.tr

1.2.5.2. Ön Lisans Seviyesinde Muhasebe Eğitimi

Muhasebe eğitimi ön lisans programlarında meslek yüksekokullarında devlet ve vakıf üniversitelerinde verilmektedir. Eğitim süresi 4 yarıyıl olup toplamda 2 yıldır. Ortaöğretim Muhasebe ve Finansman alanı mezunları kendi alanlarında ön lisans programlarına geçerken Ortaöğretim Başarı Puanları (O.B.P) ayrıca 0,06 katsayısı ile çarpılarak ek puan almaktadır. 2002 yılından itibaren başlatılan sınavsız geçiş uygulaması 2017 yılında sona ermiştir.

Meslek Yüksek Okullarının temel amacı, piyasada ihtiyaç duyulan ara eleman ihtiyacını karşılamaktır. Meslek Yüksek Okullarında muhasebe eğitiminde öğrencilerden beklenen, işletmelerin alacağı kararlarda gerekli olan bilgileri toplayarak, kaydederek ve sınıflandırarak elde edilen bilgiler sonucunda ihtiyaç sahiplerinin bilgilendirilmesidir (Güner ve Çarıkçı, 2018:630).

Meslek Yüksek Okullarında muhasebe eğitiminin en yoğun verildiği program Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümüdür. Bu programda öğrenciler zorunlu ve seçmeli dersler almaktadır. Zorunlu ders olarak birinci sınıfta genel muhasebe ve dönem sonu işlemleri, ikinci sınıfta ise bilgisayarlı muhasebe, maliyet muhasebesi, şirketler muhasebesi, dış ticaret işlemleri muhasebesi ve muhasebe denetimi dersleri zorunlu derslerdir. Seçmeli olarak ise Yabancı Dil, Finansal Yönetim, Muhasebe Sistemleri, Borçlar Hukuku, Kamu Maliyesi, İnşaat Muhasebesi, Mali Tablolar Analizi, Banka Muhasebesi, Enflasyon Muhasebesi vb. gibi dersleri almaktadırlar (Güçlü, 2004:35). Öğrencilerin mezun olabilmeleri için 4 yarıyıldan 120 AKTS krediyi tamamlamaları ve 4,00 ortalama üzerinden en az 2,00 ortalamayı sağlamaları gerekmektedir.

Muhasebe programlarından ön lisans mezun olan öğrenciler Dikey Geçiş Sınavına (D.G.S) girerek alanlarının devamı olarak İşletme, İktisat, Maliye, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Muhasebe, Muhasebe ve Denetim, Uluslararası Ticaret vb. gibi lisans bölümlerine geçiş yapabilmektedir (ÖSYM, 2019).

1.2.5.3. Lisans Seviyesinde Muhasebe Eğitimi

Türkiye’de lisans düzeyinde muhasebe eğitimi, devlet ve vakıf üniversitelerinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde (İİBF), İktisat Fakültelerinde ve İşletme Fakültelerinde verilmekte olup eğitimin süresi 8 yarıyıldan toplamda 4 yıldır (Aydoğan, 2018:28). Bu

fakültelerin İşletme bölümlerinde muhasebe ile ilgili dersler diğer bölümlere göre daha ayrıntılıdır (Güney, 2015:83). Bu bölümlerin dışında direkt olarak muhasebe adında lisans eğitimi veren bölümler önceleri mevcut değilken, son yıllarda fakülte ve uygulamalı bilimler yüksekokulu bünyelerinde açılmaktadır. Günümüzde direkt olarak muhasebe eğitimi veren üniversitelerinin bünyesinde Muhasebe, Muhasebe Bilgi Sistemleri, Muhasebe ve Denetim, Muhasebe ve Finans Yönetimi bölümleri bulunmaktadır.

Lisans düzeyinde muhasebe eğitiminde Genel Muhasebe, Muhasebe Uygulamaları, Maliyet Muhasebesi, Yönetim Muhasebesi, Bilgisayarlı Muhasebe, Şirketler Muhasebesi, Mali Tablolar Analizi gibi muhasebe ve finans dersler verilmektedir (Daştan, 2008: 61).

Özellikle Uygulamalı Bilimler Yüksekokullarında bulunan muhasebe bölümleri incelendiğinde ilk yılda genel derslerin verildiği, ikinci ve üçüncü yılda muhasebe derslerinin ağırlıkta olduğu, ayrıca atölye ve seminer dersleri ile teorik bilgilerin uygulamasının yapıldığı, dördüncü yılda ise özellikle son dönemin staj ağırlıklı olduğu görülmektedir (Güney, 2015:83).

1.2.5.4. Lisansüstü Seviyesinde Muhasebe Eğitimi

Lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi üniversitelerin Sosyal Bilimler ve İşletme Enstitülerinde İşletme ve Muhasebe ve Finansman anabilim dallarında Yüksek Lisans ve Doktora programlarında verilmektedir. Bu programlarda öğrencilere muhasebe alanında ihtiyacı olan ve uzmanlık seviyesinde eğitim verilmektedir. Eğitimde verilen derslerin içeriği akademik düzeyde bilgilerden oluşmaktadır (Kutlu, 2010:236).

Yüksek lisans seviyesinde verilen muhasebe eğitiminin genel olarak amacı, öğrencilerin lisans eğitiminde edindikleri konularla ilgili daha detaylı bilgiler alarak, alanlarında ihtisaslaşmalarını sağlamaktır. Özel amacı ise öğrencileri muhasebe alanında yapılmış bilimsel araştırma ve projelere sevk ederek bu konularda yenilikçi olmalarını sağlamaktır.

Doktora seviyesinde verilen muhasebe eğitiminde ise konular hakkında geniş bilgiye sahip öğrencilerin hem teorik hem de uygulama düzeyinde ileri seviyede çalışmalar yapmalarını sağlamak genel amaçtır. Doktora seviyesinde muhasebe eğitiminin özel

amacı ise çağdaş ve bilimsel yeniliklerle literatüre ve muhasebe bilimine katkıda bulunacak bilgileri öğretmektir (Çaldağ ve diğeri, 2004).

BÖLÜM 2: ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA MUHASEBE EĞİTİMİ

Türkiye'nin önemli dinamiklerinden olan genç nüfusun eğitimi nitelikli işgücü yetiştirilmesinde hayati öneme sahiptir. Türkiye'nin kalkınmasında ve işletmelerin uluslararası piyasada söz sahibi olabilmeleri nitelikli işgücünün verimli bir şekilde istihdam edilmesine bağlıdır. Bu bağlamda son yıllarda mesleki eğitimin yeniden yapılandırılması ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış ve genel bütçeden eğitime ayrılan pay yıllar itibariyle sürekli artış göstermiştir.

Ekonomik kalkınma açısından önemli bir alan olan muhasebe ve finans alanında istihdam edilecek nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilebilmesi için gerekli mesleki eğitim veren kuruluşların bulunması ülke ekonomisini ve muhasebe ve alanını doğrudan ilgilendirmektedir (Karlıklı, 2016:28).

Türkiye'de örgün eğitim kapsamında muhasebe ve finansman alanında muhasebe eğitimi veren ortaöğretim kurumları, önceki adıyla Ticaret Meslek Lisesi yeni adıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Çok Programlı Anadolu Liseleridir. Bu eğitim kurumlarının temel amacı muhasebe ve finansman alanında nitelikli ara eleman yetiştirmektir. Bu bölümde Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitimin amacı, önemi, genel yapısı ve muhasebe öğretim programı hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

2.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri

Küreselleşme ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, işletmelerin kurumsal ve rekabetçi bir şekilde sektörlerinde yer alabilmek için finansal yapılarının güçlendirilmesini gerekli kılmaktadır. İşletmeler piyasayı takip etmekle birlikte kendi finansal durumunu analiz ederek geleceğe ilişkin etkin karar mekanizmaları geliştirmek istemektedir. Bu noktada bütün sektörlerde olduğu gibi muhasebe ve finansman alanı da değişme ve gelişmeler göstermektedir. Bu alanda da nitelikli ara elemanlara ihtiyacı her geçen gün artmaktadır (MEB, 2011:4). Muhasebe ve finansman alanında ara eleman ihtiyacının karşılanmasında Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri önemli görev üstlenmektedir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri; muhasebe ve finansman, pazarlama ve perakende, büro yönetimi, bilişim teknolojileri ve ulaştırma alanlarında kamu ve özel sektörde çalışabilecek veya kendi başına iş yapabilecek nitelikli işgücünün yetiştirildiği ilköğretimden sonra dört yıl süre ile eğitim ve öğretim veren okullardır (MEB, 2010:2).

Türkiye’de muhasebe ve finansman, pazarlama ve perakende, bilişim ve büro yönetimi ve ulaştırma alanlarında nitelikli işgücü talebini gidermek amacıyla mesleki eğitim veren Ticaret Meslek Liseleri kurulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2014/8 numaralı genelgesiyle mesleki ve teknik eğitim okullarının yeniden yapılandırılması kapsamında mesleki ve teknik eğitim veren Ticaret Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Turizm ve Otelcilik Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, Kız Meslek Lisesi gibi tüm liselerin ismi ‘Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (MTAL)’ olarak değişmiştir. Ancak bu okulların müfredat, öğretim programları ve işleyişleri açısından herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu nedenle Ticaret Meslek Liseleri 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ismiyle eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

2.1.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Amacı

Toplumların refah düzeyini etkileyen unsurlar başta doğal kaynaklar olmak üzere insan gücü ile bunlardan faydalanabilme durumudur. Mesleki ve teknik eğitim, insan gücünün yetiştirilmesinde bu sürece katkıda bulunmaktadır (Alkan, Doğan, ve Sezgin, 2001:17).

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin amacı, Türk Milli Eğitim sisteminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür kazandırılması, bireylerin ve toplumun sorunlarını tanıtarak çözüm yolların aramak, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlamak bilinç ve gücünü kazandırma amacına yönelik, mesleki ve teknik alanlarda formasyon kazandıran, öğrencileri ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yaşama, iş alanlarına ve yükseköğrenime hazırlayan programlar uygulamaktır (MEB, 2010:3).

Uygulanan programlarda öğrencilere alanı ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırılmakta olup, yeniliğe ve değişime uyumlu, çevreyle etkili iletişim kurabilen, geleceğiyle ilgili hedeflerini belirleyerek bu hedeflere ulaşma girişimlerinde

bulunabilen, yaratıcı, gelişim ve eleştiriye açık mesleki yeterliliklere sahip kişiler yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Aksakaloğlu, 2013:71).

Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğine göre Mesleki Ve Teknik Anadolu liselerinin amaçları ise şunlardır:

- Öğrencilere, eğitim programlarında hedeflenen mesleki bilgilerin ve becerilerin kazandırılması ve iş alanlarına hazırlanması,
- Öğrencilerin ilgi, kabiliyet ve başarılarına göre yükseköğretime hazırlanması,
- Öğrencilere aldıkları mesleki eğitimlerle ilgili bilim ve teknolojideki gelişmeleri takip edebilecek seviyede yabancı dil öğrenmelerinin sağlanması.

2.1.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Önemi

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında verilen eğitimin kalitesi toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel alanda gelişmesiyle yakından ilişkilidir. Mesleki eğitimin hedeflenen amaca ulaşabilmesindeki en önemli unsur kazanılan bilgi ve becerilerin pratikte yani uygulamada da kullanılabilir olmasıdır. Mesleki eğitimin etkinliği yetişen meslek elemanlarının iş hayatındaki başarısına bağlıdır.

Çağımızda bilgiye hızlı ulaşım sonucu bilgi ve becerilerin sürekli güncellenmesi eğitimde de öğretilen bilgi ve becerilerin güncellenmesini gerektirmektedir. Gelecekte ortaya çıkabilecek değişiklikler ve yeni ihtiyaçlar takip edilerek öğretim programlarının da bu ölçüde güncellenerek eğitime uyarlanması mesleki ve teknik eğitimin dinamik bir yapıya kavuşmasını sağlayacaktır. Buradan hareketle mesleki eğitimin başarısının iş hayatıyla olan etkileşimine bağlı olduğu söylenebilir (Üstün ve Savaş, 2010:5).

Bilim ve teknolojide meydana gelen değişimlere toplumun uyum sağlayabilmesi noktasında nitelikli işgücüne ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Nitelikli ara eleman yetiştirilmesinde önemli eğitim kurumlarından biri de daha önce Ticaret Meslek Lisesi olarak bilinen yeni adıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleridir. Bu kurumlarda yetişecek elemanların niteliği de büyük oranda öğretim programlarında bulunan mesleki derslere bağlıdır (Çermek, 2017:38).

Türkiye’deki mesleki eğitim programları içinde muhasebe eğitimi önemli bir yere sahiptir. Hem kamu hem de özel sektörde, dernek ve vakıflarda, meslek odalarında, kooperatiflerde vb. gibi yerlerde muhasebe birimine olan ihtiyaç mesleki ve teknik eğitim içindeki muhasebe eğitimine verilen önemin göstergesidir.

Günümüzde işletme yöneticilerinin yoğun rekabet içinde başarılı olmalarında aldıkları kararlar etkilidir. Karar alma noktasında işletme yöneticilerinin ihtiyaç duyduğu veriler muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilir. Bu bağlamda muhasebe ve finansman alanında çalışacak nitelikli ara eleman ihtiyacının her zaman devam edeceği söylenebilir. Bu noktada muhasebe eğitimin ilk basamağı olan Ticaret Meslek Liseleri (MTAL) geçmişten günümüze olduğu gibi gelecekte de önemini korumaya devam edecektir.

2.1.3 Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Genel Yapısı

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, ekonomi ve ticaret eğitiminin planlı ve programlı olarak verildiği, birincil amacı iş piyasasına nitelikli ara eleman yetiştirmek olan ilköğretimden sonra dört yıl süreyle eğitimin verildiği meslek liseleridir (Akbulut, Pekkaya ve Aksakaloğlu, 2014:77).

Türkiye’de 2005 yılından itibaren yürürlüğe giren AB destekli Mesleki Eğitimi Güçlendirme Projesi (MEGEP) kapsamında meslek liselerindeki eğitim süresi kademeli olarak üç yıldan dört yıla yükseltilmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin verildiği ortaöğretim kurumlarında 9. sınıf öğretim programı ortaktır. Bütün mesleki alanlarda 9. sınıfta genel derslerin verildiği ortak bir öğretim programı uygulaması bulunmaktadır.

Öğrenciler 10. sınıfa geçtiklerinde alan seçimi yapmaktadırlar. Öğrencilere 10. sınıfta kültür dersleriyle birlikte 14 saatlik alan dersleri verilmektedir. 10.sınıfı tamamlayan öğrenciler 11.sınıfta seçmiş olduğu alanın alt meslek dallarından birini seçerek öğrenimlerine devam ederler. 11. ve 12.sınıfta ise ağırlıklı olarak seçmiş olduğu alanın dalıyla ilgili meslek derslerini almaktadırlar.

Öğrenciler 12. sınıfa geçtiklerinde 3308 sayılı yasaya göre haftada üç gün “İşletmelerde Mesleki Eğitim” adı altında sektörde faaliyette bulunan işletmelerde staj yaparak üç yıl boyunca aldıkları teorik eğitimi işletmelerde uygulama imkanı bulurlar. Yapılan bu staj eğitimi il öğrenci çalışma hayatına ilk adımı atarak hem işyeri ortamını fiilen görmekte

hem de alaniya ilgili iş işlemlerin uygulamasını bizzat kendisi yapmaktadır. Haftanın kalan iki gününde ise okulda yine kültür ve meslek derslerini teorik olarak alırlar.

İşletmelerde mesleki eğitim kapsamında yapılan staj uygulamasında işletmeler öğrencilere net asgari ücretin asgari geçim indirimi (AGİ) tutarı düşüldükten sonra kalan kısmın %30'u kadar ücret öderler. Ayrıca öğrencilerin iş kazası ve meslek hastalıkları kapsamındaki sigortaları okullar aracılığıyla bakanlık tarafından karşılanmaktadır.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunları üniversiteye giriş sınavı sonucunda öğrenim gördüğü alanla ilgili iki yıllık ön lisans programlarını tercih ettikleri takdirde ek puan olarak diğer lise mezunlarına göre önemli bir avantaj elde etmektedir.

Mezunlara, ilgili alan ve dalda diploma ve işyeri açma belgesi verilmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim programlarından mezun olanlardan isteyenlere, öğrenim süresince kazandıkları yeterliliklerle ilgili bilgilerin olduğu, alınan ve başarılan derslerle birlikte mesleki eğitim gördüğü veya stajını yaptığı işletmenin adını gösteren belge düzenlenerek verilir (MEB, 2017:4).

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, genel olarak eğitim Muhasebe ve Finansman, Büro Yönetimi, Pazarlama ve Perakende, Bilişim Teknolojileri ve Ulaştırma Hizmetleri alanlarında verilmektedir. Muhasebe eğitimi ise yoğun olarak Muhasebe ve Finansman alanında verilmektedir. Tez konumuzdan hareketle sonraki kısımlarda Muhasebe ve Finansman alanında bilgiler ağırlıklı olacaktır.

2.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Uygulanan Muhasebe ve Finansman Alanı Öğretim Programı

Muhasebe eğitimi Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde Muhasebe ve Finansman alanında verilmektedir. Bu alanda aşağıdaki konularda yeterlilikler kazandırılması amaçlanmaktadır:

- İşletmelerin kuruluşuyla ilgili işlemler,
- İşletmelerin faaliyetlerine ait belgelerin sınıflandırılarak kaydedilmesi,
- Dosyalama ve arşivleme işlemleri,

- Faaliyet sonuçlarını raporlanması ve analiz edilmesi,
- Dış ticaretle ilgili işlemler ve muhasebe kayıtları,
- Finans ve borsa hizmetleri.

Muhasebe ve finansman alanı öğretim programında sektörün ihtiyaçları dikkate alınarak bilim ve teknolojiadaki gelişmeler doğrultusunda sektörün ihtiyaç duyduğu mesleki yeterlilikleri kazanmış nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2011:5).

2005-2006 eğitim öğretim dönemiyle birlikte MEGEP (Mesleki Eğitimi Güçlendirme Projesi) kapsamında bütün meslek liselerinde modüler öğretim programı uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda her mesleki alanda Çerçeve Öğretim Programı (ÇÖP) hazırlanmıştır. Çerçeve Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- Seçilen alan ve dala ait temel bilgi becerileri kazanması,
- Yenilik ve değişime adapte olabilmeleri,
- Çevreleriyle etkin iletişim kurabilmeleri,
- Hedefler belirleyerek bunlara ulaşmak adına girişimde bulunabilmeleri,
- Yaratıcı, eleştirel, sorgulayan mesleki yeterliklere sahip bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Öğretim programında 9.sınıfta mesleki gelişim dersi dışında tamamen öğrencilerin temel genel kültür kazanmalarına yönelik genel kültür dersleri bulunmaktadır. 10.sınıfta seçilen dala ait mesleki dersler ve yine genel kültür dersleri mevcuttur. 11 ve 12. Sınıfta ise seçilen dala ait yeterliliklerin kazanılmasına yönelik mesleki dersler ağırlıklı olmak üzere genel kültür dersleri bulunmaktadır. Bu derslerin içerikleri belirlenirken piyasaların iş gücünden beklediği temel yeterlilikler ve piyasa araştırmaları dikkate alınmıştır (MEB, 2011:9).

2.2.1. Muhasebe ve Finansman Alanı Meslek Dalları

Muhasebe ve Finansman alanına ait Çerçeve Öğretim Programında (ÇÖP) bulunan alt meslek dalları şunlardır:

- Bilgisayarlı Muhasebe
- Dış ticaret Ofis Hizmetleri
- Finans ve Borsa Hizmetleri

2.2.1.1. Bilgisayarlı Muhasebe

Muhasebecilik mesleğine özel olarak, ticari işletme faaliyetleriyle ilgili belgelerin sınıflandırılması, kaydedilmesi, dosyalanması ve arşivlenmesi işlemlerinin bilgisayarda yapma yeterliliklerini kazandırılmasına doğrultusunda eğitimin verildiği daldır.

Bu dalda bilgisayarlı muhasebe elemanı mesleğiyle ilgili nitelikleri kazanmış meslek elemanı yetiştirmek amaçlanmaktadır.

Bilgisayarlı muhasebe meslek elemanının görevleri aşağıdaki gibidir (İşkur, 2014):

- Muhasebeye ait evrakları bilgisayara kaydetmek,
- İşletmenin vermesi gereken beyannameleri düzenleyerek vergilerin tam ve zamanında ödenmesini sağlamak,
- İşletmeye ait bilgi ve belgeleri dosyalamak,
- İşletmenin stok, banka, cari, kıymetli evrak, borç ve alacaklarının takibini yapmak,
- İşletmenin başka kuruluşlarla olan yazışmalarını hazırlamak,
- Bilgisayarlı muhasebe programlarını kullanmak,
- Finansal tabloları düzenlemek,
- İşletmenin açılışından kapanışına kadar olan süreçteki işlemlerini ve ilgili kurumlara başvurularını takip etmek,

- Muhasebeleştirme, maliyet hesaplama ve envanter işlemleri yapmak,
- Rapor ve yedek alma işlemleri yapmak.

2.2.1.2. Dış Ticaret Ofis Hizmetleri

Dış ticaret, gümrük ve diğer mevzuat doğrultusunda ithalat ve ihracat işlemlerinin yürütülmesinde gerekli işlemleri takip ederek dış ticaretle ilgili muhasebe kayıtlarının yapılması yeterliliklerinin kazandırılmasıyla ilgili eğitimin verildiği daldır.

Bu dalda dış ticaret ofis elemanı mesleğiyle ilgili nitelikleri kazanmış meslek elemanı yetiştirmek amaçlanmaktadır.

Dış ticaret ofis elemanının görevleri aşağıdaki gibidir (İŞKUR, 2014):

- Dış ticaret işlemlerinin ve mevzuatını araştırmak,
- Defter ve belgeleri teminini ve tasdikini yaptırmak,
- Vergi dairesi, belediye, sosyal güvenlik ve diğer kuruluşlarla ilgili işlemleri yapmak,
- Dış ticaretle ilgili temel belgelerini düzenlemek,
- Dış ticaret bağlantıları işlemlerini yapmak,
- Gümrükle ilgili iş ve işlemleri yapmak,
- Dış ticaret ile ilgili bakanlıklarda işlemleri yapmak,
- Dış ticarete teslim ve ödeme şekillerini tespit etmek,
- Sigorta ve kambiyo işlemleri yapmak,
- Tek düzen muhasebe sistemini kullanmak,
- Dış ticaretle ilgili işlemleri kaydetmek,
- Dış ticarete finansman işlemlerini kaydetmek,
- İşletmede sözlü ve iletişim araçlarıyla iletişimi sağlamak,

- Dış ticarete belge akışını izlemek,
- Dış ticaretle ilgili belgelerin yazışma, dosyalama ve arşivlemesini yapmak,
- İş programını hazırlayıp uygulamak,
- İşletmenin bildirim ve ödemelerini takip etmek

2.2.1.3.Finans ve Borsa Hizmetleri

Hisse senedi, tahvil vb. menkul kıymetlerin alımı ve satımının müşteri adına yapılması, müşterilerden gelen kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve finansal konularda danışmanlık hizmeti sunma yeterliliklerinin kazandırılması doğrultusunda eğitimin verildiği daldır.

Bu dalda finans ve borsa hizmetleri elemanı mesleğiyle ilgili nitelikleri kazanmış meslek elemanları yetiştirmek amaçlanmaktadır.

Finans ve borsa elemanının görevleri şunlardır (İŞKUR, 2014);

- Müşterilerin finansal durumlarıyla ilgili yatırım alanları hakkında bilgi edinerek döviz, tahvil, bono, hisse senedi ve diğer mali belgelerin piyasa değerlerini analiz etmek,
- Hisse senedi ve tahvil almak veya satmak isteyen müşterilerinin ihtiyaçlarını saptar, müşterinin hangi vadede kazanç beklediğini belirlemek,
- Hisse senedi alımı ve satımı yapmak isteyen müşterilere uygun fiyatla alım satımı yapmak,
- Borsada yapılan işlemlerin sonunda, hisse senedi alan kişilerin parasını, satan kişilerin de senedini "Borsa Takas Merkezine teslim etmek,
- Müşterilerine kazanç getirecek yatırım alanlarıyla ilgili önerilerde bulunmak.

2.3. Muhasebe ve Finansman Alanı Dersleri

Alanla ilgili dersler alan çerçeve öğretim programı haftalık ders çizelgesinde; ortak kültür dersleri, alan ve dal dersleri ve seçmeli dersler olarak kategorilere ayrılmıştır.

Ortak kültür dersleri ve alan ortak dersleri tüm okullarda verilmesi zorunlu dersler olup ders saatleri sabittir. Dal dersleri ise başarılması zorunlu dersler öncelikle seçilmek kaydıyla diğer dal dersleri çerçeve öğretim programında önerilen süreler dikkate alınarak Zümre Öğretmenler Kurulu kararıyla belirlenir. Dal derslerinin ve sürelerinin belirlenmesinde dala ait kazanımlar dikkate alınır. Seçmeli dersler ise Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan kararlar doğrultusunda seçmeli dersler listesinden, öğrenim görülen alan ve dal veya diğer alan ve dallardan seçilmesi gereken derslerdir.

Çerçeve öğretim programından seçilecek dal derslerinin ders saati modüllerin içeriğine ve süresine göre belirlenir. Örneğin; Şirketler Muhasebesi dersinin modülleri ve ders saatleri Tablo 7'deki gibi belirlenmiştir.

Tablo 7
Şirketler Muhasebesi Dersi Modülleri ve Süreleri

Ders Modülleri	Süre (saat)
Şahıs Şirketleri	40 / 38
Sermaye Şirketleri	40 / 18
Kooperatif İşlemleri	40 / 16

Kaynak: (MEB, 2017:21)

Tablo 7'deki Şirketler Muhasebesi dersi modülleri baz alınarak haftada verilmesi gereken saatinin hesaplanması şu şekildedir:

$$40+40+40=120 \text{ saat} \quad 38+18+16=72 \text{ saat}$$

Bir eğitim öğretim yılında 36 hafta ders yapılmaktadır.

$$\text{Hafta başına düşen ders saati en çok } 120 / 36 = 3,33 \text{ saat} \quad \text{en az } 72/36 = 2 \text{ saat}$$

Şirketler Muhasebesi dersinin haftalık ders saati sayısı 3,33 sayısı yuvarlandığında 3 saat olduğundan haftalık ders saati en az 2 saat, en çok da 3 saat olarak seçilebilir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik programlarında halen uygulanmakta olan Muhasebe ve Finansman alanı haftalık ders çizelgeleri Tablo 8 ve Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı
Anadolu Meslek Programı Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER		TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	5	5
		DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2
		TARİH	2	2	2	-
		T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2
		COĞRAFYA	2	2	-	-
		MATEMATİK	6	5	-	-
		FİZİK	2	2	-	-
		KİMYA	2	2	-	-
		BİYOLOJİ	2	2	-	-
		FELSEFE	-	2	2	-
		YABANCI DİL	5	2	2	2
		BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	2	2	2	-
		GÖRSEL SANATLAR /MÜZİK	2	-	-	-
		SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	1	-	-	-
TOPLAM			33	28	15	11
ALAN / DAL DERSLERİ	ALAN ORTAK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM	2	-	-	-
		TEMEL MUHASEBE(*)	-	7	-	-
		STANDART TÜRK KLAVYESİ	-	3	-	-
		OFİS PROGRAMLARI	-	2	-	-
		MESLEKİ MATEMATİK	-	2	-	-
	DAL DERSLERİ	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)				
		GENEL MUHASEBE (*)				
		BİLGİSAYARLI MUHASEBE İŞLEMLERİ				
		ŞİRKETLER MUHASEBESİ				
		MALİYET MUHASEBESİ				
		DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (*)				
		DIŞ TİCARET MUHASEBESİ				
		DIŞ TİCARET MEVZUATI				
		DIŞ TİCARETTE TESLİM VE ÖDEME	-	-	18	26
		BANKA İŞLEMLERİ(*)				
		SERMAYE PİYASASI KAYITLARI				
		SERMAYE PİYASASI				
		FNANSAL YATIRIM				
		MESLEKİ YABANCI DİL(MUHASEBE VE FNANSMAN)				
ALAN/DAL DERSLERİ TOPLAMI			2	14	18	26
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI(**)			4	1	7	2
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	-	-	1
TOPLAM DERS SAATİ			40	43	40	40

(*) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca yılsonu başarı puanı ile başarılı sayılmayacak derslerdir.

(**)Talis ve Terbiye Kurulunun Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan kararları doğrultusunda seçmeli dersler tablosundan, öğrenim görülen alan/dallardan veya diğer alan/dallardan seçilecek derslerdir.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:5)

Tablo 9
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı
Anadolu Teknik Programı Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER		TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	5	5
		DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2
		TARİH	2	2	2	-
		T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2
		COĞRAFYA	2	2	-	-
		MATEMATİK	6	6	6	6
		FİZİK	2	2	4	4
		KİMYA	2	2	4	4
		BİYOLOJİ	2	2	-	-
		FELSEFE	-	2	2	-
		YABANCI DİL	5	2	2	2
		BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	2	2	2	-
		GÖRSEL SANATLAR / MÜZİK	2	-	-	-
		SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	1	-	-	-
TOPLAM			33	29	29	25
ALAN	ALAN ORTAK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM	2	-	-	-
		TEMEL MUHASEBE(*)	-	7	-	-
		STANDART TÜRK KLAVYESİ	-	3	-	-
		OFİS PROGRAMLARI	-	2	-	-
		MESLEKİ MATEMATİK	-	2	-	-
DAL DERSLERİ	DAL DERSLERİ	GENEL MUHASEBE(*)				
		BİLGİSAYARLI MUHASEBE İŞLEMLERİ (*)				
		ŞİRKETLER MUHASEBESİ				
		MALİYET MUHASEBESİ				
		DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (*)				
		DIŞ TİCARET MUHASEBESİ (*)				
		DIŞ TİCARET MEVZUATI			7	13
		DIŞ TİCARETTE TESLİM VE ÖDEME	-	-		
		BANKA İŞLEMLERİ (*)				
		SERMAYE PİYASASI KAYITLARI (*)				
		SERMAYE PİYASASI				
		FINANSAL YATIRIM				
		MESLEKİ YABANCI DİL, MUHASEBE VE FINANSMAN)				
		ALAN/DAL DERSLERİ TOPLAMI			2	14
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI(**)			4	1	4	1
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	-	-	1
TOPLAM DERS SAATI			40	44	40	40

(*) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca yıl sonu başarı puanı ile başarılı sayılmayacak derslerdir.

(**) Talim ve Terbiye Kurulunun Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan kararları doğrultusunda seçmeli dersler tablosundan, öğrenim görülen alan/dallardan veya diğer alan/dallardan seçilecek derslerdir.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:6)

2.3.1. Ortak Dersler

Ortak dersler; öğrencilerin ortaöğretim kurumuna başlangıcından mezun olana kadar alması gereken, öğrencide ortak bir genel kültürün oluşmasını sağlayan, toplumun sorunlarına duyarlılığını oluşturan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkı verme bilincini kazandırmayı amaçlayan ve öğrenciyi yükseköğretim programlarına hazırlayan derslerdir.

Muhasebe ve Finansman alanı çerçeve öğretim programında bulunan ortak dersleri Talim ve Terbiye Kurulu belirler. Ortak dersler Tablo 7’de görüldüğü üzere genel olarak Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik, Tarih, Din Kültürü, Fizik, Kimya, Biyoloji vb. gibi derslerden oluşmaktadır. Ortak derslerin en yoğun olduğu sınıf 9.sınıftır. Sınıf seviyesi ilerledikçe Anadolu Meslek Programı içindeki ortak derslerin ağırlığı azalmakta, meslek derslerinin ağırlığı ise artmaktadır. Anadolu Teknik Programı uygulanan alanlarda ise kültür derslerinin ağırlığı çok değişmemektedir.

2.3.2. Alan ve Dal Dersleri

Alan ve dal dersleri, öğrencinin hedeflemiş olduğu yükseköğretim programına ve/veya mesleğe, iş alanlarına yönlendiren ve bu doğrultuda gelişimini sağlayan derslerdir. Bu dersler alan ve dalın özelliğine göre temel bilgi ve becerilerin yer aldığı derslerdir. Alan ve dal dersleri, uygulamalı dersler olup modüler yapıda hazırlanmıştır. Alan ve dalların özelliklerine göre programa yerleştirilmiştir.

Alan ve dal dersleri 10, 11 ve 12.sınıfa alan ve dalın özelliğine göre yayılmış durumdadır. Çerçeve öğretim programında (*) ile belirtilen dersler o alan ve meslek dalında başarılması zorunlu derslerdir. Bir başka ifadeyle ortalamaya bağlı olarak geçilemeyecek derslerdir. Öğrenci bu dersleri veremediği takdirde mezun olması mümkün değildir. Örneğin; Muhasebe ve Finansman alanının üç alt meslek dalında da ortak derslerden olan Türk Dili ve Edebiyatı dersi ve alan derslerinden olan Temel Muhasebe dersi başarılması zorunlu olan derslerdir. Bunların dışında seçilen meslek dalına göre sınıf seviyelerine göre değişen başarılması zorunlu dersler bulunmaktadır. Bu dersler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Muhasebe ve Finansman Alanı Başarılmaması Zorunlu Dersler Tablosu

DALLAR	SINIF	ANADOLU MESLEK PROGRAMI	ANADOLU TEKNİK PROGRAMI
Bilgisayarlı Muhasebe	10	Temel Muhasebe	Temel Muhasebe
	11	Genel Muhasebe	Genel Muhasebe
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Bilgisayarlı Muhasebe İşlemleri
Dış Ticaret Ofis Hizmetleri	10	Temel Muhasebe	Temel Muhasebe
	11	Dış Ticaret İşlemleri	Dış Ticaret İşlemleri
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Dış Ticaret Muhasebesi
Finans ve Borsa Hizmetleri	10	Temel Muhasebe	Temel Muhasebe
	11	Banka İşlemleri	Banka İşlemleri
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Sermaye Piyasası Kayıtları

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:10)

2.3.3. Alan Ortak Dersleri

Bu dersler Muhasebe ve Finansman alanı öğrencilerinin 10.sınıfta alması gereken ve alandaki bütün dallarda kazandırılması gereken ortak yeterliliklerin yer aldığı derslerdir. Derslerin amacı, modülleri, süresi ve öğrenme kazanımları aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

2.3.3.1. Mesleki Gelişim

Bu ders ile öğrencilere; meslek ahlakı, ahilik ilkeleri, manevi ve insani tüm değerlere uygun davranışta bulunma; kaza, yaralanma ve yangın olaylarına karşı İSG tedbirlerini alma; proje hazırlama; çevre kirliliği ve israfa karşı önlemler alma; iş, sosyal ve kültürel hayatında iletişim süreci araçlarını kullanarak etkili iletişim kurma; kendine uygun iş fikrini hayata geçirme; işletmenin yönetim, üretim, pazarlama, finans ve insan kaynakları faaliyetlerini yürütmesine yönelik bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 2 saattir. Mesleki Gelişim dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11
Mesleki Gelişim Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Meslek Ahlakı ve Ahilik	40/14	Meslek ahlakı, ahilik ilkeleri, milli, manevi ve insani değerlere uygun davranışlar sergiler.
İş Sağlığı ve Güvenliği	40/8	Çalışma ortamında ortaya çıkabilecek kaza, yaralanma ve yangına karşı gerekli güvenlik tedbirlerini alır.
Proje Hazırlama	40/9	Karşılaştığı probleme uygun yöntemler kullanarak topladığı bilgi ve veriler doğrultusunda proje hazırlar.
Çevre Koruma	40/5	Yaşadığı ortamda çevreyi koruyarak, çevre kirliliğini ve israfı önlemeye yönelik tedbir alır.
Etkili İletişim	40/11	İletişim sürecinde iş, sosyal ve kültürel hayatta iletişim araçlarını kullanarak etkili iletişim kurar.
Girişimci Fikirler ve İş Kurma	40/11	Girişimci iş fikirleri ortaya koyup, kendine uygun iş fikrini hayata geçirmek ve meslekte kendini geliştirmek için gerekli planlamayı yapar.
İşletme Faaliyetlerini Yürütme	40/14	İşletmenin yönetimi, üretim planlaması, pazarlama, finans ve insan kaynakları faaliyetlerinin yürütülmesiyle ilgili temel örnek uygulamalar yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:12)

2.3.3.2. Temel Muhasebe

Bu derste öğrencilere; İSG tedbirleri doğrultusunda muhasebe işlemlerinde defter ve belge düzenleme ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 7 saattir.

Temel Muhasebe dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12**Temel Muhasebe Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları**

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Defter ve Belgeler	40/21	İSG tedbirleri doğrultusunda ilgili kanunlara göre ticari defter ve belgeler ile ilgili işlemleri yaparak arşivler.
Vergi Dairesi ve Belediye İşlemleri	40/21	İSG tedbirleri doğrultusunda ilgili kanunlara göre vergi dairesi ve belediye ile ilgili işlemleri yapar.
Çalışma ve Sosyal Güvenlik	40/21	İSG tedbirleri doğrultusunda ilgili kanun ve mevzuatlara göre ticaret sicili, mesleki kuruluş ve bakanlık işlemlerini yapar.
Sosyal Güvenlik İşlemleri	40/28	İSG tedbirleri doğrultusunda Sosyal Güvenlik Kanunu ve bağlı mevzuata göre işçi, bağımsız çalışan ve devlet memuru statüsünde çalışanların işlemlerini yaparak belgelerini düzenler.
Fatura ve Fatura Yerine Geçen Belgeler	80/49	İlgili kanun ve mevzuatlara göre perakende satış belgelerini, fatura ve irsaliyeyi ile fatura yerine geçen belgeleri düzenler.
Kıymetli Evraklar ve Menkul Kıymetler	40/21	İlgili kanun ve mevzuatlara göre menkul kıymetlere ilişkin belgeleri düzenler
İşletme Defteri	40/28	İlgili kanun ve mevzuata göre işletme defteri kayıtlarını ve işletme hesap özetini yapar.
Beyannameler	40/35	Vergi mevzuatına göre beyannameleri düzenler.
Serbest Meslek Kazanç Defteri	40/28	İlgili kanun ve mevzuata göre serbest meslek kazanç defteri kayıtlarını ve serbest meslek kazanç tablosunu yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:14)

2.3.3.3. Standart Türk Klavyesi

Bu ders ile öğrenciye; vücudunu işe uygun hale getirerek tuşlara doğru tekniklerle vurma ve belirli bir sürede metin yazma işlemlerine ait bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 3 saattir.

Standart Türk Klavyesi dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13

Standart Türk Klavyesi Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Tuşları doğru Kullanma	80/57	Duruş-oturuş tekniklerine uygun olarak klavyede temel sıra harf ve yardımcı tuşları doğru kullanır.
Yazı Yazma	80/51	Klavyede harf ve sayı tuşları ile noktalama işareti tuşlarını tekniğine uygun kullanarak süreli yazı yazar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:16)

2.3.3.4. Ofis Programları

Bu derste öğrenciye; iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda kelime işlemci, elektronik tablolama ve sunu hazırlama programlarını kullanabilme bilgi ve becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 2 saattir.

Ofis Programları dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14

Ofis Programları Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Kelime İşlemci	40/22	İSG tedbirleri doğrultusunda kelime işlemci programını kullanarak belge hazırlar.
Elektronik Tablolama	40/34	İSG tedbirleri doğrultusunda elektronik tablolama programını kullanarak belge hazırlar.
Sunu Hazırlama	40/16	İSG tedbirleri doğrultusunda sunu hazırlama programını kullanarak belge hazırlar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:16)

2.3.3.5. Mesleki Matematik

Bu derste öğrenciye; mesleki matematik işlemleri yapma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 2 saattir.

Mesleki Matematik dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15

Mesleki Matematik Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Mesleki Matematik Aritmetiği	40/34	Matematik kurallarına göre kolay hesaplama teknikleri, yüzde ve binde hesaplamaları, oran ve orantı hesaplamaları yapar.
Mesleki Matematik Hesaplamaları	40/38	Matematik kurallarına göre maliyet, satış, faiz ve iskonto hesaplamaları yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:17)

2.3.4. Dal Dersleri

10.sınıfta seçtikleri alana ilişkin alan ortak derslerini alan öğrenciler 11.sınıfta dal seçimi yaparlar. 11. ve 12. sınıfta dala özgü bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik seçilen dala ait dersler uygulamada veya işletmede meslek eğitiminde uygulanması öngörülen derslerdir. Dallarda diplomaya götürecek dersler belirlenirken çerçeve öğretim programı temel alınarak dalı destekleyecek nitelikteki derslerden de seçim yapılarak program oluşturulur (MEB, 2011:13).

Derslerin amacı, süresi ve kazanımları ile ilgili modüller aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

2.3.4.1. Genel Muhasebe

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda muhasebe kayıt işlemlerinin yapılmasıyla ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 7 saattir.

Genel Muhasebe dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Genel Muhasebe Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Bilanço	40/35	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre hesap planını oluşturarak bilançoğu düzenler.
Defterler ve Mizan	40/28	VUK ve TTK'ya göre yevmiye defterini, büyük defteri ve mizanı düzenler.
Varlık Hesapları	80/63	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak varlık hesapları hareketlerini ve envanter işlemlerini kaydeder.
Kaynak ve Nazım Hesapları	80/49	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak kaynak hesapları hareketlerini ve envanter işlemlerini, nazım hesap hareketlerini yaparak kaydeder.
Gelir Tablosu	80/56	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak gelir, gider ve maliyet hesap işlemlerini yaparak hareketlerini kaydederek gelir tablosunu düzenler.
Muhasebe Uygulaması	40/21	Vergi Usul Kanunu ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre muhasebe sürecini uygulayarak kayıt işlemlerini yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:12)

2.3.4.2. Bilgisayarlı Muhasebe İşlemleri

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda muhasebe paket programlarını kullanabilme bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin önerilen süresi haftada 7 saattir.

Bilgisayarlı Muhasebe dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17

Bilgisayarlı Muhasebe İşlemleri Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Muhasebe Paket Programına Giriş	40/18	Muhasebe paket programını kurarak yedekleme yapar.
Muhasebe Paket Programında İşletme defteri	40/30	VUK'a göre gider ve gelir kayıtlarını, dönem sonu işlemlerini yaparak rapor dökümlerini alır.
Muhasebe Paket Programında Kartlar	40/18	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne ve muhasebe paket program çalışma kurallarına göre kart tanımlamalarını ve açılış kayıtlarını yapar.
Muhasebe Paket Programında Ön Muhasebe	120/90	Vergi Usul Kanunu, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne ve muhasebe paket program çalışma kurallarına göre ön muhasebe programlarını kullanır.
Paket Programda Muhasebe	80/60	Vergi Usul Kanunu, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne ve muhasebe paket program çalışma kurallarına göre muhasebe fişlerine kayıt ve entegrasyon işlemleri ile muhasebe raporlarını alarak devir işlemlerini yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:20)

2.3.4.3. Şirketler Muhasebesi

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda şirketlerin muhasebe işlemlerini yapabilme bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin önerilen süresi haftada 7 saattir.

Şirketler Muhasebesi dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18

Şirketler Muhasebesi Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Şahıs Şirketleri	40/38	İlgili kanunlara ve mevzuatlara göre şirketleri sınıflandırarak kolektif ve komandit şirket işlemlerini yapar
Sermaye Şirketleri	40/18	İlgili kanun ve tebliğe göre Anonim şirket ve Limited şirket işlemlerini yapar.
Kooperatif İşlemleri	40/16	Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu ve Kooperatifler Kanunu'na göre kuruluş, üyelik işlemlerini yaparak ortakların hak ve sorumlulukları ile kooperatif organlarını ayırt eder.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:21)

2.3.4.4. Maliyet Muhasebesi

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda ürün ve hizmet maliyet kayıtlarını yapabilme bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin önerilen süresi haftada 7 saattir.

Maliyet Muhasebesi dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19

Maliyet Muhasebesi Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Ürün ve Hizmet Maliyeti	40/36	İlgili kanun ve tebliğe göre stok kartını ve gider dağıtım tablosunu düzenleyerek mamul maliyetini hesaplar.
Maliyet Kayıtları	40/36	İlgili kanun ve tebliğe göre 7/A ve 7/B seçeneği ile maliyet kayıtlarını yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:22)

2.3.4.5. Mesleki Yabancı Dil

Bu derste öğrenciye; mesleki yabancı dili kullanma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 3 saattir.

Mesleki Yabancı Dil dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20**Mesleki Yabancı Dil Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları**

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Yabancı Dilde Okul ve Ticaret	40/15	Yabancı dilde kendini ve diğer kişileri tanıtmak için kullanılan yaygın ifadeleri ve meslekte kullanacağı terimleri listeler.
Yabancı Dilde Ticaret Dünyası	40/21	Yabancı dilde takas ve döviz işlemleri yapar.
Yabancı Dilde İthalat	40/21	Yabancı dilde ithalat ürünleri ve terimlerinin açıklanmasını yapar.
Yabancı Dilde İhracat	40/21	Yabancı dilde ihracat ürünleri ve terimlerinin açıklanmasını yapar.
Yabancı Dilde Teslimat ve Ödeme	40/15	Yabancı dilde teslimat ve ödeme işlemlerini yapar.
Yabancı Dilde Sigorta	40/15	Yabancı dilde sigorta terimleri ve sigorta hesaplarını yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:23)

2.3.4.6. Dış Ticaret İşlemleri

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda dış ticaret işlemleri yapma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 3 saattir.

Dış Ticaret İşlemleri dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21**Dış Ticaret İşlemleri Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları**

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Dış Ticaret Kavramları	40/15	Dış ticaret mevzuatına uygun olarak dış ticaret standartlarını uygulama işlemlerini yapar.
Dış Ticaret Bağlantıları	40/30	İSG tedbirleri doğrultusunda dış ticaret mevzuatına göre dış ticaret ile ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlara ait belgeleri temin ederek, düzenleme ve teslim etme işlemlerini yapar.
Gümrük İşlemleri	40/35	İSG tedbirleri doğrultusunda dış ticaret mevzuatına göre gümrük işlemlerine ait belgeleri temin ederek düzenleme ve teslim etme işlemlerini yapar.
İhracatçı Birlikleri ve Devlet Yardımları	40/35	İSG tedbirleri doğrultusunda dış ticaret mevzuatına göre ihracatçı birliklerine ait belgeleri temin ederek düzenleme işlemleri ile devlet yardımları ve teşviklerden yararlanma işlemlerini yapar.
KDV İstisnası	80/65	İSG tedbirleri doğrultusunda dış ticaret mevzuatına göre KDV istisnası işlemlerini yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:24)

2.3.4.7. Dış Ticaret Muhasebesi

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda dış ticaret muhasebe kayıtları yapma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin önerilen süresi haftada 8 saattir.

Dış Ticaret Muhasebesi dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22

Dış Ticaret Muhasebesi Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Bilanço	40/35	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne göre hesap planını oluşturarak VUK’a göre bilanço türlerini düzenler.
Defterler ve Mizan	40/27	İlgili kanunlara göre yevmiye defterini, büyük defteri ve mizanı düzenler.
Varlık Hesapları	80/64	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne uygun olarak varlık hesapları işlemlerini yaparak kaydeder.
Kaynak ve Nazım Hesapları	80/48	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne uygun olarak kaynak hesapları işlemlerini yaparak kaydeder.
Dış Ticaret Muhasebe Sistemi	40/16	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne uygun olarak dış ticaret hesap planını oluşturarak döviz işlemleri hesap hareketlerini kaydeder.
İhracat İşlemleri Muhasebesi	80/64	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne uygun olarak dış ticarete peşin ödeme, KDV işlemleri ve devlet yardımları işlemlerini yaparak kaydeder.
İthalat İşlemleri Muhasebesi	40/34	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne uygun olarak dış ticarete ithalat kayıtları ve KDV işlemlerini yaparak kaydeder.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:25)

2.3.4.8. Dış Ticaret Mevzuatı

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda dış ticaret mevzuatını uygulama ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 3 saattir.

Dış Ticaret Muhasebesi dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23

Dış Ticaret Mevzuatı Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
İhracat	40/16	Dış ticaret mevzuatına uygun olarak ihracat sözleşmelerini düzenler.
İthalat	40/16	Dış ticaret mevzuatına uygun olarak ithalat sözleşmelerini düzenleyerek haksız rekabetten korunma başvuruları yapar.
Gümrük Tarifeleri	40/14	Dış ticaret mevzuatına göre gümrük rejimlerini ve cezalarını takip eder.
Banka ve Kambiyo İşlemleri	40/26	Dış ticaret mevzuatına göre dış ticarete banka ve kambiyo işlemlerini yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:27)

2.3.4.9. Dış Ticarete Teslim ve Ödeme

Bu derste öğrencilere; İSG tedbirleri doğrultusunda dış ticarete teslim ve ödeme işlemleri yapma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 2 saattir.

Dış Ticarete Teslim ve Ödeme dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24

Dış Ticarete Teslim ve Ödeme Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Dış Ticarete Teslim Şekilleri	40/36	İş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda dış ticaret mevzuatına göre dış ticarete teslim, nakliye ve sigorta işlemlerini yapar.
Dış Ticarete Ödeme Şekilleri	40/36	İş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda dış ticaret mevzuatına göre dış ticarete ödeme şekillerine uygun ödeme yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:27)

2.3.4.10. Banka İşlemleri

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda banka işlemleri yapma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 4 saattir.

Banka İşlemleri dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25

Banka İşlemleri Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Mevduat İşlemleri	80/ 48	Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu’na göre bir bankanın kurulması, görevleri, yetkileri ve mevduat kabulünü içeren iş ve işlemleri yapar.
Kambiyo İşlemleri	80/ 44	Bankacılık Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu’na göre efektif alım satımı, döviz tevdiat hesabı işlemleri, kambiyo havalesi yapar.
Hizmet İşlemleri	80/52	Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu’na göre fatura, havale, senet ve kredi işlemlerini yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:27)

2.3.4.11. Sermaye Piyasası Kayıtları

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda sermaye piyasası kayıtları yapma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 8 saattir.

Sermaye Piyasası Kayıtları dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

Sermaye Piyasası Kayıtları Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Bilanço	40/35	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre hesap planını oluşturarak bilanço düzenler.
Defterler ve Mizan	40/27	Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre yevmiye defterini, büyük defteri ve mizanı düzenler.
Varlık Hesapları	80/64	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine uygun olarak varlık hesapları hareketlerini ve envanter işlemlerini kaydeder.
Kaynak ve Nazım Hesapları	80/48	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak kaynak hesapları hareketlerini ve envanter işlemlerini, nazım hesap hareketlerini yaparak kaydeder.
Şirket analizi ve Muhasebe kayıtları	80/48	Bankalar Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'na ve iktisat teorilerine göre grafik yorumlayarak finansal kuruluşlara ait muhasebe kayıtlarını yapar.
Tablo ve Raporlar	80/66	Vergi Usul Kanunu ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak gelir tablosu, satışların maliyeti, fon akım, nakit akım ve kâr dağıtım tablosunu düzenler.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:30)

2.3.4.12. Sermaye Piyasası

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda sermaye piyasası işlemleri yapma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 3 saattir.

Sermaye Piyasası dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27

Sermaye Piyasası Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Sermaye Piyasası Faaliyetleri	40/36	Bankacılık Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'na göre sermaye piyasalarının, taraflarını, çeşitlerini, faaliyetlerini ve uluslararası para piyasalarını ayırt eder.
Finans Kuruluşları	40/36	Bankacılık Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'nda yer alan finans kuruluşlarının, çalışma esaslarını, takasbank işlemlerini, derecelendirme kuruluşlarını ayırt eder.
Türkiye'de Finansal Piyasalar	40/36	Sermaye Piyasası Kanunu'na göre Borsa İstanbul'un faaliyetlerini, İzmir Vadeli İşlemler piyasası, İstanbul Altın Borsası ve Sermaye Piyasası Kurumunun faaliyetlerini ayırt eder.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:31)

2.3.4.13. Finansal Yatırım

Bu derste öğrenciye; İSG tedbirleri doğrultusunda finansal yatırım yapma bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Dersin süresi haftada 2 saattir.

Finansal Yatırım dersine ait modüller ve öğrenme kazanımları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28

Finansal Yatırım Dersi Modülleri ve Öğrenme Kazanımları

Ders Modülleri	Süre	Öğrenme Kazanımları
Finansal Yatırım Araçları	80/44	Hisse senedine, tahvile, repoya, BİST UP piyasalarına yatırım işlemlerini yapar
Finansal İşlemler	40/28	Bankacılık Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu’na göre hisse senedi, tahvil işlemleri yapar.

Kaynak: (MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:27)

2.3.4.14. İşletmelerde Meslek Eğitim

İşletmelerde mesleki eğitim dersi, 9, 10 ve 11.sınıflarda alınan teorik bilgilerin 12.sınıfta sektördeki işletmelerde uygulanması amacıyla işyerlerinde gerçekleştirilmektedir. Her okul İşletmelerde Meslek Eğitimi dersinin içeriğini ilgili dalın modüllerini esas alarak kendisi hazırlar. Ders içeriği, okulun bulunduğu bölgesel özellikler dikkate alınarak sektörün beklentilerine uygun bir biçimde ders modüllerinden hareketle; meslek mensupları, okulun meslek dersi öğretmenleri ve ilgili alanın öğretmenlerinin görüşleri alınarak hazırlanır.

Mevcut modüller dışında bölgenin ve sektörün özelliklerine göre başka modüllere ihtiyaç halinde yeni modül hazırlanabilir. Ancak hazırlanan modül, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu’nun onayı alınarak uygulanabilir. Hazırlanan modülün bir örneği ilgili genel müdürlüğe gönderilir.

İşletmelerde mesleki eğitim dersi Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda uygulanır. İşletmelerde mesleki eğitim yapılamayan programlarda öğrenciler ilgili mevzuata göre staj yaparlar (MEB, 2017:18).

2.3.5. Seçmeli Dersler

Öğrencilerin hedefledikleri alanda ilgi ve isteklerine göre programda ilerlemelerine ve kişisel yeteneklerini geliştirmelerini sağlayan derslerdir. Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yayımlanan karar ve Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında uygulanacak haftalık ders çizelgesinde belirtilen açıklamalara göre seçilir.

Seçmeli dersler bölgenin ve sektörün özelliklerine göre koordinatör öğretmenler ve öğrencilerin talepleri dikkate alınarak okul yönetimince belirlenir. Ders seçimi, seçmeli dersler listesinden, eğitim alınan alan ve dal derslerinden veya başka bir alan ve dalın derslerinden seçim yapılabilir. Seçmeli dersler haftalık ders çizelgesindeki ders saati kadar alınabilir (MEB, 2017:34).

2.4. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde İşletmelerde Mesleki Eğitim Uygulaması

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe ve Finansman alanında öğrenim gören öğrenciler, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ve Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği uyarınca üç yıl boyunca okulda aldıkları teorik eğitimi üzere iş hayatında uygulamalarını yapmak üzere işletmelerde mesleki eğitim (staj) yaparlar.

12.sınıfta haftada üç gün olmak yapılan staj uygulaması Muhasebe ve Finansman alanında faaliyette bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir bürolarında ya da sektördeki işletmelerin muhasebe ve finansman bölümlerinde yapmaktadırlar.

2.4.1.İşletmelerde Mesleki Eğitimin Önemi

Öğrencilerin teorik olarak aldıkları eğitimi uygulamada da görmeleri ve uygulamaları hem bilgi becerilerinin gelişimlerine katkı sağlamakta hem de daha öğrenimleri bitmeden iş hayatını görmeleri noktasında avantaj sağlamaktadır.

Staj yapan öğrenciler hem eğitimlerine devam etmekte hem de aylık olarak minimum asgari ücretin %30'u kadar ücret almaktadır. Stajda oluşabilecek İş Kazası ve Meslek Hastalıklarına karşı okul tarafından sigortaları yapılmaktadır.

Öğrencilerin işletmelerde yapmış oldukları mesleki eğitim sonucunda işletmelerden öğrenciye staj notu verilmektedir. Stajını verimli bir şekilde yapan öğrencilerin aldıkları yüksek staj notları karne notunu da önemli ölçüde etkilemektedir.

Öğrencilerin son sınıfta aldıkları staj eğitimi gelecekteki gerek akademik eğitimleriyle ilgili gerekse mesleki eğitimleriyle ilgili hedeflerini belirlemelerinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca stajda gösterdikleri performanslarına göre mezuniyetlerinin devamında staj yaptıkları işletmelerde istihdam edilmeleri de söz konusu olmaktadır.

İşletmelerde mesleki eğitim, öğrencinin iş hayatını tanıması ve iş hayatındaki uygulamaların bizzat öğrenci tarafından gözlemlenerek takibibakımından önem arz etmektedir. Ancak birtakım sebeplerle işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarından beklenen verim alınamamakta, uygulamalı meslek eğitimi etkin bir şekilde gerçekleşmemektedir.

Fakat bazı nedenlerden dolayı işletmelerdeki mesleki eğitim uygulamasından hedeflenen verim alınamamakta, mesleki eğitim uygulamaları etkin bir şekilde gerçekleştirilememektedir. Bu durumun sebepleri olarak (Karlıkl, 2016:53);

- Mesleki Eğitim ile ilgili mevzuatının yenilenme ihtiyacı,
- Uygun ve yeteri kadar staj yeri bulunmaması,
- Staj uygulamasının verimli şekilde denetimi yapılmaması,
- Öğrencilerin bir bölümünün meslek eğitimiyle ilgili staj dosyası tutmaması,
- Bazı işletmelerin öğrenciler staj ücretini ödemek istememesi,
- Bazı işletmelerin öğrencilere ucuz işgücü olarak bakılması,
- Okul ile işletme arasındaki iletişim eksikliği,
- Muhasebe ve Finansman alanı ile ilgili olmayan işletmelere de uygulama eğitimine gidilmesi sayılabilir.

2.4.2. İşletmelerde Mesleki Eğitimde İşyerlerinin Tespiti

Mesleki eğitim yapılacak işletmelerin ve eğitim yapılacak okulları mesleki alanların tespiti, eğitim alacak öğrenci sayıları, işletme tespit komisyonu aracılığıyla İl Mesleki Eğitim Kurulu tarafından belirlenir (MEB, 2002:615).

Alan şefleri, her yıl Nisan ayının birinci haftasında okul müdürü veya belirlenmiş bir müdür yardımcısı yönetiminde toplanarak öğrencilerin mesleki eğitimi alabilecekleri kamu ve özel sektör kuruluşlarını belirlerler. Öğrenci ya da velisi tarafından bulunan işletmelerde mesleki eğitim alınabilmesi için okulun onayı gerekmektedir (Süer, 2007: 52).

İşletmelerde mesleki eğitim yapılacak olan işletme ya da kurum belirlendikten sonra okul, veli ve işletme arasında işletmelerde mesleki eğitim/staj sözleşmesi düzenlenir. Bu sözleşme, 3308 sayılı mesleki eğitim yasasına ve ortaöğretim kurumları yönetmeliğine göre düzenlenir. (MTEGM, 2017). Bu sözleşmede öğrenci, okul, işletme ve veliye ait bilgiler bulunur. Sözleşme ayrıca öğrencinin staj sürecinde işletmede uyması gereken kurallar, işletmenin sorumlulukları ve hangi durumlarda sözleşmenin sona ereceği ile ilgili bilgileri içerir. Örnek olarak Tablo 29’da “İşletmelerde Mesleki Eğitim/Staj Sözleşmesi” verilmiştir.

Tablo 29
İşletmelerde Mesleki Eğitim/Staj Sözleşmesi

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM/STAJ SÖZLEŞMESİ			
ÖĞRENCİNİN			
Adı Soyadı		Kayıtlı olduğu Okul/Kurumun adı	
T.C. Kimlik No		Okul Numarası	
Baba Adı		Sınıfı-Şubesi	
Ana Adı		Alanı/Dalı	
Doğum Yeri		Telefonu	
Doğum Tarihi (Gün/Ay/Yıl)		İşletmede Mesleki Eğitime Başlama Tarihi	
OKUL/KURUMDA İRTİBAT SAĞLANACAK KOORDİNATOR MUDUR YARDIMCISININ			
Adı-Soyadı			
Telefonu		İş:	Cep:
ÖĞRENCİ VELİSİNİN/YASAL TEMSİLCİSİNİN		İŞLETMENİN	
Adı Soyadı		Adı	
Yakınlığı	Anne Baba Diğer (Belirtiniz)	Adresi	
İşletme Temsilcisinin Adı-Soyadı			
İkamet adresi		Telefon numarası	
Telefonu	Ev		Faks numarası
Cep		E-Posta adresi	
E-Posta Adresi		Vergi No	
Öğrencimin 18 yaşından büyük olması ve velisi bulunmaması halinde irtibat sağlanacak kişimin	Adı-Soyadı	SGK İşyeri Sicil No/Bağkur No	
İletişim bilgileri:			
IBAN No			
TR			
Okul/Kurumun Adı	İşletmenin Adı:	Öğrencinin/18 yaşından küçükse yasal temsilcisinin	
Okul/Kurum Müdürünün	İşveren veya Vekilinin		
Adı Soyadı:	Adı Soyadı: Görevi:	Adı Soyadı:	
Tarih : / /	Tarih : / /	Tarih : / /	
İmza-Mühür	İmza-Mühür/Kaşe	İmza	

Kaynak:(MTEGM, 2017)

2.4.3. İşletmelerde Mesleki Eğitimin Değerlendirilmesi

İşletmelerde bir yıl boyunca alınan meslek eğitimi; işyeri notu, iş dosyası notu ve yılsonu beceri sınavı notu ile birlikte değerlendirilir. İşletmelerde meslek eğitiminde işyeri eğitim yetkilisi öğrenciye her iki dönem için 100 üzerinden not verir. 1.dönem notu öğrencinin karnesine aynen geçer. 2.dönem notu ise direk geçmeyip, iş dosyası ve beceri sınavı notuyla birlikte değerlendirilerek karne notu ortaya çıkar.

İş dosyası, öğrencinin bir yıl boyunca staj yaparken işletmede yapmış olduğu çalışma ve uygulamalardan oluşan staj dosyasıdır. Hazırlanan iş dosyası 2.dönem notu ile birlikte okula gönderilir. İş dosyası okul müdürlüğü tarafından görevlendirilen alan öğretmeni tarafından 100 puan üzerinden değerlendirilir.

İşletmelerde meslek eğitimi (staj) yapan öğrencilere yılsonunda ders yılının son haftasında beceri sınavı yapılır. Beceri sınavı öğretim programının %80'ini kapsayacak şekilde okul müdürü, koordinatör müdür yardımcısı, alan öğretmenleri ve işletmelerden davet edilecek ilgili alandan bir sektör temsilcisinden oluşan komisyon tarafından yapılır. Beceri sınavı 100 puan üzerinden değerlendirilir.

Öğrencinin yılsonu notu belirlenirken aşağıdaki süreç izlenir;

- Öğrenci staj dosyasına verilen puanın %20'si ile beceri sınavından alınan puanın %80'i toplanarak öğrencinin beceri sınav notu elde edilir.
- Yılsonu notu, 1. ve 2. dönem işyeri tarafından verilen notların ortalamasıyla elde edilen not ile öğrencinin beceri sınavı notunun aritmetik ortalamasıyla oluşur.

Öğrencinin işletmelerde mesleki eğitim dersinden başarılı olabilmesi için oluşan notun 50 ve üzeri olması gerekir. Ayrıca yapılan beceri sınavından da 50'nin altında olmaması gerekir.

BÖLÜM 3: ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞLETME BEKLENTİLERİNE UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ALAN ARAŞTIRMASI: GEBZE ÖRNEĞİ

Bu bölümde 2018 yılında, Kocaeli Gebze Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren firmaların muhasebe ve mali işler yöneticilerine, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin işletmelerin beklentilerine uygunluğunun tespiti amacıyla anket formu aracılığıyla sorular sorulmuş ve bu bağlamda bir araştırma yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin, işletmelerin muhasebe eğitiminden beklentilerini ne derecede karşılayabildiği ve öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerinin gelişiminde yeterli olup olmadığını tespit etmektir. Bu genel amaçtan hareketle araştırmada aşağıda belirtilen diğer amaçlara da ulaşılmaya çalışılmıştır;

İşletmelerdeki muhasebe ve mali işler yöneticilerinin;

- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin mesleki yeterliliklerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi,
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde muhasebe eğitiminde uygulanan öğretim müfredatına ilişkin görüş ve önerilerinin tespiti,
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, son sınıfta yapılan “İşletmelerde Mesleki Eğitim” (staj) uygulaması hakkında görüş ve önerilerinin belirlenmesi,
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, muhasebe eğitimin verimliliğinin artırılması önerilerinin belirlenmesi.

3.2. Araştırmanın Önemi

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri nitelikli ara eleman yetiştirmede ilk basamaktaki eğitim kurumlarıdır. Öğrenciler okulda alınan teorik eğitim sonunda son sınıfta haftada üç gün işletmelerde meslek eğitimi kapsamında staj yapmaktadır. Öğrenciler staj

uygulamasıyla hem iş hayatına ilk adımlarını atmakta hem de okulda alınan teorik eğitimi uygulamada bizzat işletmede görme ve uygulama imkânı elde etmektedirler. İşletme yöneticilerinin staj uygulamaları esnasında stajyerleri iş ortamında gözlemlemek suretiyle sektörün beklentileri ile öğrencideki mevcut yeterlilikleri ile ne derece uyumlu olduğuna dair bilgiye sahip oldukları bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda işletme yöneticileri tarafından staj esnasında stajyerler vasıtasıyla meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin, gerek müfredat olarak gerekse öğrencilerin mesleki yeterlilikleri açısından değerlendirmeleri ve beklentilerine göre oluşan görüş ve önerileri meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin sektör beklentilerine göre güncellenmesi ve kalitesinin artırılmasında önem arz etmektedir.

3.3. Literatür Taraması

Ortaöğretim kurumlarında uygulanan muhasebe eğitiminin işletme beklentilerine uygunluğu ile ilgili olarak yapılmış olan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

Yardım (2009), ortaöğretimde kurumlarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin ve işverenlerin memnuniyetlerinin belirlenmesi ve MEGEP projesinin verimliliğini tespit etmek amacıyla Marmara bölgesinin farklı illerinde muhasebe eğitimi verilen okullarda öğrencilere ve yine aynı bölgede faaliyette bulunan kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarına ve SMMM'lere memnuniyet anketi uygulamıştır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre işverenlerin staja gelen öğrencilerden memnuniyet düzeyinin orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Aynı zamanda işverenlerin MEGEP projesi ile ilgili görüşlerinin genel olarak olumlu olduğunu tespit etmiştir. Araştırma sonucu öneri olarak; ortaöğretim muhasebe eğitim müfredatının sürekli güncellenmesi gerektiği, öğretmenlerin alanlarıyla ilgili eğitimlere alınmasının gerektiği, okulların atölye ve laboratuvarlarının güncel araç gereç ve yazılımlarla donatılması gerektiği, işletmelerde mesleki eğitim uygulamasının yaz aylarında da yapılarak süresinin uzatılması gerektiğini ifade etmiştir.

Aksakaloğlu (2013), Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin muhasebecilik mesleği açısından yeterli olup olmadığını muhasebe bürolarında staj yapan öğrencilerden hareketle Bursa ilindeki SMMM'lere yönelik hazırladığı anket formuyla araştırmıştır. Araştırma sonucunda son sınıf muhasebe finansman alanı öğrencilerinin Ticaret Meslek Lisesi'nde aldıkları muhasebe eğitiminin muhasebecilik

mesleği için yetersiz olduğu, öğrencilerin staja geldiğinde işletmeye ve işe uyum sağlamada zorlandığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Ticaret Meslek Lisesi muhasebe eğitiminin meslek mensubu olabilme açısından yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Karlıklı (2016), ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin muhasebecilik mesleğine uygun olup olmadığı ile ilgili yaptığı çalışmada Doğu Karadeniz bölgesinde faaliyet gösteren çoğunluğu SMMM ve özel sektörde çalışan meslek mensuplarına yönelik anket formuyla sorular yöneltmiştir. Çalışma sonucunda meslek liselerinde verilen muhasebe eğitimiyle öğrencilerin muhasebecilik mesleği açısından gerekli yeterliliklere sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Meslek liselerinde alınan muhasebe eğitimiyle muhasebecilik mesleğinin yapılamayacağını belirterek muhasebe eğitiminde uygulamaya ağırlık verilmesi ve muhasebe eğitiminin gözden geçirilerek gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Uzun (2018), Meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin muhasebe meslek mensupları gözüyle değerlendirilmesi konulu çalışma yapmıştır. Mersin ilinde kendi bürolarında faaliyette bulunan SMMM ve YMM'lere yönelik yaptığı araştırma sonucunda; meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin aldıkları eğitim sonucunda muhasebe mesleğini icra etmede yetersiz kaldığı, nitelikli ara eleman, iş gücü oluşturma ve istihdam sorunlarının çözümü adına bir senelik staj süresinin uzatılması gerektiği, meslek odalarının mesleki eğitimin içerisine dahil edilmesinin bir ihtiyaç olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

3.4. Araştırmanın Evreni ve Veri Toplama Süreci

Araştırmanın evrenini, Kocaeli Gebze Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyette bulunan firmaların muhasebe ve mali işler bölümlerinde yönetici pozisyonlarında çalışan meslek mensupları oluşturmaktadır. Gebze Organize Sanayi Bölgesinde 143 yerli ve yabancı işletme faaliyet göstermektedir. Bu işletmelerin hepsi meslek lisesi Muhasebe ve Finansman öğrencilerini stajyer olarak istihdam etmemektedir. Bu bölgenin seçilmesinin nedeni sanayide Türkiye'nin önde gelen OSB'lerinden olması ve aynı zamanda sadece Türkiye'ye yönelik değil ihracata yönelik üretim yapan yerli ve yabancı firmaların yer almasıdır.

Anket formunun hazırlanmasında meslek mensuplarıyla ve muhasebe ve finansman öğretmenleri ile görüşmeler yapılmış ve ankette olması gereken kısımlar hakkında bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Ayrıca anket formunun anlaşılır ve uygulanabilir olması amacıyla Sakarya Üniversitesi'nde muhasebe alanında görev yapan öğretim üyelerinin katkıları alınarak anket formu hazırlanmıştır.

Hazırlanan anket formu 12. sınıfta stajyer olarak işletmelerde meslek eğitimi alan öğrencilerin staj yaptıkları firmaların öğrencileri gözlemleyen muhasebe ve mali işler yöneticilerine uygulanmıştır. Anket, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görevli koordinatörlük faaliyetini yürüten muhasebe ve finansman öğretmenleri aracılığıyla işletmelere ulaştırılmış ve firmaların muhasebe ve mali işler yöneticileriyle yüz yüze görüşme kapsamında uygulanmıştır.

Anket uygulaması 2017-2018 eğitim öğretim yılında yapılmıştır. Anket veri toplama süreci 10.11.2017 tarihinde uygulanmaya başlanmış ve 15.05.2018 tarihinde tamamlanmıştır. Bu süreçte 80 farklı firmanın muhasebe yöneticisine anket formu ulaştırılmış, 68 firmadan anket formu cevaplandırılmış halde geri dönmüştür. Bu anketlerden 2 tanesinin gelişigüzel şekilde doldurulduğu anlaşılmış ve bu anketler kapsam dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak anketlerden % 83 (66/80) oranında geri dönüş gerçekleşmiştir.

3.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çalışmanın kapsamını, Kocaeli Gebze Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren ve 12.sınıf Muhasebe ve Finansman alanı öğrencilerinin işletmelerde meslek eğitimi (staj) yaptığı firmalar arasından tesadüfi olarak seçilen firmalar oluşturmaktadır.

Araştırmanın yalnızca Kocaeli ili Gebze Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren firmaların muhasebe ve mali işler yöneticilerine uygulanması araştırmanın en büyük sınırlılığını oluşturmaktadır. Kocaeli ilinde faaliyet gösteren firmaların muhasebe yöneticilerine ulaşılamaması ve ulaşılanlar içinde de uygun olanların, gönüllü olarak araştırmaya katılması araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır. Araştırmaya katılanlar tarafından anket sorularına samimi yanıtlar verildiğinin varsayılması da başka bir sınırlılıktır.

3.6. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, literatür çalışması ve uygulama şeklinde iki bölümden oluşmaktadır. Literatür taraması yapılırken; konuyla ilgili bilimsel makaleler, çeşitli kitaplar, yayımlanmış ve yayımlanmamış tezler, MEB veri tabanı ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır.

Araştırmanın uygulama bölümünde ise muhasebe eğitimi literatüründen hareketle bir anket formu hazırlanmıştır. İki bölümden oluşan anket formu beşli likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. Birinci bölümde işletmeler ve muhasebe yöneticisine yönelik tanımlayıcı 4 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise muhasebe ve mali işler yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilmekte olan muhasebe eğitimine yönelik görüş ve önerilerinin alınmasıyla ilgili 4 alt gruptan oluşan 39 soru bulunmaktadır. Anket sorularının hazırlanmasında Aksakaloğlu'nun (2013) ve Karlıklılı'nın (2016) çalışmasında kullandığı anket formundan ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Muhasebe ve Finansman alanı çerçeve öğretim programındaki ders kazanımlarından yararlanılmıştır. Bu çalışmalarda yer alan ölçekler değerlendirilerek yeni ölçekler oluşturulmuştur ve çalışmada bu ölçek kullanılmıştır.

Araştırma sonucu ulaşılan veriler SPSS 22 paket programında frekans yüzdeleri, ortalamalar ve farklılık analizi gibi istatistiki yöntemlerle analiz edilmiştir.

3.7. Araştırma Problemi ve Alt Problemler

Araştırmanın problemi “Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitimi, işletmelerin beklentilerine uygun mudur?” şeklinde araştırma sorusu olarak belirlenmiştir. Bu ana probleme bağlı olarak araştırmanın alt problemleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde muhasebe eğitimi alan öğrenciler, işletmelerin beklentilerini karşılayabilecek mesleki yeterliliklere sahip midir?
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi muhasebe öğretim müfredatı, işletmelerin beklentilerini karşılamakta mıdır?
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi son sınıfta yapılan “İşletmelerde Mesleki Eğitim” (Staj) uygulaması işletmelerin gözüyle nasıldır?

- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde verilen muhasebe eğitimine yönelik işletmelerin önerileri nelerdir?

3.8.Araştırmanın Bulguları ve Sonuçların Değerlendirilmesi

Bu kısımda araştırma bulgularına ve bu bulgulardan elde edilen sonuçların değerlendirilmesine yer verilmiştir.

3.8.1. Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular

Herhangi bir araştırmada kullanılacak uygulamanın, araştırmaya başlamadan önce geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi gerekir. Geçerlilik, analizde kullanılacak uygulamanın amaçlanan konuyu ölçmeye yönelik olmasını ifade etmekte ve araştırmacı tarafından değerlendirilmektedir. Güvenilirlik ise, veri setinin iç duyarlılığını göstermekte ve değişik istatistik yöntemleriyle değerlendirilir (Albayrak, 2006: 179).

Güvenilirlik, araştırmada kullanılan ölçek sonuçlarının farklı ölçümler sonucunda da aynı olmasını ifade eder. Güvenilirlik bilimsel araştırmaların şartlarından biridir. Güvenilirlik göstergesi olarak 0 ile 1 arası bir değer alır. Test sonucunun yüksek çıkması araştırmanın güvenilirliğinin yüksek olduğunu gösterse bile sonuçların bilimsel açıdan tamamen doğru olduğunu anlamına gelmeyebilir. Cronbach alfa değeri Tablo 30'da verilen değerlere göre yorumlanır (Güriş ve Astar, 2015: 283):

Tablo 30
Cronbach's Alpha Güvenilirlik Dereceleri

Katsayı (%)	Güvenilirlik Derecesi
0 – 50	Güvenilir Değil
50 – 60	Düşük Güvenilir
60 – 70	Kabul Edilebilir Derecede Güvenilir
70 – 90	İyi Derecede Güvenilir
90 – 100	Çok İyi Derecede Güvenilir

Araştırmada kullanılan 4 ölçeğe ait güvenilirlik Cronbach's Alpha değerleri Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31
Ölçeğe Ait Güvenilirlik (Cronbach's Alpha) Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı	Sonuç
Öğrencilerin Mesleki Yeterlilikleri	16	0,933	Çok İyi Derecede Güvenilir
Muhasebe Öğretim Müfredatı Görüşler	8	0,724	İyi Derecede Güvenilir
Staj ile ilgili Görüş ve Öneriler	8	0,774	İyi Derecede Güvenilir
Muhasebe Eğitiminin Verimliliğini Arturmaya Yönelik Öneriler	7	0,757	İyi Derecede Güvenilir
Toplam	39	0,922	Çok İyi Derecede Güvenilir

Tablo 31 incelendiğinde iki ölçeğin iyi derecede güvenilir, iki ölçeğin çok iyi derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Anketin tüm sorularının Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,922 ile çok iyi derecede güvenilir bulunmuştur.

3.8.2. Ankete Katılan İşletmelere Ait İstatistikî Bilgiler

Araştırmaya katılan firmalar ve bu firmaların muhasebe yöneticileri ile ilgili hazırlanan anket formundan ulaşılan sonuçlar ve frekans dağılımları Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32
Araştırmaya Katılan Firmaların Genel Özellikleri

Muhasebe Yöneticilerinin Unvanları	N	%
Muhasebe Müdürü	34	51,5
Muhasebe Uzmanı	25	37,9
Muhasebe Şefi	7	10,6
Toplam	66	100
Şirketlerin Hukukî Yapısı	N	%
Anonim Şirket	50	75,8
Limited Şirket	16	24,2
Toplam	66	100
Şirketlerin Faaliyet Alanları	N	%
Otomotiv	16	24,2
Gıda Tekstil	10	15,2
Makine ve Teçhizat	5	7,6
Ana Metal	9	13,6
Kimya	7	10,6

Perakende ve Tüketici Ürünleri	10	15,2
Dayanıklı Tüketim	2	3,0
Diğer	7	10,6
Toplam	66	100
Şirketlerde Çalışan Sayıları	N	%
0-250	35	53
250 üstü	31	47
Toplam	66	100

Tablo 32’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan muhasebe yöneticilerinin büyük bir bölümü; %51,5’i muhasebe müdürü iken, %37,9’u muhasebe uzmanı ve %10,6’sı muhasebe şefi olarak görev yapmaktadır.

Araştırmaya katılan şirketlerin hukuki yapılarına bakıldığında ise; %75,8 gibi büyük oranda Anonim Şirket, kalan %24,2’si ise Limitet Şirket oldukları görülmektedir.

Şirketlerin faaliyette buldukları sektörlerde ilk üç sırada %24,2 oranında otomotiv, %15,2 oranıyla Gıda, Tekstil ve Perakende ve Tüketici Ürünleri sektörleri gelmektedir. Daha sonra %13,6 ile Ana Metal, %10,6 ile Kimya, %7,6 Makine ve Teçhizat ve %3 ile Dayanıklı Tüketim sektörü izlemektedir. Bu sektörler dışında faaliyette bulunan 7 işletme bulunmakta olup toplam işletme sayısının %10,6’sını oluşturmaktadır.

Çalışmaya katılan firmalarda çalışan işçi sayısına bakıldığında, firmaların %53’ünde 0 ile 250 arası çalışan bulunmakta iken, %47’sinde ise çalışan sayısı 250’nin üzerindedir.

3.8.3. Katılımcıların Ölçek Soru Gruplarına İlişkin Görüşleri

İşletmelere yönlendirilen anket soruları 4 ölçek grubunda toplanmıştır. Muhasebe ve mali işler yöneticilerine sorular aracılığıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi muhasebe ve finansman alanı 12. sınıfta işletmelerde meslek eğitimi (staj) uygulaması yapan öğrencilerden hareketle;

- Öğrencilerin mesleki yeterlilikleri,
- Muhasebe öğretim müfredatının yeterliliği,
- Staj aşamasıyla ilgili görüş ve önerileri ve
- Muhasebe eğitiminin verimliliğini artırılmasına yönelik genel kanaatleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.8.3.1. Öğrencilerin Mesleki Yeterliliğiyle İlgili Sonuçlar

Muhasebe ve mali işler yöneticilerine Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde verilen muhasebe eğitimi sonucunda kazanılan mesleki yeterliliklerle ilgili yönlendirilen sorular ve verilen cevapların istatistiksel değerleri Tablo 33’te verilmiştir:

Tablo 33

**Muhasebe Yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Muhasebe Öğrencilerinin Mesleki Yeterliliği İle İlgili Görüşleri**

MTAL Muhasebe Öğrencilerinin Mesleki Yeterlilik Düzeyi ile İlgili Sorular	Cevap Ortalaması	Standart Sapma
1- İşletmenin kullandığı dosyalama sistemine göre evrakları dosyalayarak arşivler.	4,10	0,94
2- İşletmenin Vergi Dairesi, SGK, Ticaret Sicili, Belediye gibi kurumlara karşı yapması gereken bildirimleri düzenler.	2,66	1,32
3- Ticari belgeleri (Perakende Satış Fişi, Fatura, İrsaliye, Serbest Meslek Makbuzu, Gider Pusulası, Müstahsil Makbuzu) düzenler.	3,10	1,32
4- Çalışanların normal, fazla mesaili, izinli, raporlu ücretlerini hesaplayarak ücret bordrosunu düzenler.	2,40	1,34
5- Vergi mevzuatına göre Muhtasar, KDV, Geçici, Gelir ve Kurumlar gibi aylık ve yıllık beyannameleri ve BA/BS (Büyük Alış/Büyük Satış) formlarını düzenler.	2,71	1,32
6- Verilen bir metni bilgisayarda on parmakla yazım ve dilbilgisi kurallarına göre yazar.	3,81	1,03
7- Verilen bir metni bilgisayarda Microsoft Office Word programında, istenilen biçim ve özelliklere göre yazar.	4,00	0,92
8- Bilgisayarda Microsoft Office Excel programında istenilen biçim ve düzene göre elektronik tablo oluşturarak hesaplama işlemlerini gerekli hücreler üzerinde formülleri kullanarak yapar.	3,57	1,16
9- Matematik kurallarına göre K.DV, faiz ve iskonto hesaplamalarını yapar.	3,51	1,04
10- Bilanço esasına göre yevmiye defteri ve büyük deftere kayıtlar yaparak mizanı düzenler.	2,63	1,28
11- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne uygun olarak Bilanço Hesaplarıyla ilgili hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kayıt eder ve bilanço düzenler.	2,45	1,20
12- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne uygun olarak Gelir ve Gider hesapları ile ilgili işlemlerini Gelir Tablosu düzenler.	2,43	1,26
13- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne uygun olarak maliyet hesap işlemlerini yaparak 7/A seçeneğine göre maliyet kayıtlarını yapar.	2,45	1,20
14- Muhasebe paket programlarında (ETA, LOGO, LUCA v.b.) fatura girişi, stok takibi, cari takibi, çek-senet takibini yapar.	3,24	1,19
15- VUK, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve muhasebe paket program çalışma kurallarına göre Muhasebe Fişlerine kayıt yaparak muhasebe raporlarını alır.	3,19	1,13
16- Mezun olan öğrenciler iş hayatında bir işletmenin ön muhasebesini tutabilirler.	3,42	1,19
Sorulara verilen Cevapların Genel Ortalaması	3,10	0,83

Tablo 33’ten de görüleceği üzere öğrencilerin mesleki yeterlilik düzeylerini ölçmeye yönelik sorulara verilen cevaplara bakıldığında, “Kararsızım” seviyesinin biraz üzerinde

3,10 gibi bir ortalama hesaplanmıştır. Bu grupta yer alan 9 soruya verilen cevaplarda ortalamanın 3'ü geçtiği görülmektedir. Buna göre işletmelerin muhasebe yöneticileri, meslek liselerinde verilen muhasebe eğitimi sonucunda öğrencilerin gerekli mesleki yeterliliklere sahip oldukları noktasında kararsız bir eğilim göstermektedir. Bu sonuçlar meslek lisesi muhasebe ve finansman alanı öğrencilerinin mesleğin gerektirdiği yeterliliklere sahip olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu gruptaki sorulara verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin “İşletmenin kullandığı dosyalama sistemine göre evrakları dosyalayarak arşivleyebildiği” ve “Verilen bir metni bilgisayarda Microsoft Office Word programında, istenilen biçim ve özelliklere göre yazabildiği” şeklindeki 1. ve 7. Sorulara verilen cevapların ortalaması 4'ün üzerinde olduğundan işletmelerin bu alanlarda öğrencileri yeterli gördükleri ortaya çıkmaktadır.

“Ticari belgeleri (Perakende Satış Fişi, Fatura, İrsaliye, Serbest Meslek Makbuzu, Gider Pusulası, Müstahsil Makbuzu) düzenleme”, “Verilen bir metni bilgisayarda on parmakla yazım ve dilbilgisi kurallarına göre yazma”, “Bilgisayarda Microsoft Office Excel programında elektronik tablo oluşturarak hesaplama işlemlerini ilgili hücreler üzerinde formüllerle yapma”, “Matematik kurallarına göre K.DV, faiz ve iskonto hesaplamalarını yapma”, “Muhasebe paket programlarında (ETA, LOGO, LUCA v.b.) fatura girişi, stok takibi, cari takibi, çek-senet takibini yapma”, “VUK, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve muhasebe paket program çalışma kurallarına göre Muhasebe Fişlerine kayıt yaparak muhasebe raporlarını alma” ve son olarak “Mezun olan öğrenciler iş hayatında bir işletmenin ön muhasebesini tutabileceği” sorularına verilen cevap ortalaması 3,42 ile kararsızım ile katılıyorum ifadelerinin ortasında bir değerdir. Muhasebe yöneticileri öğrencilerin bilgisayar kullanma becerisi gerektiren konularda yeterli olduğunu düşünmekle birlikte öğrencilerin ticari belgeleri düzenleyebilme, muhasebe paket programı aracılığıyla muhasebe işlemlerini yapabilmeleri ve bir işletmenin ön muhasebesini tutabilmeleri noktasında kararsız bir eğilim göstermektedirler. Diğer 7 soruda ise meslek mensuplarının olumsuz bir kanaate sahip oldukları görülmektedir.

Anket sorularına verilen cevaplardan hareketle meslek mensuplarının, muhasebe eğitimi almış bir lise mezunundan beklenen şu yeterliliklere sahip olmadıkları görülmektedir:

- İşletmenin çeşitli kurumlara karşı yapması gereken bildirimleri düzenleyebilme,

- Çalışanların ücretlerini hesaplayarak ücret bordrosunu düzenleyebilme,
- Vergi mevzuatına göre aylık ve yıllık beyanname formlarını düzenleyebilme,
- Bilanço esasına göre yevmiye defteri ve büyük deftere kayıtlar yaparak mizanı düzenleyebilme,
- Bilanço Hesaplarıyla ilgili hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini kayıt edebilme,
- Gelir ve Gider hesapları ile ilgili işlemlerini Gelir Tablosu düzenleyebilme,
- Maliyet hesap işlemlerini yaparak 7/A seçeneğine göre maliyet kayıtlarını yapabilme.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre meslek lisesi muhasebe öğrencilerinin mesleki bilgisi yetersiz düzeydedir. Aynı konuda Aksakaloğlu (2013) çalışmasında; meslek mensuplarının meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencileri, muhasebe kaydı yapabilme ve belge düzenleyebilme konusunda oldukça zayıf bulunduğunu ifade etmektedir. Karlıklı (2016) ise çalışmasında öğrencilerin mesleki yeterlilikleri noktasında öğrencilerin; 1. ve 2. sınıf tacirlerin defterlerini tutma ve beyanname vb. gibi formları düzenleme açısından yeterli olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı konuda Uzun (2018), öğrencilerin defterlere kayıt yapabilecek yeterlilikte olmadığını ifade etmektedir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan meslek lisesi muhasebe öğrencilerinin mesleki açıdan yetersiz olduğu bulgusu, benzer çalışmaların sonuçlarını destekler niteliktedir.

3.8.3.2. Muhasebe Öğretim Müfredatı İle İlgili Sonuçlar

Muhasebe ve mali işler yöneticilerine Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde muhasebe öğretimi müfredatı ile ilgili yönlendirilen sorular ve verilen cevapların istatistiksel değerleri Tablo 34’de verilmiştir:

Tablo 34
Muhasebe Yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Muhasebe Öğretimi Müfredatı İle İlgili Görüşleri

MTAL Muhasebe Öğretim Müfredatı ile İlgili Sorular	Cevap Ortalaması	Standart Sapma
17- Meslek Liselerinde uygulanan muhasebe öğretim müfredatı, öğrencilerin meslek hayatında beklenen görevleri yapabilmeleri için yeterlidir.	2,80	1,09
18- Meslek Liselerinde uygulanan muhasebe öğretim müfredatı, teorik muhasebe bilgisi açısından yeterlidir.	3,03	1,10
19- Meslek Liselerinde uygulanan muhasebe eğitimi, muhasebe mesleği açısından iş akışı ve pratikle uyumludur.	2,98	1,04
20- Meslek Liselerinde Muhasebe Finansman alanı yeni çerçeve öğretim programına göre müfredatta olmayan Maliye (Vergi Mevzuatı), Ekonomi (İktisat), Meslek Mevzuatı v.b derslerin de olması gerekir.	3,92	0,86
21- 9. Sınıfta da meslek dersi olmalıdır.	3,72	1,06
22- Meslek Liselerinde Muhasebe Finansman alanı müfredatının hazırlanmasında meslek mensuplarının görüşleri alınmalıdır.	4,12	0,73
23- Muhasebe derslerinde TMS ve TFRS ile ilgili temel konular verilmelidir.	4,06	0,78
24- Muhasebe derslerinde E-Defter ve E-Fatura konuları da işlenmelidir.	4,25	0,79
Sorulara verilen Cevapların Genel Ortalaması	3,61	0,55

Tablo 34’de görüldüğü üzere katılımcıların muhasebe öğretim müfredatı ile ilgili sorulara verdikleri cevapların ortalaması 3,61 çıkmıştır. Bu oran kararsızım seviyesinin üzerinde bir oran olmakla birlikte soruların cevap ortalamalarına bakıldığında; müfredatta olmayan ve olmasını istedikleri derslere ilişkin cevapların yüksek ortalamaları genel ortalamayı artırdığı görülmektedir.

Katılımcılar meslek lisesi muhasebe öğretim müfredatının öğrencilerden beklenen görevleri yapabilmeleri için yeterli olmadığını düşünmektedir. Ayrıca muhasebe öğretim müfredatının muhasebe bilgisi açısından yeterli olup olmadığı noktasında kararsızdırlar. Yine muhasebe öğretim müfredatının muhasebe mesleği açısından iş akışı ve pratikle uyumlu olmadığını düşünmektedirler.

Mevcut öğretim programında 9.sınıfta daha alan seçimi yapılmadığı için öğrenciler meslek dersi almamaktadır. Katılımcılar, 9.sınıfta da meslek dersi olmalıdır sorusuna 3,72 ortalamayla meslek derslerinin 9.sınıfta başlaması gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca 2017 yılında kademeli olarak uygulamaya konulan çerçeve öğretim programında yer almayan maliye, ekonomi, vergi ve meslek mevzuatı derslerinin de olmasını gerektiğini yüksek bir ortalamayla (3,92) belirtmişlerdir.

Katılımcılar, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Muhasebe ve Finansman alanı öğretim müfredatının hazırlanmasında meslek mensuplarının da görüşleri alınması gerektiğini 4,12 gibi yüksek bir ortalamayla ifade etmişlerdir.

Katılımcılar, muhasebe derslerinde TMS ve TFRS temel konuları olarak verilmelidir sorusuna 4,06 ortalamayla muhasebe ve finansal raporlama standartları ile ilgili temel konuların verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yine muhasebe müfredatında olmayan E-defter ve E-fatura konularının da muhasebe derslerinde verilmesi gerektiğini 4,25 gibi yüksek bir cevap ortalamasıyla belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu ortalama bu grubun en yüksek cevap ortalamasıdır.

Bu soru grubuyla ilgili sonuç olarak; muhasebe ve mali işler yöneticilerinin muhasebe öğretim müfredatının öğrenciden beklenen görevleri yerine getirmeleri için yeterli olmadığı, iş akışı ve pratikle uyumlu olmadığını düşünmektedirler. E-defter, E-fatura ve TMS ve TFRS konularının müfredatta mutlaka olmasını istemektedirler. Bu da meslek mensuplarının muhasebe ile ilgili değişimlerin, güncel konuların takip edilmesi gerektiği, müfredatta da bu güncellemelerin yapılması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgular çerçevesinde ortaya çıkan sonuçlar; Yardım (2009), Aksakaloğlu (2013), Karlıklılı (2016) ve Uzun (2018) tarafından belirtilen meslek liselerindeki muhasebe eğitimi müfredatının güncellenmesi gerektiği, muhasebe eğitimi müfredatının uygulamada yetersiz olduğu ve beklentileri karşılamadığı görüşünü destekler niteliktedir.

3.8.3.3. İşletmelerde Mesleki Eğitim (Staj) Önerileriyle İlgili Sonuçlar

Muhasebe ve mali işler yöneticilerine Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 12. sınıfta “İşletmelerde Meslek Eğitimi” adı altında yapılan staj uygulamasına ilişkin önerileri ile ilgili yönlendirilen sorular ve verilen cevapların istatistiksel değerleri Tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 35

Muhasebe Yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Muhasebe ve Finansman Alanı İşletmelerde Meslek Eğitimi (Staj) İle İlgili Önerileri

MTAL İşletmelerde Meslek Eğitimi (Staj) ile İlgili Sorular	Cevap Ortalaması	Standart Sapma
25- İşletmelerde Meslek Eğitimi (Staj) süresi 1 yıldan fazla olmalıdır.	3,63	1,06
26- İşletmelerde Meslek Eğitimi (Staj) sadece son sınıfta değil 10. ve 11. sınıflara yayılarak yapılmalıdır.	3,90	1,03
27- Stajyerlere verilen ücret için işletmelere yapılan devlet teşviki artırılmalı ve sürekli hale getirilmelidir.	4,21	0,83
28- Meslek Liselerindeki muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek eğitimi (staj) işlemlerinin koordinasyonu meslek odalarıyla iş birliği içinde yürütülerek daha verimli hale getirilmelidir.	4,25	0,80
29- İşletmelerde meslek eğitimi (staj) yapılan işletmede usta öğreticiler 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hakkında eğitim almalıdırlar.	3,92	0,82
30- İşletmelerde meslek eğitimi (staj) yapılan işletmede öğrenci staj süresi boyunca hep aynı bölümde değil rotasyonlu bir şekilde staj yapılmalıdır.	3,63	1,17
31- Meslek eğitimi sonunda öğrenci, işletme tarafından belli yeterlilikler açısından sınava tabi tutulmalı, başarısız olan öğrenciler telafi eğitimine alınmalıdır.	3,65	1,15
32- İşletmelerde staj yapan öğrencilerin staj süresi sonunda işletmelerde istihdam edilebilmesi için İŞKUR tarafından stajyer bilgi bankası oluşturulup öğrenci ile ilgili görüş ve kanaatler işletme tarafından bu sisteme girilerek öğrencilerin istihdamı kolaylaştırılmalıdır.	3,95	0,96
Sorulara verilen Cevapların Genel Ortalaması	3,89	0,61

Tablo 35’te görüldüğü gibi, öğrencilerin son sınıfta işletmelerde yapmış oldukları meslek eğitimi ile ilgili öneri sorularına katılımcıların verdiği cevapların ortalaması “katılıyorum” a yakın bir oran olan 3,89 çıkmıştır. Muhasebe ve mali işler yöneticileri işletmede son sınıfta yapılan staj süresinin 1 yıldan fazla olmasını 3,63 ortalamayla desteklemektedirler. Ayrıca katılımcılar staj süresinin diğer sınıflara da yayılmasını 3,90 ortalamayla desteklemektedirler. Devletin stajyer çalıştıran işletmelere verdiği teşvik

desteğinin artırılmasını ve sürekli hale gelmesini 4,21 ortalamaıyla güçlü bir şekilde istemektedirler. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde muhasebe öğrencilerinin işletmelerde meslek eğitimi (staj) işlemleri meslek odalarıyla işbirliği içinde yürütülmesi gerektiğine 4,25 ortalamaıyla inanmaktadırlar.

Öğrencilerin staj yaptığı işletmenin hep aynı biriminde değil de farklı birimlerde stajını yapması ve öğrencilerin staj sonunda sınava tabi tutulup başarısız öğrencilerin telafi eğitimine alınması sorularına verilen cevapların ortalaması ise 3,6 düzeyindedir. Muhasebe yöneticileri “Katılıyorum” a yakın bir düzeyde cevap vererek öğrencilerin hep aynı birimde staj yapmamasını ve staj sonunda sınava tabi tutulmaları konularına sıcak bakmakta oldukları söylenebilir. Ayrıca katılımcılar, öğrencilerin staj yaptığı işletmelerdeki usta öğreticilerin 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hakkında eğitim almaları gerektiğini 3,92 cevap ortalamasıyla desteklemektedirler.

Son olarak işletmelerde staj yapan öğrencilerin okul sonrası istihdamlarını kolaylaştırmak üzere İŞKUR vasıtasıyla stajyer bilgi bankası oluşturularak bu sisteme usta öğreticiler veya öğrencilerden sorumlu kişilerin öğrencilerle ilgili hem kişisel özelliklerini hem de işle ilgili durumlarını kaydetmeleri ve bu sistem üzerinden ara eleman ihtiyacı olan firmaların kolayca ve nitelikli ara eleman temin edebilmeleri mümkün olacaktır. Bu öneriyi katılımcıların 3,95 ortalamaıyla destekledikleri görülmektedir.

Muhasebe ve mali işler yöneticilerinin işletmelerde meslek eğitimi adı altında yapılan staj uygulamasıyla ilgili önerileri büyük oranda desteklemektedir. Özellikle stajyer bilgi bankasının oluşturulması, meslek odalarıyla işbirliği içinde staj uygulamasının daha verimli hale getirilmesi, staj uygulamasının sadece son sınıfta değil diğer sınıflarda da yaptırılması ve stajyer ücretlerinde devlet katkısı uygulamasının devam etmesi önerilerini güçlü bir şekilde desteklemektedir. Sonuç olarak meslek mensupları meslek liselerindeki staj uygulaması sürecine meslek mensupları ve meslek odalarının da dahil edilerek sürekli bir işbirliği içinde muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılarak yetiştirilecek ara elemanların niteliğinin artırılması konusunda hemfikir oldukları söylenebilir.

Elde edilen sonuçlar, Yardım (2009), Karlıkl (2016) ve Uzun (2018) tarafından yapılan çalışmaların sonucunda ortaya çıkan stajın sadece 12.sınıfta yapılmasının yetersiz olduğu ve 11.sınıfta da yapılması gerektiği noktalarını da desteklemektedir.

3.8.3.4. Muhasebe Eğitiminde Verimliliği Artırmaya Yönelik Önerilerle İlgili Sonuçlar

Muhasebe ve mali işler yöneticilerine Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde verilen muhasebe eğitiminde verimliliğin artırılmasına ilişkin önerileri ile ilgili yönlendirilen sorular ve verilen cevapların istatistiksel değerleri Tablo 36’da verilmiştir:

Tablo 36

Muhasebe Yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe Eğitiminin Verimliliğini Artırma Önerileri

MTAL Muhasebe Eğitiminin Verimliliğinin Artırılması ile İlgili Sorular	Cevap Ortalaması	Standart Sapma
33- Meslek Liseleri’ndeki uygulamalı dersleri meslek mensuplarının vermesi gerekir.	3,86	0,85
34- Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilere meslek odası (TURMOB) tarafından mesleki eğitimler verilmeli ve mesleğe adaptasyon sağlanmalıdır.	3,95	0,86
35- Muhasebe ile ilgili dersler sadece Meslek Liselerinde değil ortaokul düzeyinde de temel olarak verilmelidir.	2,72	1,23
36- Meslek Liselerinde muhasebe öğretmeni olabilmek için muhasebe öğretmenlerinin de mesleki açıdan staja tabi tutulması gerekir.	3,83	1,00
37- Meslek Liselerinde Muhasebe Finansman alanı meslek derslerinin saatleri artırılmalıdır. (Mevcut durum: 9.Sınıf: 0 10.Sınıf: 14 saat, 11.Sınıf: 18 saat 12.Sınıf: 2 saat)	3,89	0,82
38- Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin denetimi muhasebe alanında piyasa tecrübesi olan müfettişler tarafından yapılmalıdır.	3,90	0,88
39- Meslek Liselerinde oluşturulan okul aile birliklerinde muhasebe meslek mensupları temsilcilerine de yer verilmelidir.	3,75	0,86
Sorulara verilen Cevapların Genel Ortalaması	3,70	0,60

Tablo 36’da Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde mevcut muhasebe eğitiminde verimliliğin artırılmasına yönelik önerilerin yer aldığı sorulara verilen cevapların ortalaması 3,70 olarak "Katılıyorum" ifadesine yakın bir ortalama çıkmıştır. Soru bazında bakıldığında en düşük ortalama muhasebe ile ilgili derslerin temel düzeyde

ortaokullarda da verilmeli önerisi 2,72 ortalamaıyla grubun en düşük ortalamaoya sahip önerisidir. Katılımcılar ortaokul düzeyinde muhasebe derslerinin verilmesi önerisine “kararsız” bir şekilde cevap vererek verimli olmayacağı kanaatine sahiptirler. Diğer önerilerde ise 4’e yakın bir ortalamaıyla “katılıyorum” ifadesine yakın görüş belirtmişlerdir. Bu önerilerde;

- Muhasebe ve Finansman alanındaki meslek derslerini meslek mensuplarının vermesi gerektiği,
- TURMOB tarafından öğrencilere mesleki eğitimler verilerek mesleğe adaptasyonlarının sağlanması,
- Muhasebe ve Finansman öğretmeni olabilmek için sadece eğitim açısından değil mesleki açıdan da staja tabi tutulmamaları,
- Muhasebe ve Finansman alanında mevcut meslek derslerinin ders saatlerinin artırılması gerektiği,
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde verilen muhasebe eğitiminin muhasebe mesleğinde deneyimli müfettişlerce denetlenmesi,
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okul aile birliklerinde meslek mensubu temsilcilerinin de olması gerekir şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde muhasebe eğitiminin verimliliğinin artırılması ile ilgili meslek mensuplarının da meslek lisesi muhasebe eğitimine dâhil edilmeleri ve muhasebe eğitiminde meslek odalarıyla işbirliği içinde çalışmaların yapılması Uzun (2018) tarafından yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgular içinde olup çalışmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Ayrıca Karlıklı (2016) tarafından yapılan çalışmada da meslek odaları tarafından öğrencilere seminerlerin verilmesi, muhasebe eğitiminin denetiminde piyasa tecrübesi olan meslek mensuplarının görev alması ve okul aile birliklerinde meslek mensuplarının yer alması gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır. Bu sonuçlar yine bu çalışma sonucunda elde edilen bulgularla örtüşmektedir.

Anket sorularının tümü dikkate alındığında alınan cevap ortalaması 3,51’dir. Özellikle son 15 soruda alınan cevap ortalamalarının yüksekliği göze çarpmaktadır. Bu bağlamda işletmelerin muhasebe ve mali işler yöneticileri son iki soru grubunda yer alan staj

uygulaması ve muhasebe eğitiminin verimliliğinin artırılması ile yapılması gerekli değişiklik ve önerileri destekleme noktasında hem fikir olduklarını ortaya koymaktadır.

3.8.4. Katılımcıların Açık Uçlu Sorulara İlişkin Görüş ve Önerileri

İşletmelere yönlendirilen ankette; soru gruplarının en sonunda yöneltilen soruların dışında belirtmek istedikleri görüş ve öneriler kısmı oluşturulmuştur. Muhasebe ve mali işler yöneticilerinin belirtmiş oldukları görüş ve öneriler değerlendirilerek izleyen kısımda özetlenmiştir.

3.8.4.1. Muhasebe Öğretim Müfredatının Yeterliliği İle İlgili Görüş Ve Öneriler

Muhasebe ve mali işler yöneticileri muhasebe öğretim müfredatı ile ilgili olarak;

- Vergi, SGK v.b mevzuatlarının takip edilerek müfredatın sürekli güncellenmesi ve öğrencilerin güncel bilgilerle işletmelerde meslek eğitimine (staj) gelmeleri gerektiği,
- Okulda verilen teorik eğitimler iş hayatındaki uygulamanın farklılık arz ettiği, muhasebe eğitimi müfredatının iş hayatıyla entegre edilerek derslerin uygulamaya yönelik işlenmesi gerektiği,
- İşletmelerde meslek eğitimine gelen öğrencilerin gerek imla ve yazım kurallarında gerekse işle ilgili yazışmalarda eksikliklerinin olduğu, edebiyat ve yazışma teknikleri derslerinin daha ağırlıklı olarak verilmesi gerektiği noktalarında görüş belirtmişlerdir.

3.8.4.2. Staj Aşamasıyla İlgili Görüş Ve Öneriler

Muhasebe ve mali işler yöneticileri 12.sınıfta yapılan işletmelerde mesleki eğitim (staj) uygulamasıyla ilgili;

- Stajyer öğrencilerle ilgili stajyer bilgi bankası oluşturulmasının staj sonrasında öğrencilerin ara eleman olarak istihdam edilmelerinde hem öğrenci hem de işletmeler açısından kolaylıklar sağlayacağı,
- Staj uygulamasının sadece 12.sınıfta yapılmasının yetersiz olduğunu, 11. sınıftan itibaren staj uygulamasına başlanması gerektiği,
- Öğrencilerin staj aşamasında sorumluluk alabileceği şekilde eğitim verilmesi gerektiği,

- Staj yapan öğrencilerin de staj yaptıkları işletmelere puan vererek staj yapılan işletmelerle ilgili belirli bir seviyenin oluşması gerektiği,
- Staj uygulamalarının sadece yasal bir zorunluluktan dolayı değil, öğrencilerin geleceğine yönelik mesleki bilgi ve uygulamalar noktasında etkin ve verimli olarak yapılması,
- Öğrencilere staj uygulamalarında işletmelerin sürekli aynı getir götür işlerinin yaptırmamaları, fiili olarak iş akışına katılmaları noktalarında görüş belirtmişlerdir.

3.8.4.3. Muhasebe Eğitiminin Verimliliğini Artırılmasına Yönelik Görüş Ve Öneriler

Muhasebe ve mali işler yöneticileri ortaöğretimde muhasebe eğitiminin verimliliğinin artırılmasına yönelik olarak;

- Meslek mensuplarının sürekli olarak muhasebe eğitiminin içinde yer almaları gerektiği,
- Okul-Sektör işbirlikleri sıklıkla yapılarak gerek öğrencilerin okulda aldığı eğitim sonucunda işyeri uygulamasında zorluk yaşamaması, gerekse gelecekte öğrencilerin işletmelerde istihdamının kolaylaştırılması,
- Okullardaki donanım eksikliklerinin gözden geçirilerek çağın gerektirdiği şekilde yapılandırılması gerektiği,
- Muhasebe eğitiminde öğrencinin mezun olduktan sonra karşılaşacağı şekilde çalışma ortamları oluşturulmalıdır. Sadece bilgisayar laboratuvarları değil ofis ortamı şeklinde atölyeler kurulması gerektiği,
- Piyasada kullanılan güncel muhasebe programlarının derslerde uygulamalı şekilde gösterilmesi gerektiği noktalarında görüş belirtmişlerdir.

3.8.5. Ölçeklerin Normal Dağılım Testi

Verilerin analizine geçilmeden önce verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığına bakılmış, bulunan sonuca göre parametrik veya parametrik olmayan istatistiksel tekniklerden hangisinin kullanılacağına karar verilmiştir. Çalışmaya 66 firma katılmış olup örneklem sayısı 50'den büyük olduğu için verilerin normal dağılıma uygunluğunu test etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. (Yazıcıoğlu ve Erdoğan,

2004:51). Ölçeklere ilişkin uygulanan normal dağılım testi sonuçları Tablo 37'deki gibidir.

Tablo 37

Ölçeklerin Normal Dağılım Testi

Normallik Testi	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Öğrencilerin Mesleki Yeterlilikleri	,067	66	,200	,978	66	,277
Muhasebe Öğretim Müfredatı Görüşler	,098	66	,189	,974	66	,174
Staj ile ilgili Görüş ve Öneriler	,108	66	,055	,976	66	,238
Muhasebe Eğitiminin Verimliliğini Artırmaya Yönelik Öneriler	,100	66	,096	,980	66	,385

Tablo 37'ye göre yapılan Kolmogorov-Smirnov testine göre ölçeklerin normal dağılım testi sonuçları %95 güven düzeyinde tüm soru gruplarında sigma değeri 0,05'den büyük olduğundan normal dağılıma sahip olduğunu göstermiştir. Verilerin normal dağılımı sonucunda araştırmada parametrik test teknikleri kullanılmasına karar verilmiştir. Buradan hareketle farklılık analizinde iki bağımsız değişkenli ifadeler için Independent Sample T Test (Bağımsız Örneklem T Testi), ikiden fazla bağımsız değişkenli ifadeleri için One Way Anova (Tek Faktörlü Varyans) testi kullanılmıştır. Anlamlılık değeri 0,05'den küçük çıkan değerler anlamlı olarak kabul edilmiştir.

3.8.6. Anket Sorularına Verilen Cevapların Farklılık Analizi

Araştırmaya katılan işletmelerin muhasebe ve mali işler yöneticilerine yapılan anket sonuçlarına, farklı bağımsız değişkenlerle testler uygulanmıştır. Değişkenlere göre anlamlı bir farklılık arz eden sorular incelenerek değerlendirilmiştir.

3.8.6.1. Şirketlerin Hukuki Yapısına Göre Yapılan T Testi Sonuçları

Anket formundaki 39 soruya muhasebe ve mali işler yöneticilerinin verdikleri cevapların şirketlerin hukuki yapılarına göre incelenmesi amacı ile Bağımsız Örneklem T Testi uygulanarak anlamlı farklılığın olduğu sorular tespit edilmiştir. Bu sorular, anket formundaki 4. 20. ve 39. sorulardır. Bu sorulara ilişkin istatistiksel değerleri Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38

Araştırmada Şirketin Hukuki Durumuna Göre Farklı Görüş Bildirilen Sorular

Soru No	Soru	Hukuki Yapı	N	X	Ss	t	df	p
4	Çalışanların normal, fazla mesaili, izinli, raporlu ücretlerini hesaplayarak ücret bordrosunu düzenler.	Anonim Şirket	50	2,6400	1,39620	2,565	64	,013
		Limited Şirket	16	1,6875	,87321	3,236	41,151	
20	Meslek Liselerinde Muhasebe Finansman alanı yeni çerçeve öğretim programına göre müfredatta olmayan Maliye (Vergi Mevzuatı), Ekonomi (İktisat), Meslek Mevzuatı v.b derslerin de olması gerekir.	Anonim Şirket	50	4,0600	,79308	2,330	64	,023
		Limited Şirket	16	3,5000	,96609	2,103	21,856	
39	Meslek Liselerinde oluşturulan okul aile birliklerinde muhasebe meslek mensupları temsilcilerine de yer verilmelidir.	Anonim Şirket	50	3,8800	,84853	2,096	64	,040
		Limited Şirket	16	3,3750	,80623	2,153	26,499	

Tablo 38’de anlamlı farklılık arz eden sorular incelendiğinde Limited Şirket muhasebe yöneticileri Anonim Şirket muhasebe yöneticilerine göre 1,68 gibi düşük bir ortalama ile öğrencilerin çalışanların normal veya fazla mesaili ücretlerini hesaplayamayacaklarını düşünmektedirler.

Muhasebe ve Finansman çerçeve öğretim programında olmayan Ekonomi, Maliye, Vergi Mevzuatı gibi derslerin olmasını, okul aile birliklerinde muhasebe meslek mensuplarına yer verilmesi ile ilgili sorularda ise Anonim Şirket muhasebe yöneticileri Limited Şirket Muhasebe yöneticilerine göre daha fazla istemektedirler.

Söz konusu üç soruda da Limited Şirketlerdeki muhasebe yöneticileri Anonim Şirketlerdeki muhasebe yöneticilerine göre daha düşük ortalama ile cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle Limited Şirket muhasebe yöneticilerinin muhasebe ve finansman öğrencilerinden daha büyük beklenti içinde oldukları söylenebilir.

3.8.6.2. İşletmenin Çalışan Sayısına Göre Yapılan T Testi Sonuçları

Araştırmaya katılan işletmelerde çalışan personel sayısı büyüklüğe göre 0-250 ve 250 üzeri işletmeler olarak sınıflandırılmıştır. Çalışan sayısına göre 0,05 anlamlılık seviyesinde yapılan T Testi sonucunda anlamlı farklılık arz eden sorular ve bu sorulara ilişkin istatistiki değerler Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39

Araştırmada İşletme Çalışan Sayısına Göre Farklı Görüş Bildirilen Sorular

Soru No	Soru	Çalışan Sayısı	N	X	Ss	t	df	p
4	Çalışanların normal, fazla mesai, izinli, raporlu ücretlerini hesaplayarak ücret bordrosunu düzenler.	0-250	35	2,0857	1,24550	2,128	64	,037
		250'den fazla	31	2,7742	1,38347	2,114	60,859	
11	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak Bilanço Hesaplarıyla ilgili hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kayıt eder ve bilanço düzenler.	0-250	35	2,1714	1,17538	2,080	64	,042
		250'den fazla	31	2,7742	1,17501	2,080	63,046	
12	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak Gelir ve Gider hesapları ile ilgili işlemlerini Gelir Tablosu düzenler.	0-250	35	2,1143	1,13167	2,287	64	,026
		250'den fazla	31	2,8065	1,32714	2,265	59,360	
24	Muhasebe derslerinde E-Defter ve E-Fatura konuları da işlenmelidir.	0-250	35	4,0571	,87255	2,256	64	,027
		250'den fazla	31	4,4839	,62562	2,301	61,458	

Çalışan sayısına göre yapılan T Testi sonuçlarında 4. 11. 12. ve 24. sorulara verilen cevaplarda anlamlı farklılık görülmüştür. Farklılık olan soruların ortak özelliği olarak çalışan sayısı 250'den az olan işletmelerin cevap ortalamalarının 250 üzeri çalışanı olan işletmelere göre düşük olmasıdır.

Öğrencilerin mesleki yeterlilikleri ile ilgili ilk 3 soruda 2'ye yakın bir ortalamayla çalışan sayısı 250'nin altında olan işletmeler öğrencilerin ücret hesaplaması yapma, bilanço hareketlerini kaydetme ve Gelir Tablosu hazırlama yeterliliklerini

kazanamadıklarını düşünmektedirler. Çalışan sayısı 250 üzeri olan işletmeler ise bu yeterliliklerde verdiği cevap ortalaması 3'e yakın olduğu için kararsız bir eğilim gösterdikleri söylenebilir.

Muhasebe derslerinde E-Defter ve E-Fatura konularının işlenmesini ise bütün işletmeler güçlü bir şekilde desteklemekle birlikte çalışan sayısı 250 üzeri olan işletmeler daha fazla desteklemektedir.

3.8.6.3. Mesleki Unvan Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Analizi

Araştırmaya katılan muhasebe yöneticilerinin işletmedeki unvanlarına göre 0,05 anlamlılık seviyesinde yapılan farklılık analizi ile ilgili sonuçlar Tablo 40'da verilmiştir.

Tablo 40

Mesleki Unvana Değişkenine Göre Farklı Görüş Bildirilen Sorular

Soru	Ortalamalar			ANOVA Testi	
	Muhasebe Müdürü	Muhasebe Uzmanı	Muhasebe Şefi	F	P
5. Vergi mevzuatına göre Muhtasar, KDV, Geçici, Gelir ve Kurumlar gibi aylık ve yıllık beyannameleri ve BA/BS (Büyük Alış/Büyük Satış) formlarını düzenler.	3,0938	2,2174	2,6364	3,161	,049

Tablo 40'a göre sadece bir soruda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin mesleki yeterlilikleri ile ilgili sorulardan olan; vergi mevzuatına göre işletmenin vermesi gereken Muhtasar, KDV, Geçici, Gelir ve Kurumlar beyannameleri ve BA-BS formlarının düzenlenmesi yeterliliğinde muhasebe uzmanı olarak çalışan meslek mensupları, muhasebe müdürü ve şefi olarak çalışanlara göre daha düşük ortalamayla (2,21) cevap vermiştir. Bu sonuçtan, yasal olarak hazırlanması gereken beyanname ve formları öğrencilerin düzenleyemeyeceklerine inandıkları anlaşılmaktadır. Diğer taraftan muhasebe müdürü olarak çalışan meslek mensupları ise 3,09 ortalamayla, muhasebe şefi olarak çalışan meslek mensupları ise 2,63 ortalamayla kararsıza yakın olarak cevap vermişlerdir. Muhasebe müdürü ve muhasebe şeflerinin öğrencilerin beyanname ve form düzenlemelerinde fikir birliği içinde olmadıkları söylenebilir.

3.8.6.4. Faaliyet Alanı Değişkenine Göre Yapılan ANOVA Analizi

Araştırmaya katılan işletmelerin faaliyet alanlarına göre 0,05 anlamlılık seviyesinde yapılan farklılık analizi ile ilgili sonuçlar Tablo 41’de verilmiştir.

Tablo 41
Faaliyet Alanı Değişkenine Göre Farklı Görüş Bildirilen Sorular

Soru	Ortalamalar								ANOVA Testi	
	Otomotiv	Gıda, Tekstil	Makine Teçhizat	Ana Metal	Kimya	Perakende	Dayanıklı Tük.	Diğer	F	P
10	2,06	2,60	1,80	3,11	3,28	2,20	4,50	3,42	2,78	,014
11	1,93	2,60	1,80	2,00	3,14	2,30	4,00	3,57	3,07	,008
12	1,81	2,70	1,60	2,00	3,28	2,20	4,50	3,57	4,23	,001
13	2,25	2,50	1,60	2,22	3,00	2,00	4,00	3,42	2,28	,040
30	3,00	3,30	3,60	3,66	4,28	4,30	2,00	4,42	3,17	,007

Tablo 41’e göre beş soruda anlamlı farklılık bulunmuştur. Beş sorunun dördü öğrencilerin mesleki yeterliliği, diğer soru ise staj uygulamasına yönelik önerilerde yer almaktadır.

10, 11, 12 ve 13. Sorularda yer alan Genel Muhasebe ve Maliyet Muhasebesi dersleriyle ilgili defter tutma, envanter işlemleri yapma ve mizan, bilanço ve gelir tablosu düzenleyebilme yeterliliklerinde Makine ve Teçhizat alanı ve hemen arkasından Otomotiv alanında faaliyet gösteren işletmeler olumsuz görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin Genel Muhasebe ve Maliyet Muhasebesi konularında yeterli olmadıklarını düşünmektedirler.

30. soruda öğrencilerin staj yaparken hep aynı birimde değil de farklı birimlerde de staj yapmalarıyla ilgili öneride Dayanıklı Tüketim Maddelerinde faaliyet gösteren firmalar olumsuz görüş bildirerek öğrencinin hep aynı birimde staj yapması gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer faaliyet alanlarındaki işletmeler ise 4’e yakın bir ortalama ile öğrencilerin farklı birimlerde de staj yapmalarını güçlü bir şekilde desteklemektedirler.

SONUÇ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucunda işletmeler arası rekabet ulusal olmaktan çıkarak uluslararası boyuta taşınmıştır. İşletmelerin bu rekabet sürecine uyum sağlayabilmelerinin yegâne yolu; ticarete konu olan mal ve hizmetlerin üretim sürecinde, hammadde tedarikinden başlayıp üretilen mal veya hizmetin pazarlanması aşamasına kadar geçen süreçte görev alan çalışanların nitelikli işgücü olmasına bağlıdır.

Ülkelerin kalkınmasında nitelikli işgücünün önemi çok büyüktür. Bu yüzden ülkeler, eğitim politikalarının oluşturulmasında nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine yönelik ilke ve stratejiler belirlemelidir. İş hayatında ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün ülke ekonomisine kazandırılması ve daha faydalı ve verimli hale getirilmesi için bireylerin etkin bir eğitim sürecinden geçirilmeleri kaçınılmazdır. Özellikle üretim ve hizmet alanında piyasanın ihtiyacı olan nitelikli işgücünü yetiştirmeyi hedefleyen mesleki eğitim, ekonomik kalkınmanın sağlanabilmesi için büyük önem arz etmektedir.

Mesleki eğitim, insanların iş hayatında bir mesleğe yönelik bilgi, beceri ve işle ilgili kabiliyetlerin kazandırılması ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönlerden geliştirilmesine yönelik verilen eğitimidir. Günümüzde nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde temel problemlerden birisi de eğitim kurumlarında verilen mesleki eğitim sonucunda mezun olan işgücünün sektördeki işletmeler tarafından ihtiyaç duyulan mesleki yeterliliklere sahip olamamasıdır.

Mesleki eğitimde en önemli alanlarından birisi değişen piyasa koşulları, farklılaşan rekabet şartları ve kamunun sürekli güncellenen maliye ve vergi politikalarıyla birlikte önemi her geçen gün artmakta olan muhasebe meslek eğitimidir. Muhasebe eğitiminin ilk aşaması, ortaöğretim düzeyinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumları tarafından verilmektedir. Türkiye'de ortaöğretim (lise) düzeyindeki muhasebe eğitimi, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri (Ticaret Meslek Liseleri) ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde verilmektedir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, muhasebe ve finansman, pazarlama ve perakende, büro yönetimi ve sekreterlik, bilişim teknolojileri, elektrik-elektronik teknolojileri ve

ulaştırma alanlarında, kamu ve özel sektörde görev alacak nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla ortaokuldan sonra dört yıl süreli eğitim-öğretim veren okullardır.

Bu okullarda öğrenciler 9. Sınıfta tüm liselerdeki ortak eğitim müfredatı aldıktan sonra 10. sınıfa geçerken okulda açılmış olan mesleki alanlardan birini seçerler. 10. sınıfı başarıyla tamamlayan öğrenci 11. sınıfa geçerken seçmiş olduğu alanının altındaki mesleki dallardan birini seçer. Öğrenci son iki yılda seçmiş olduğu meslek dalıyla ilgili dersleri yoğun olarak alır.

Öğrenciler 12. sınıfta 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ve Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği gereğince uygulamalı eğitimlerini sektörde faaliyet gösteren gerçek iş ortamlarında yapmaktadırlar. Bu eğitim, haftada iki gün okulda teorik eğitim verilerek, üç gün işletmelerde uygulamalı eğitim verilerek gerçekleştirilmektedir.

Öğrencilerin son sınıfta “İşletmelerde Mesleki Eğitim” adı altında aldıkları uygulamalı eğitim, iş hayatının tanınması ve teorinin pratikte nasıl uygulandığının gözlemlenmesi açısından son derece önemlidir. Öğrenciler; sivil kıyafetle, mesai saatleri içerisinde, mesleki uygulamaları ve işçi-işveren ilişkilerini bizzat gözlemlemekte, iş hayatıyla tanışmakta ve mesleğiyle ilgili olarak bir işletmenin havasını teneffüs etmektedir.

Muhasebe alanı öğrencilerinin muhasebeci olma yönünde, “İşletmelerde Meslek Eğitimi” adı altında staj yapması için en uygun yerler Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin mesleki faaliyetlerini yürüttükleri muhasebe büroları ya da firmaların muhasebe departmanlarıdır. Zira muhasebe meslek mensupları Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitimi konusunda, staja gelen öğrencileri ve bu okullardan mezun olduktan sonra işe aldıkları personeli gözlemleyerek fikir sahibi olabilmektedir.

Bu çalışmada Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde muhasebe eğitimi alan son sınıf öğrencilerinin “İşletmelerde Mesleki Eğitim” adı altında staj yaptıkları firmaların muhasebe ve mali işler yöneticilerinin meslek liselerinde verilen muhasebe eğitimi müfredatı hakkında görüş ve önerilerinin alınarak öğrencilerin mesleki yeterlilikleri ile ilgili bakış açılarının değerlendirilmesi, yapılan staj uygulaması ile ilgili fikir ve önerilerinin belirlenmesi ve ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe öğretiminin daha verimli hale getirilmesiyle ilgili önerilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu

amaçla Kocaeli Gebze Organize Sanayi Bölgesinde son sınıf öğrencilerinin staj yaptıkları firmaların muhasebe ve mali işler yöneticileriyle yüz yüze görüşmeler yapılarak 39 sorudan oluşan bir anket uygulanmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

➤ İşletmelerin muhasebe ve mali işler yöneticileri Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitimi sonucunda öğrencilerin mesleki açıdan aşağıdaki yeterliliklere sahip olamadıklarını düşünmektedir:

- İşletmenin çeşitli kurumlara karşı yapması gereken bildirimleri düzenleyebilme,
- Çalışanların ücretlerini hesaplayarak ücret bordrosunu düzenleyebilme,
- Vergi mevzuatına göre aylık ve yıllık beyanname formlarını düzenleyebilme,
- Bilanço esasına göre yevmiye defteri ve büyük deftere kayıtlar yaparak mizanı düzenleyebilme,
- Bilanço Hesaplarıyla ilgili hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini kayıt edebilme,
- Gelir ve Gider hesapları ile ilgili işlemlerini Gelir Tablosu düzenleyebilme,
- Maliyet hesaplama işlemlerini maliyet kayıtlarını yapabilme,
- İlgili kanunlara göre ticari belgeleri (Perakende Satış Fişi, Fatura, İrsaliye, Serbest Meslek Makbuzu, Gider Pusulası, Müstahsil Makbuzu) düzenleme,
- Muhasebe paket programlarında (ETA, LOGO, LUCA v.b.) fatura girişi, stok takibi, cari takibi, çek-senet takibini yapma,
- VUK, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve muhasebe paket program çalışma kurallarına göre Muhasebe Fişlerine kayıt yaparak muhasebe raporlarını alma,
- İş hayatında bir işletmenin ön muhasebesini tutabilme,

➤ Diğer taraftan bilgisayar kullanımını gerektiren aşağıdaki alanlarda ise öğrencilerin yeterli olduğuna inanmaktadırlar:

- Verilen bir metni bilgisayarda on parmakla yazım ve dilbilgisi kurallarına göre yazma,
- Verilen bir metni Microsoft Office Word programında istenilen biçime göre yazma ve Microsoft Office Excel programında elektronik tablo oluşturarak hesaplama işlemlerini ilgili hücreler üzerinde formüllerle yapma,

➤ Katılımcılar meslek lisesi muhasebe öğretim müfredatının öğrencilerden beklenen görevleri yapabilmeleri için yeterli olmadığını düşünmektedir. Ayrıca muhasebe öğretim müfredatının muhasebe bilgisi açısından yeterli olup olmadığı noktasında kararsızdırlar. Yine muhasebe öğretim müfredatının muhasebe mesleği açısından iş akışı ve pratikle uyumlu olmadığını düşünmektedirler. Meslek mensupları muhasebe öğretim müfredatı ile ilgili önerileri aşağıdaki şekilde güçlü bir biçimde desteklemektedir:

- Meslek dersleri 9.sınıftan başlamalıdır.
- Mevcut müfredatta yer almayan Maliye, Ekonomi, Vergi ve Meslek Mevzuatı dersleri müfredata dâhil edilmelidir.
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Muhasebe ve Finansman alanı öğretim müfredatının hazırlanmasında meslek mensuplarının da görüşlerinin alınması gerekmektedir.
- Muhasebe derslerine TMS ve TFRS temel konuları ve E-defter ve E-fatura konularının da dâhil edilmesi gerekir.

Bu sonuçlardan hareketle meslek mensuplarının muhasebe ile ilgili değişimlerin ve güncel konuların takip edilmesi gerektiği ve müfredatta da bu değişimlere bağlı güncellemelerin yapılması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

➤ Muhasebe ve mali işler yöneticileri işletmede son sınıfta yapılan staj uygulamasıyla ilgili görüş ve önerileri ise aşağıdaki gibidir:

- Staj süresi olarak 1 yıl kısa bir süredir. Öğrenciler staja geldiklerinde işyerine uyum ve işle ilgili genel bilgilerin verilmesi birinci dönemin sonunu

bulmaktadır. Öğrencinin işi öğrenip uygulama noktasında verim almaya başladığında ise staj bitmektedir. Bu sebeple özellikle 11.sınıfta da staj eğitiminin konulması gerektiğini belirtmektedirler.

- Devletin tarafından stajyer çalıştıran işletmelere verilen teşvik artırılmalı ve sürekli hale gelmelidir.
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde muhasebe öğrencilerinin işletmelerde meslek eğitimi (staj) işlemleri meslek odalarıyla işbirliği içinde yürütülmesi gerekir.
- Öğrenci staj yaptığı işletmenin hep aynı biriminde değil de farklı birimlerinde de staj yaparak daha çok deneyim kazanmalıdır.
- Staj sonunda öğrencilerin sınava tabi tutulup başarısız öğrencilerin telafi eğitimine alınmalıdır.
- Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerdeki usta öğreticilerin 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hakkında eğitim almaları gerekir.
- İşletmelerde staj yapan öğrencilerin okul sonrası istihdamlarını kolaylaştırmak üzere İŞKUR ile işbirliği yapılarak stajyer bilgi bankası oluşturulmalıdır.

Meslek mensupları meslek liselerindeki staj uygulaması sürecine meslek mensupları ve meslek odalarının da dâhil edilerek sürekli işbirliği içinde muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılarak yetiştirilecek ara elemanların niteliğinin artırılacağına inandıkları söylenebilir.

➤ Muhasebe ve mali işler yöneticilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde mevcut muhasebe eğitiminde verimliliğin artırılmasına yönelik görüş ve önerileri ise aşağıdaki gibidir:

- Muhasebe ve Finansman alanındaki meslek derslerinin meslek mensupları tarafından verilmesi gerekir.
- TURMOB tarafından öğrencilere mesleki eğitimler verilerek mesleğe adaptasyonları sağlanmalıdır.

- Muhasebe ve Finansman öğretmeni olabilmek için öğretmen adayları sadece eğitim açısından değil mesleki açıdan da staja tabi tutulmalıdırlar.
- Muhasebe ve Finansman alanında mevcut meslek derslerinin ders saatleri artırılmalıdır.
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde verilen muhasebe eğitiminin muhasebe mesleğinde deneyimli müfettişlerce denetlenmelidir.
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okul aile birliklerinde meslek mensubu temsilcileri de olmalıdır.

Yukarıda sıralanan görüşlerden meslek mensuplarının Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki muhasebe eğitiminin hem derslerin verilmesine, hem muhasebe eğitiminin denetlenmesinde hem de okul aile birliklerinde sürecin içinde olmak istedikleri söylenebilir.

➤ Ayrıca anket formunda, meslek mensuplarına açık uçlu olarak yöneltilen sorular dışında belirtilen görüş ve önerilere bakıldığında sorulara verilen cevapları destekler nitelikte aşağıdaki görüş ve öneriler ortaya çıkmıştır:

- Muhasebe öğretim müfredatının ilgili mevzuatlara göre ve okuldaki teorik eğitimin iş hayatındaki uygulamalara yönelik olarak güncellenmesi,
- Okulda verilen imla ve yazım kuralları konularının daha yoğun işlenmesi ve diksiyon ve insan ilişkileri derslerine müfredatta yer verilmesi,
- “İşletmelerde Mesleki Eğitim” (staj) uygulamasına okul ve işletmeler tarafından daha çok önem verilerek hem içerik hem de denetim anlamında özüne uygun şekilde yapılması,
- Staj uygulamasında öğrencilere mesleki anlamında sorumluluk verilmesi,
- Meslek mensupları sürekli olarak muhasebe eğitiminin içinde yer almaları gerektiği,
- Meslek liselerinde okul-sektör işbirliklerinin daha çok yapılması gerektiği,

- Muhasebe eğitiminde okullarda bilgisayar laboratuvarları yanında ayrıca mesleğin uygulanabilirliği ve mezuniyet sonrasında işe uyum anlamında muhasebe atölyeleri şeklinde ofis ortamlarının da yer alması gerektiği,
- Bilgisayarlı muhasebe derslerinde piyasada kullanılan güncel muhasebe programlarının kullanılarak uygulamaların yapılması

Sonuç olarak, muhasebe ve mali işler yöneticileri Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitimi sonucunda öğrencilerin kazandıkları mesleki yeterliliklerinin işletmelerin ihtiyaçlarını karşılamadığına inanmaktadırlar. Muhasebe öğretim müfredatında gerek derslerin uygulamaya yönelik olması gerekse derslerin ilgili mevzuatlar açısından ve günün gerektirdiği yazılım ve donanımlarla güncellenmesi gerektiğini, staj uygulamasının süresinin uzatılarak muhasebe eğitim sürecinde meslek mensuplarının yer alması gerektiğini düşünmektedirler.

Bu çalışma kapsamında yapılan araştırma sonucunda ulaşılan bulguların daha önceden yapılan çalışma (Yardım, Aksakaloğlu, Karlıklı ve Uzun) sonuçlarıyla paralellik arz ettiği görülmektedir. Konuya dair yapılan tüm çalışmalarda, meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin işletmeler tarafından beklenen mesleki yeterliliklere sahip olamadıkları görülmektedir. Ayrıca son sınıfta yapılan işletmelerde meslek eğitiminin (staj) süresinin uzatılması, öğretim müfredatının uygulamaya yönelik güncellenmesi, okullardaki atölye ve laboratuvarların çağın gerektirdiği güncel donanım ve yazılımlar güncellenmesi ve meslek mensuplarının muhasebe eğitimi sürecine dahil edilmesi gerektiği sonuçları yine diğer çalışmalarda da tespit edilmiş sonuçlardır. Bu da yıllar itibariyle daha önceden yapılan çalışmalardan bugüne kadar meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminde bir değişiklik olmadığı söylenebilir.

Bu çalışmada yalnızca bir ilde araştırma yapılmış olup, ileride yapılacak çalışmalarda farklı bölgelerdeki meslek mensuplarının görüşlerini dikkate alan ve hatta tüm Türkiye'yi kapsayan çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Albayrak, A. S. (2006). *Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asıl Yayınları.
- Alkan, C., Doğan, H., & Sezgin, S. (2001). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ataman, Ü. (2003). *Genel Muhasebe* (Cilt 1). İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Balcı, A., & Telci, A. (2007). *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Daştan, A. (2008). *Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi*. Ankara: SPK Yayınları.
- Doğan, H., Ulusoy, A., & Hacıoğlu, F. (1997). *Okul Sanayi İlişkileri: Okuldan İş Hayatına Geçiş*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Dursun, A. (2006). *Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı* (1.Baskı b.). Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Fındık, H., Atalay, B., Zeytin, M., Tarakçıoğlu, A., & Ülkü, S. (2016). *Türkiye’de Muhasebe Eğitimi*, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Fidan, N., & Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Gökçen, G. (2007). *Genel Muhasebe- İlkeler ve Tekdüzen Hesap Planı ve Uygulamaları* (1.Basım b.). İstanbul: Beta Basım.
- Gürüş, S., & Astar, M. (2015). *Bilimsel araştırmalarda SPSS ile istatistik*. İstanbul: Der Yayınları.
- Mays, A. B. (1957). *Meslek Eğitiminin Prensipleri ve Tatbikatı*. (İ. Özdil, & R. Öncül, Çev.) Ankara: Maarif Basımevi.
- MEB. (2002, Ağustos). Tebliğler Dergisi. *Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği(2359)*, <http://tebliğler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/66-2002/159-2539-agustos-2002>. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Orhaner, E., & Hussein, A. T. (2003). *Ticaret ve Turizm Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri* (Genişletilmiş 2.Baskı b.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sevilengül, O. (1998). *Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Uyumlu Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Seyyar, A. (2007). *İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri Ansiklopedik Sosyal Bilimler Sözlüğü*. İstanbul: Değişim Yayınları.

Sezgin, İ. (1994). *Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirmek*. Ankara: Adalet Matbaacılık Ticaret Limitet Şirketi.

Ünsür, A. (1998). *Mesleki Eğitim ve Mesleğe Yönelme (İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları.

Yalçın, K. (2011). Almanya ve Türkiye’de 2003-2006-2009 PISA Araştırma Sonuçlarına Göre Alınan Önlemler ve Uygulamalar. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(4), s. 511.

Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S.(2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*.

Ankara: Detay Yayıncılık

Sürekli Yayınlar

- Adıgüzel, O. C. (2014). Mesleki ve Teknik Eğitim: Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Toprak İşverenler Dergisi*(102), 7-10.
- Akbulut, H., Pekmaya, M., & Aksakaloğlu, H. (2014). Meslek Mensuplarının Bakış Açısıyla Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitimi:Bursa İli Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(62), 76.
- Albrecht, W., & Sack, R. (2000). Accounting Education: Charting the Course through a Perilous Future. *Accounting Education Series*(16), 10-28.
- Aydoğan, B. (2018). Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler Ve Karşılaşılan Sorunlar: Çorum İli Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çorum: Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aykaç, N. (2002). Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim (Almanya, Fransa, İsviçre, İspanya, Yunanistan Örneği). *Milli Eğitim Dergisi*(155-156).
- Baş, G. (2013). Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Journal of Educational Science*(1), 63-93.
- Binici, H., & Arı, N. (2004). Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 384.
- Çevik, O., & Ertaş, Ş. (2001). Muhasebe Eğitiminde Öğrencilerin Dışadönüklülük ve İçedönüklülük Özelliklerinin Grup Çalışması Tercihine Etkisi. *Mödev Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 3(4), 29-36.
- Doğan, H. (1989). Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 167.
- Gökçen, G. (1998). Uygulamacıların Muhasebe Eğitiminden Beklentileri. *Muhasebe Finansman Dergisi*(9), 43-50.
- Güner, O., & Çarıkçı, O. (2018). Mali Müşavir Olabilme Hakkına Sahip Olan Öğrencilerin Muhasebe Meslek Algısı Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*(17.UİK Özel Sayısı), 627-640.
- Güney, A. (2015). Muhasebe Eğitiminde Uygulamalı Bilimler Yüksekokullarının Yeri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 81-85.
- Hatunoğlu, Z. (2006). Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Kalitesine Olan Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(30), 190-200.

- J.Keating, E.Medrich, V.Volkoff, & J.Perry. (2002). *Comparative Study of Vocational Education and Training Systems*. Kensington Park: Australia Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Karauçak Oğuz, Ş. (1992). Avrupa Topluluğunda ve Türkiye'de Mesleki Eğitim. *İktisadi Kalkınma Vakfı*(119), s. 1.
- Kutlu, H. A. (2010). Muhasebe Eğitiminin, Nitelikli işgücü Yetiştirme Açısından Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(46), 232-246.
- Kutluk, F. A., Dönmez, A., Terzioğlu, M., & Ağyar, E. (2011). Öğrencilerin Muhasebe Öğretim Elemanlarından Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi*, 13(2), 77-98.
- Marşap, B. (1996). Muhasebe Mesleği, Foksiyonları ve Meslek Mensaplarının Nitelikleri. *Yaklaşım Dergisi*(37), 15-31.
- Muğan, C. S., & Akman, N. H. (2004). Muhasebe Eğitiminde Öğretim ve Öğrenim Yöntemleri İle Ders Başarısı Arasındaki İlişki; Pilot Çalışma. *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu* (s. 19). Antalya: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü.
- Norton, E. R. (1985). *Develop Local Plans for Vocational Education*. Columbus: Columbus The Ohio State Universty.
- Orhan, M. S., & Tazegül, A. (2012). Muhasebe Öğretim Programının Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Meslek Yüksek Okullarında Bir Uygulama. *Mesleki Bilimler Dergisi*, 1(3), 48-66.
- Özsoy, C. E. (2015). Mesleki Eğitim - İstihdam İlişkisi: Türkiye'de Mesleki Eğitimin Kalite Ve Kantitesi Üzerine Düşünceler. *Electronic Journal of Vocational Colleges*(4.Umyos Özel Sayısı), 173-181.
- Sezgin, İ. (1987). Yeni Mesleki-Teknik Eğitim Sistemi ve Okul-Endüstri ilişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(2), 211.
- Sözer, Y. (2017). Mesleki Açıköğretim Lisesi Öğrencilerinin Örgün Eğitim Dışında Olma Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(30), 493-507.
- Şengel, S. (2011). Türkiye'de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 168-169.
- Tilak, J. B. (2002). *Vocational Education and Training in Asia, The Handbook on Educational Research in the Asia Pacific Region*. (J. P. Keeves, & R. Watanabe, Çev.) Kluwer Academic Publishers.
- Uçar, C., & Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye'edeki Konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 242.

- Üstün, G., & Savaş, D. (2010). İşletmelerde Yapılan Beceri Eğitiminin Amacına ve Mesleki Eğitim Yönetmeliği Hükümlerine Göre Uygulanma Düzeyi Hakkında Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(1), 1-16.
- Wollschlager, N., & Guggenheim, E. (2004, Mayıs-Ağustos). *A History of Vocational Education and Training in Europe from Divergence to Convergence*. CEDEFOP.
- Yardımcıoğlu, M., & Büyükşalvarcı, A. (2007). Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(36), 173-178.
- Yıldız, F., & Durak, G. (2011). Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresinde faaliyet Gösteren Küçük ve Orta büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 37-47.
- Zaif, F., & Ayanoglu, Y. (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi:Türkiye'de Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 115-136.

Diğer Yayınlar

- Aysan, M. (1979). Türkiye'de Muhasebe Eğitimi Nasıl Yapılmalıdır? *1.Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 260-266). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü.
- Çaldağ, Y., Bayırlı, R., & Altay, A. (2004). Muhasebe Doktora Programlarının Etkinliğinin Araştırılması. *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*.
- EĞİTİM-SEN. (2004). *4.Demokratik Eğitim Kurultayı*. Mesleki ve Teknik Eğitim. Ankara: Eğitim-Sen Yayınları.
- Ekşioğlu, E. (2017). Dünya Ülkelerinde Mesleki Eğitim. *4.Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi* (s. 269-270). Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Güçlü, F. (2004). Muhasebe eğitimi açısından meslek yüksek okulları. Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksekokulu deneyimi. *XXIII.Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*. Antalya: İstanbul Üniversitesi.
- Kalkınma Bakanlığı (2014). *Onuncu Kalkınma Planı, Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Grubu Raporu*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- MEB. (2012). *Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı*. Ankara: Atatürk Kız Teknik ve Meslek Lisesi.
- MEB. (2013). *Kalite Geliştirme Stratejisi ve Eylem Planı, 2013-2017*. Ankara: METEK
- MEB. (2014). *Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2018). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Şahinkesen, A. (1993). *Mesleki ve Teknik Eğitimde Çağdaş Gelişmeler* (s. 65). Ankara: Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi.
- Yazıcı, H., Türkmen, B., & Aydemir, Y. (2015). Dünyada ve Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Önemi. *4th International Vocational Schools Symposium*, (s. 1632). Yalova.
- Yücel, G. (2004). Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Arttırmada Eğitimcinin Rolü. *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu* (s. 3). Antalya: Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe.
- Zaif, F. (2004). Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. *XXIII.Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu* (s. 53-62). Antalya: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü.

Tezler

- Aydın, S. (2007). *Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, N. (2017). *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlaştırılması ve Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çermek, N. (2017). *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökgöz, A. (2007). *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güney, A. (2003). *Finansal Muhasebe Eğitiminin Yükseköğretimde Programlanması ve Ders İçeriklerinin Oluşturulması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karlıklı, M. (2016). *Ortaöğretim Kurumlarında Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsoy, C. (2007). *Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Soylu, S. (2014). *Mesleki Açıköğretim Lisesi Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Süer, H. M. (2007). *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, F. (2018). *Muhasebe Eğitimi ve Ara Eleman İstihdam Sorunu: Meslek Mensubunun Bakış Açısıyla Teknik Lise ve Anadolu Meslek Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yardım, E. (2009). *Ortaöğretimde Muhasebe Eğitiminin Megep ile Yeniden Yapılandırılması Sonrası Öğrenci ve İşveren Memnuniyetinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnternet Kaynakları

- İşkur. (2014). *Bilgisayarlı Muhasebe Meslek Elemanının Görevleri*. Ocak 26, 2019 tarihinde: <http://e-ogrenme.iskur.gov.tr/oyscontent/Courses/Course162/pdf/b/38.pdf> adresinden alındı.
- İşkur. (2014). *Dış Ticaret Ofis Elemanının Görevleri*. Ocak 26, 2019 tarihinde <http://e-ogrenme.iskur.gov.tr/oyscontent/Courses/Course162/pdf/d/19.pdf> adresinden alındı
- İşkur. (2014). *Finans ve Borsa Hizmetleri Elemanının Görevleri*. Ocak 26, 2019 tarihinde <http://e-ogrenme.iskur.gov.tr/oyscontent/Courses/Course162/pdf/f/11.pdf> adresinden alındı.
- MEB. (2011). *Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı*. Ocak 25, 2019 tarihinde MEGEP: [http://megep.meb.gov.tr/dokumanlar/12.SINIF%20\(2018-2019\)/12%20%C3%87%C3%96P/MUHASEBE%20VE%20F%C4%B0NANS%20MAN_%C3%87%C3%96P_12.pdf](http://megep.meb.gov.tr/dokumanlar/12.SINIF%20(2018-2019)/12%20%C3%87%C3%96P/MUHASEBE%20VE%20F%C4%B0NANS%20MAN_%C3%87%C3%96P_12.pdf) adresinden alındı.
- MEB. (2017). *Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı*. Ocak 25, 2019 tarihinde MEGEP: [http://megep.meb.gov.tr/dokumanlar/10.SINIF%20\(2018-2019\)/10%20%C3%87%C3%96P/MUHASEBE%20VE%20F%C4%B0NANS%20MAN_%C3%87%C3%96P_10.pdf](http://megep.meb.gov.tr/dokumanlar/10.SINIF%20(2018-2019)/10%20%C3%87%C3%96P/MUHASEBE%20VE%20F%C4%B0NANS%20MAN_%C3%87%C3%96P_10.pdf) adresinden alındı.
- MEB. (2019, Ocak 25). Mesleki Açıköğretim Lisesi: <https://maol.meb.gov.tr/www/sik-sorulan-sorular-mezuniyet-yuksek-ogretim/icerik/34> adresinden alındı.
- MEB. (2019). *Milli Eğitim İstatistikleri 2017-2018*. Ocak 15, 2018 tarihinde MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı: http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=327 adresinden alındı.
- MTEGM. (2017, Temmuz). *İşletmelerde Mesleki Eğitim ve Staj Sözleşmesi*. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü: http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/26160206_ime_sYzleYme_dYzeltme.pdf adresinden alındı.
- Ö.S.Y.M. (2019, Ocak 20). *Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi*. 2018 DGS Kılavuzu: https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/DGS/TERCIH/TABLO2_06092_018.pdf adresinden alındı.

TESK. (2018, Aralık 15). *TESK Yayınları*. TESK Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu: <http://www.tesk.org.tr/tr/yayin/76/cevap3.php> adresinden alındı.

Türk Dil Kurumu. (2018, Ocak 30). Ocak 30, 2018 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=MESLEK adresinden alındı.

Wissenschaftsrat. (2018, Kasım 12). Wissenschaftsrat: <http://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/Basisdaten.pdf> adresinden alındı.

EKLER

Ek 1: Araştırmada Muhasebe Yöneticilerine Uygulanan Anket Formu

Değerli Meslek Mensubu,

Bu anket çalışması ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin işletme beklentileri açısından değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen sonuçlar yüksek lisans tezimin veri setinin oluşturulmasında kullanılacaktır. Değerli zamanınızı ayırarak sorularımıza verdiğiniz samimi cevaplardan ötürü teşekkürlerimizi bildiririz.

H. İbrahim GÖKSU
Sakarya Üniversitesi
İşletme Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
(Muhasebe ve Finansman Öğretmeni)

Doç. Dr. Nevran KARACA
Sakarya Üniversitesi
İşletme Ana Bilim Dalı
Öğretim Üyesi (Tez Danışmanı)

A-BİRİNCİ BÖLÜM

1-Şirket Türü

- Anonim Şirket
 Limited Şirket
 Diğer

3-Şirketteki Çalışan Sayısı

- 0 – 250 kişi
 250 ve üstü

2-Faaliyet Alanı

- Otomotiv
 Gıda-Tekstil-Deri
 Makine ve Teçhizat
 Ana Metal
 Kimya
 Perakende ve Tük.Ürünleri
 Dayanıklı Tüketim
 Diğer

4-Anketi Dolduranın Unvanı

- Muhasebe Şefi
 Muhasebe Uzmanı
 Muhasebe (Mali İşler)
Müdürü

B- İKİNCİ BÖLÜM

Aşağıda verilen ifadelere katılma düzeyinizi belirtiniz.

<u>İşletmelerde Mesleki Eğitim (staj) uygulamasına gelen öğrencilerin mesleki yeterlilikleri değerlendirildiğinde;</u>	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1- İşletmenin kullandığı dosyalama sistemine göre evrakları dosyalayarak arşivler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2- İşletmenin Vergi Dairesi, SGK, Ticaret Sicili, Belediye gibi kurumlara karşı yapması gereken bildirimleri düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3- Ticari belgeleri (Perakende Satış Fişi, Fatura, İrsaliye, Serbest Meslek Makbuzu, Gider Pusulası, Müstahsil Makbuzu) düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

4- Çalışanların normal, fazla mesai, izinli, raporlu ücretlerini hesaplayarak ücret bordrosunu düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5- Vergi mevzuatına göre Muhtasar, KDV, Geçici, Gelir ve Kurumlar gibi aylık ve yıllık beyannameleri ve BA/BS (Büyük Alış/Büyük Satış) formlarını düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6- Verilen bir metni bilgisayarda on parmakla yazım ve dilbilgisi kurallarına göre yazar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7- Verilen bir metni bilgisayarda Microsoft Office Word programında, istenilen biçim ve özelliklere göre yazar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8- Bilgisayarda Microsoft Office Excel programında istenilen biçim ve düzene göre elektronik tablo oluşturarak hesaplama işlemlerini gerekli hücreler üzerinde formülleri kullanarak yapar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9- Matematik kurallarına göre K.DV, faiz ve iskonto hesaplamalarını yapar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10- Bilanço esasına göre yevmiye defteri ve büyük deftere kayıtlar yaparak mizanı düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak Bilanço Hesaplarıyla ilgili hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kayıt eder ve bilanço düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak Gelir ve Gider hesapları ile ilgili işlemlerini Gelir Tablosu düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak maliyet hesap işlemlerini yaparak 7/A seçeneğine göre maliyet kayıtlarını yapar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14- Muhasebe paket programlarında (ETA, LOGO, LUCA v.b.) fatura girişi, stok takibi, cari takibi, çek-senet takibini yapar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15- VUK, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve muhasebe paket program çalışma kurallarına göre Muhasebe Fişlerine kayıt yaparak muhasebe raporlarını alır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16- Mezun olan öğrenciler iş hayatında bir işletmenin ön muhasebesini tutabilirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
<i>Yukarıda belirttikleriniz dışında öğrencilerin mesleki yeterlilikleri ile ilgili görüş ve önerileriniz;</i>					
.....					
.....					
.....					
.....					

**Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Verilen
Muhasebe Eğitimi Müfredatı İle İlgili Görüş ve Öneriler;**

17- Meslek Liselerinde uygulanan muhasebe öğretim müfredatı, öğrencilerin meslek hayatında beklenen görevleri yapabilmeleri için yeterlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18- Meslek Liselerinde uygulanan muhasebe öğretim müfredatı, teorik muhasebe bilgisi açısından yeterlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19- Meslek Liselerinde uygulanan muhasebe eğitimi, muhasebe mesleği açısından iş akışı ve pratikle uyumludur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20- Meslek Liselerinde Muhasebe Finansman alanı yeni çerçeve öğretim programına göre müfredatta olmayan Maliye (Vergi Mevzuatı), Ekonomi (İktisat), Meslek Mevzuatı v.b derslerin de olması gerekir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21- 9. Sınıfta da meslek dersi olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22- Meslek Liselerinde Muhasebe Finansman alanı müfredatının hazırlanmasında meslek mensuplarının görüşleri alınmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23- Muhasebe derslerinde TMS ve TFRS ile ilgili temel konular verilmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24- Muhasebe derslerinde E-Defter ve E-Fatura konuları da işlenmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
<i><u>Yukarıda belirttikleriniz dışında müfredatla ilgili görüş ve önerileriniz;</u></i>					
.....					
.....					
<u>İşletmelerde Mesleki Eğitim (Staj) İle İlgili Öneriler;</u>					
25- İşletmelerde Mesleki Eğitim (Staj) süresi 1 yıldan fazla olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26- İşletmelerde Mesleki Eğitim (Staj) sadece son sınıfta değil 10. ve 11. sınıflara yayılarak yapılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27- Stajyerlere verilen ücret için işletmelere yapılan devlet teşviki artırılmalı ve sürekli hale getirilmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28- Meslek Liselerindeki muhasebe eğitimi alan öğrencilerin beceri eğitimi (staj) işlemlerinin koordinasyonu meslek odalarıyla iş birliği içinde yürütülerek daha verimli hale getirilmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29- İşletmelerde Mesleki Eğitim (staj) yapılan işletmede usta öğreticiler 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hakkında eğitim almalıdırlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

30- İşletmelerde Mesleki Eğitim (staj) yapılan işletmede öğrenci staj süresi boyunca hep aynı bölümde değil rotasyonlu bir şekilde staj yapmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31- İşletmelerde Mesleki Eğitim sonunda öğrenci, işletme tarafından belli yeterlilikler açısından sınava tabi tutulmalı, başarısız olan öğrenciler telafi eğitimine alınmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32- İşletmelerde staj yapan öğrencilerin staj süresi sonunda işletmelerde istihdam edilebilmesi için İŞKUR tarafından stajyer bilgi bankası oluşturulup öğrenci ile ilgili görüş ve kanaatler işletme tarafından bu sisteme girilerek öğrencilerin istihdamı kolaylaştırılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
<i>Yukarıda belirttikleriniz dışında İşletmelerde Mesleki Eğitim (Staj) İle İlgili görüş ve önerileriniz:</i>					
.....					
.....					
Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Verimliliğini Artırmaya Yönelik Öneriler					
33- Meslek Liseleri'ndeki uygulamalı dersleri meslek mensuplarının vermesi gerekir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34- Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilere meslek odası (TURMOB) tarafından mesleki eğitimler verilmeli ve mesleğe adaptasyon sağlanmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35- Muhasebe ile ilgili dersler sadece Meslek Liselerinde değil ortaokul düzeyinde de temel olarak verilmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36- Meslek Liselerinde muhasebe öğretmeni olabilmek için muhasebe öğretmenlerinin de mesleki açıdan staja tabi tutulması gerekir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37- Meslek Liselerinde Muhasebe Finansman alanı meslek derslerinin saatleri artırılmalıdır. (Mevcut durum: 9.Sınıf: 0 10.Sınıf: 14 saat, 11.Sınıf: 18 saat 12.Sınıf: 2 saat)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38- Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin denetimi muhasebe alanında piyasa tecrübesi olan müfettişler tarafından yapılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39- Meslek Liselerinde oluşturulan okul aile birliklerinde muhasebe meslek mensupları temsilcilerine de yer verilmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
<i>Yukarıda belirttiğiniz dışında Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin verimliliğini artırmaya yönelik görüş ve önerileriniz:</i>					
.....					
.....					
.....					

ÖZGEÇMİŞ

Halil İbrahim GÖKSU, 1982 yılında Ankara’da doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Karabük’te tamamladı. 2002 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Muhasebe bölümünden mezun oldu. 2005 yılında Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Muhasebe ve Finansman Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2007 yılında ikinci üniversite kapsamında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi’ni bitirdi. 2005 yılından beri Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı meslek liselerinde Muhasebe ve Finansman Öğretmeni olarak çalışmaktadır. 2016 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman bilim dalında yüksek lisans eğitimine başlamıştır ve halen devam etmektedir.